

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

โดย

พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.

ดร.เอนก ไยอินทร์

นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2559

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759064

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

โดย

พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.

ดร.เอนก ไยอินทร์

นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์

คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759064

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

By

Phra Komsan Thitamethaso, Asst. Prof.

Dr. Anek Yai-in

Miss. Piyawan homchan

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2559

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610759064

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานวิจัย: กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
ผู้วิจัย: พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ., ดร.เอนก โยอินทร์, นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์
ส่วนงาน: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ: ๒๕๕๙
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวความคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนตำบลไผ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนากองทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

คำสำคัญ : กระบวนการ, กองทุนสวัสดิการ, ความมั่นคง, ชุมชน

Research Title: Management Process of Community Welfare Fund For Community Security

Researcher: Phra Komsan Thitamethaso, Asst. Prof.
Dr. Anek Yai-in,
Miss Piyawan Homchan

Department: Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2559 / 2016

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The research entitled “the Management Process of Community Welfare Fund For Community Security” and the objectives of this research were (1) to study the general state and the concept of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province (2) to study the management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province (3) to study the factors on success and obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province. A research methodology was a qualitative research through the documentary research by studying and collecting the historical data and general state of community welfare fund from academic document, books, articles, journals, publishing, research reports, thesis, dissertations and related documents of concepts of community welfare and collecting the data from field study by group discussion with 20 committee and members of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, classified by 8 committees and 12 members.

The Findings of Research as follows :

The community of Phai Sub-district has total 14 villages, the majority people are the farmers and traders that set up the community welfare fund by having objectives as following : 1) to support the members to save for helping each other 2) to manage the welfare to members for long term 3) for having the morality, harmony, hospitality, co-solve the problems, good relation creation to members 4) for community strength by having the organization to help when they have the problems 5) this fund does not focus on maximum profit of assets but for helping each other of members.

The management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province had five aspects such as the planning aspect, organization management aspect, command aspect, control aspect and personnel management aspect.

The factors on success for management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) organization management 2) public relations 3) village knowledge management 4) villagers relation 5) accepting the saving fund every month 6) public mind of committee 7) cooperation with local officers.

The obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) to copy the successful community welfare fund 2) many members 3) over welfare giving 4) inefficiently welfare allocation to members 5) do not understand the concept. Moreover, have the obstacles management process of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province were classified into two aspects as follows 1) internal impact such as the work of committee, wage of committee, building, materials and equipment, long fund plan and knowledge management to next generation 2) external impact such as technology, saving behavior and easily entry to financial institutions.

Keywords : Process, Welfare Fund, Security, Community

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน เกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้วิจัยและคณะได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการชุมชน โดยการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตวิจัย คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เริ่มก่อตั้งใหม่และกำลังพัฒนา

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชนนี้ ผู้วิจัยและคณะจึงได้ใช้สถานที่ที่กำหนดขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน มีจำนวนสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวนมากกว่า ๕,๐๐๐ คน (เป็นกองทุนที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในจังหวัดสุรินทร์) มีเงินหมุนเวียนภายในกองทุนมากกว่า ๖ ล้านบาท มีคณะกรรมการกองทุนจากการลงคะแนนเสียงดำรงตำแหน่งตามวาระ ๑ ปี เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนต้นแบบที่หลายหน่วยงานสนใจมาศึกษาดูงานอยู่บ่อยครั้ง

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยและคณะจึงขอขอบคุณ นายประหยัด พุดจีบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ และให้โอกาสแก่ผู้วิจัยและคณะได้ทำงานวิจัยอย่างมีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถเป็นประโยชน์แก่กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ นำไปต่อยอดในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของตนเองต่อไป

พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ. และคณะ

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ณ
อักษรย่อชื่อคัมภีร์.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความสำคัญและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย.....	๔
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖
๒.๑ แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน.....	๖
๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ.....	๑๑
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	๑๕
๒.๔ แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน.....	๑๗
๒.๕ แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา.....	๒๐
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๒๔
บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๒๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๒๘
๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	๓๐
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย.....	๓๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๓๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๓๒
๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๓๓
บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๓๔
๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	๓๕
๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๔๘
๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการ	

ชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๕๔
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๗๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	๗๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๗๒
๕.๒ อภิปรายผล.....	๗๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๗๘
บรรณานุกรม.....	๘๐
ภาคผนวก.....	๘๔
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๘๕
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๙๗
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์.....	๙๘
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	๑๐๐
ภาคผนวก จ รูปภาพผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์.....	๑๐๒
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๐๗
ประวัติผู้วิจัยและคณะ.....	๑๑๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือนของตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.....	๓๖
๔.๒ การช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนได้รับจาก กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๕๒
๔.๓ เปรียบเทียบระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่.....	๖๙

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
๑.๑ กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	๕
๒.๑ การเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	๗
๒.๒ ส่วนเกินผู้บริโภค.....	๑๒
๒.๓ ส่วนเกินผู้ผลิต.....	๑๓
๒.๔ สวัสดิการสังคม.....	๑๔
๔.๑ การประชุมคณะกรรมการของกองทุน.....	๓๘
๔.๒ บริการนวดแผนไทยฟรีโดยหมอนวดจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไฟ และบ้านคอน.....	๔๐
๔.๓ มอบเงินจ่ายค่าสวัสดิการในงานฌาปนกิจ.....	๔๗
๔.๔ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฟ จังหวัดสุรินทร์.....	๔๙
๔.๕ การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน.....	๕๕
๔.๖ เว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊กของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฟ.....	๕๗
๔.๗ การประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฟ จังหวัดสุรินทร์.....	๕๘
๔.๘ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้าน.....	๕๙
๔.๙ การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน.....	๖๑
๔.๑๐ การถ่ายทอดอุดมการณ์สวัสดิการชุมชนให้แก่เด็กรุ่นใหม่.....	๖๗
๔.๑๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย.....	๗๑

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า
ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.สตตก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สัตตกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย อฏฐกนิบาต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่แบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเห็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหารบริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยไข้ได้ยาจากสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยไข้ เพื่อนบ้านมาเผ่าไข้ให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตก็ยังมีศาสนาและผู้อาวุโสในชุมชนเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน^๑ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพระธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข็มขัดการใช้จ่าย การว่างงานขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น คนตกงานจำนวนมาก เกิดอาชญากรรมก่อการร้ายและค้าขายสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการค้าทางซีพและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชาชนชาวบ้าน แก่นนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี^๒ ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้าน

^๑ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๒ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

ต่าง ๆ ที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์

องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจาก ๓ ฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ๒) การสมทบจากรัฐโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง^๓

ปัจจุบันรัฐได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะสงเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง^๔ ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้^๕ ดังนั้น ชาวบ้านทั่วไปก็พยายามจัดสวัสดิการให้แก่กันซึ่งเป็นรูปแบบการออมเพื่อกู้ยืมและปันผล การรวมกลุ่มฌาปนกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต ไม่มีสวัสดิการครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ชุมชนจึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึ่งตนเองก่อน เป็นการช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน

^๓ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอปป์้า พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๘ – ๒๙.

^๔ นงนุช ศรีสุข, “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, รมพลฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๔๒ – ๑๔๓.

^๕ จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”, รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)), ๒๕๔๔, หน้า ๔.

การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองทุนมากกว่ากองทุน ทุกคนต่างเป็นผู้ให้และผู้รับ เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยเหลือที่แผ่ถึงผู้ทุกข์ยากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน^๖

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุนให้ครบทุกชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชนยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือคราวจำเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิกและคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษากระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร

^๖

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอปป์า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

๑.๓.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตวิจัยออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ ขอบเขตเนื้อหา ขอบเขตพื้นที่ ขอบเขตประชากร และขอบเขตแนวคิดและทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ไว้ ๓ ด้าน คือ (๑) ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) ศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปใช้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากร

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒๐ คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๑๒ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตแนวคิดและทฤษฎี

เนื่องจากการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน ดังนั้น แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาจึงเน้นการประยุกต์เพื่อให้สามารถอธิบาย การทำความเข้าใจ การนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และกระบวนการที่ยั่งยืนและมั่นคง เช่น แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน และแนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอน ข้อบังคับ และข้อตกลงของกองทุนฯ จนดำเนินการตามกิจกรรมนั้น ๆ จนสำเร็จ

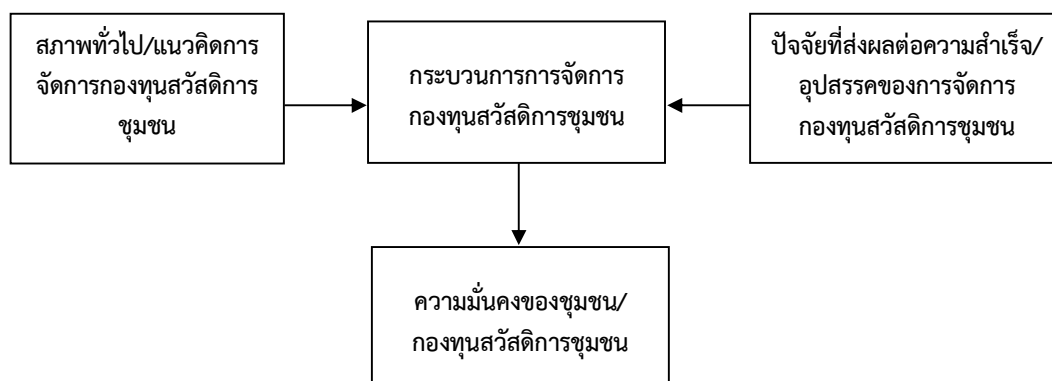
การจัดการ หมายถึง สิ่งที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ต้องปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การดูแลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในกองทุนฯ เพื่อให้งานและกิจกรรมเหล่านั้น สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กองทุนสวัสดิการชุมชน หมายถึง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล เป็นต้น ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน

ความมั่นคงของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกของกองทุนฯ ในชุมชนชนมีการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชน แสดงออกถึงความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๑.๑
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๗.๒ ได้ทราบกระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๗.๓ ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ โดยมีขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน
- ๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- ๒.๔ แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน
- ๒.๕ แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน

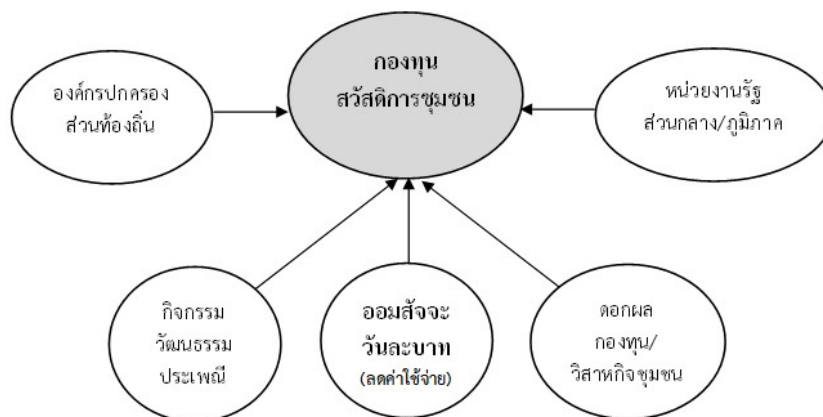
กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่สร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์/มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคงภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข เป็นกองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน^๑

กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นจากการที่คนในชุมชนมาร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างระบบ ร่วมกันบริหารจัดการและร่วมกันรับผลประโยชน์จึงเป็นกองทุนที่ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ ดังนั้นเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนจึงได้มาจากการร่วมสมทบทุนของสมาชิกในรูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดขึ้นมา เช่น

๑. การออมสัจจะวันละบาท โดยการลดรายจ่ายวันละบาทเพื่อออมสัจจะ
๒. การนำรายได้หรือผลกำไรจากกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาสมทบ เพื่อตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน

^๑ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ปป้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

๓. เงินสนับสนุนหรือเงินสมทบจากแหล่งอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนรายได้ที่เกิดจากทรัพยากรในชุมชน เช่น รายได้จากการรับจ้างจับปลาในแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ ๒.๑
การเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน
ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

๒.๑.๑ ผลตอบแทนของกองทุนสวัสดิการชุมชน

สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน จะได้รับสวัสดิการตามที่หลักเกณฑ์ กติกาที่สมาชิก ร่วมกันกำหนดโดยมีคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน (สมาชิกที่เลือกขึ้นมา) เป็นผู้บริหาร เพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น

๑. เกิด บุตรที่เกิดใหม่ของสมาชิกจะได้รับเงินรับขวัญ แม้ที่คลอดบุตรนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ได้เงินค่าใช้จ่ายในการนอนพักรักษาตัว

๒. แก่ สมาชิกจะได้บำนาญเป็นรายเดือน หรือรายปี

๓. เจ็บป่วย สมาชิกที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล จะได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการนอนพักรักษาตัว

๔. ตาย สมาชิกจะได้รับเงินค่าจัดการศพ

๕. ประสบภัย สมาชิกจะได้รับเงินสวัสดิการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

๖. การกู้ยืม สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำหรือไม่มีดอกเบี้ย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการของทุนสวัสดิการชุมชน

๗. สวัสดิการอื่น ๆ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จะพิจารณาให้การช่วยเหลือตามความจำเป็นและเหมาะสม

นอกจากจะจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกแล้ว กองทุนสวัสดิการชุมชนยังสามารถเผื่อแผ่ให้สวัสดิการแก่ผู้ถูกทอดทิ้ง ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนที่ไม่มีความสามารถที่จะเป็นสมาชิกกองทุนได้ด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ด้วยความเอื้ออาทร เสียสละ เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชน ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นต้น^๒

๒.๑.๒ รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนมีรูปแบบการจัดการหลายรูป ดังนี้

๑. การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน การที่ชุมชนมีกองทุนหรือเงินออมของตนเองทำให้ชุมชนสามารถริเริ่มคิดรูปแบบการจัดสวัสดิการของตนเองได้อย่างหลากหลาย และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนนั้น องค์กรการเงินชุมชนบางประเภทตั้งมาโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมายคือสวัสดิการชุมชน” ส่วนองค์กรการเงินประเภทอื่น ๆ ได้หันมาให้ความสำคัญของสวัสดิการชุมชนมากขึ้นในระยะต่อมา ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนเมือง^๓

๒. การจัดสวัสดิการชุมชนโดยฐานการผลิต วิสาหกิจชุมชน

การจัดสวัสดิการโดยฐานวิสาหกิจชุมชน เป็นสวัสดิการที่ได้จากการทำให้เกิดการลดรายจ่ายภายในครอบครัว ทำเองใช้เอง การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตโดยใช้ทุน/แรงงานในชุมชน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวชุมชน โดยไม่ต้องแย่งย้ายไปทำงานที่อื่น การใช้วัสดุทรัพยากรในท้องถิ่นทำให้เกิดการดูแลรักษาอนุรักษ์ทรัพยากร ซึ่งถือเป็นฐานทุนที่สำคัญของชุมชน รวมทั้งการผลิตที่เน้นการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทำให้เกิดผลดีต่อสภาพครอบครัวและชุมชน^๔ นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือจากธุรกิจชุมชนจะแสวงหากำไรแล้ว ยังมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคนและชุมชนควบคู่กันไป ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกันของชุมชน และในปัจจุบันธุรกิจชุมชนที่รวมตัวเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนมีมากขึ้น หลายกลุ่มมีความสามารถที่จะจัดสวัสดิการในชุมชนได้เอง เช่น ให้เงินสนับสนุนชุมชนให้เงินกู้ดอกเบี่ยต่ำ เงินช่วยเหลือฉุกเฉิน ให้กู้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย ค่าฌาปนกิจศพ ค่าเล่าเรียนบุตรค่ารักษาพยาบาล และอื่น ๆ

๓. การจัดสวัสดิการโดยฐานทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม

การจัดสวัสดิการบนฐานทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

^๒ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี, เอกสารงานวิจัยกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี : ดอก ผล ต้น ใบ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอ๊ปฟ้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๓๒ – ๓๔.

^๓ นรวัฒน์ ตะเวทิจ, “ฐานคิดการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม”, ๒๕๕๘ (อิตส์นา).

^๔ ชัยพร พิบูลศิริ, “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑): หน้า ๕๗ – ๕๘.

คนจนที่อยู่ชุมชนชนบท ซึ่งต้องพึ่งพาทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ชายฝั่งทะเล เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ฐานทรัพยากรเป็นทั้งที่อยู่อาศัย เป็นอาหาร ยาสมุนไพรรักษาโรค ฐานการผลิต การทำเกษตร ทรัพยากรมีความเป็น “ทุนของชีวิต” ในแง่การสร้างหลักประกันให้เกิดความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ ก็ถูกหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งในแง่ของระบบคุณค่า ภูมิปัญญา อำนาจในการจัดการโดยองค์กรชุมชน การนำพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้ในการดูแลรักษาทรัพยากร การสร้างระเบียบกติกาในการดูแลรักษาและใช้สอย ที่ทำให้ทุกชีวิตในชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง

๔. การจัดสวัสดิการจากฐานความเชื่อ/อุดมการณ์/ศาสนา

ในอดีตความเชื่อของกลุ่มคนในท้องถิ่นต่าง ๆ คำสอน และสถาบันทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดสวัสดิการสังคมสมัยใหม่ รัฐให้ความสำคัญของศาสนาที่มีบทบาทในส่วนนี้ลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม รากฐานความเชื่อ คำสอน และสถาบันทางศาสนาทุกศาสนา ยังคงมีบทบาทเป็นฐานในการจัดสวัสดิการของกลุ่มคนหลายกลุ่ม/ชุมชน ชุมชนหลายแห่งได้ฟื้นฟูความคิด ความเชื่อในอดีตมาปรับใช้ประยุกต์แนวคำสอน/แนวปฏิบัติตามหลักศาสนามาใช้เป็นรากฐานการจัดสวัสดิการ รวมทั้งสถาบันทางศาสนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ บาทหลวงในศาสนาคริสต์ โต๊ะอิหม่ามในศาสนาอิสลาม ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีเมตตาธรรม ใช้หลักศาสนามาช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน ทำให้เกิดความมั่นคงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ^๕

๕. การจัดสวัสดิการโดยฐานชุมชนเมือง

แม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองส่วนใหญ่ซึ่งมีอาชีพในระบบที่จะสามารถได้รับสวัสดิการจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐและเอกชน เช่น ระบบประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การประกันกับภาคเอกชน สวัสดิการจากบริษัท/หน่วยงาน ฯลฯ และไม่มีความเป็น “ชุมชน” พอที่จะจัดสวัสดิการสำหรับชุมชนได้ แต่มีชุมชนเมืองอีกส่วนหนึ่งที่เป็นชุมชนผู้มีรายได้น้อย หรือชุมชนแออัดที่มีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างจะใกล้ชิด จำเป็นต้องพึ่งพากันมากกว่าคนในเมืองที่อาศัยอยู่แบบอื่น และลักษณะอาชีพของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับสวัสดิการเหมือนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สวัสดิการที่สำคัญของชาวชุมชนแออัด คือ เรื่อง “บ้าน” ซึ่งเป็นทั้งที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย การที่คนในชุมชนแออัดมีความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยถือเป็นการขาดสวัสดิการที่เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ปัจจุบันชุมชนแออัดจำนวนมากได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ทำให้คนในชุมชนแออัดสามารถอยู่ต่อที่เดิมได้อย่างมั่นคง หรือหากจำเป็นต้องย้ายออกไปต้องไม่ไกลแหล่งที่ทำมาหากิน ทำให้คนในชุมชนแออัดสามารถอยู่ร่วมกันกับเมืองได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เท่าเทียมกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในเมือง เช่น โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง ฯลฯ

๖. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยภาครัฐในปัจจุบันมีบริการหลัก ๆ ที่สำคัญ ได้แก่การสงเคราะห์

^๕ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สวัสดิการชุมชนแห่งการพึ่งพาตนเอง, (สงขลา: กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒, ๒๕๕๙), หน้า ๕ – ๖.

ครอบครัวคนชรา การส่งเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์ การให้เบี้ยยังชีพ การรักษาพยาบาล ซึ่งการจัดบริการดังกล่าวต้องใช้งบประมาณช่วยเหลือผู้สูงอายุปีละ ๑,๑๔๘.๗ ล้านบาท และเพิ่มงบสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นเงิน ๑,๔๔๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนอยู่ในภาวะยากลำบากได้เพียง ๔๐๐,๐๐๐ คน ทั้ง ๆ ที่มีผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์ประมาณ ๑ ล้านคน และจากการคาดการณ์ว่าอีก ๒๐ ปี จะมีผู้สูงอายุถึง ๑๑.๙ ล้านคน รัฐต้องใช้งบประมาณในการจัดสวัสดิการให้แก่คนชราถึง ๓,๘๘๑.๙ ล้านบาท ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ กองทุนเพื่อสังคมได้สนับสนุนการจัดสวัสดิการผู้ยากลำบากโดยฐานชุมชน^๖ ซึ่งผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายนี้ การที่ชุมชนเป็นผู้วางหลักเกณฑ์คัดเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับความช่วยเหลือ คัดกิจกรรมทั้งด้านการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างหลากหลายขึ้นโดยสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาผู้สูงอายุได้ถึง ๒๕๐,๐๐๐ ราย โดยใช้งบประมาณ ๗๐๐ ล้านบาท พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐบาลสนับสนุนเพิ่มงบสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นเงินงบประมาณจำนวน ๖๔,๓๐๒.๑๑ ล้านบาท มีผู้สูงอายุ จำนวน ๘,๐๓๐,๓๐๐ คน สนับสนุนเพิ่มงบสำหรับคนพิการ เป็นเงินงบประมาณจำนวน ๑๓,๓๕๓.๖๓ ล้านบาท มีผู้พิการ จำนวน ๑,๔๗๒,๓๘๙ คน^๗ จากรูปธรรมดังกล่าวทำให้ชุมชนและผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุระดับชุมชน/เครือข่าย ได้พัฒนาไปสู่การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งระบบได้กว้างขวางขึ้น มีรูปแบบการดำเนินการกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

๖.๑ จัดตั้งเป็นกองทุนหมุนเวียน

๖.๒ แปลงสินทรัพย์เป็นทุน

๖.๓ ลงทุนทำธุรกิจชุมชน

๖.๔ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ

๗. การจัดสวัสดิการผู้นำชุมชน

เป็นการสร้างระบบการจัดสวัสดิการผู้นำชุมชนโดยการรณรงค์รณรงค์ชุมชน โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนงบประมาณตั้งต้น ๒ ล้านบาท เพื่อสร้างระบบหรือกลไกที่ให้ความคุ้มครอง ดูแลช่วยเหลือ เมื่อผู้นำอยู่ในภาวะวิกฤติ หรือเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการเสริมพลัง บำรุงขวัญ และกำลังใจแก่ผู้นำ เงินกองทุนได้มาจากการที่ผู้นำร่วมสมทบเพียงวันละ ๑ บาทต่อคน หรือปีละไม่น้อยกว่า ๓๖๐ บาทต่อคน ผู้ร่วมสมทบดังกล่าวถือเป็นสมาชิกของกองทุน และจะได้รับสิทธิประโยชน์ทั้งหมดตามกฎหมาย และเงินสมทบทั้งหมดของสมาชิกในแต่ละจังหวัดรวมกันเป็นเงินกองทุนของแต่ละจังหวัด^๘ ซึ่งมีการวางระบบเชื่อมโยงกลไกการทำงานเป็นระดับภาค และระดับประเทศหรือระดับกลาง

^๖ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๓): หน้า ๗๘.

^๗ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สำนักพัฒนาสังคม, “จำนวนและเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๕๘,” <http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=175&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=47>, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๘ พรชัย เจดามาน, “การพัฒนาสังคมกับการจัดการสวัสดิการองค์กรชุมชน,” <<http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/02/15/entry-2>>, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๙.

เพื่อให้กลไกกลางมีบทบาทในการสนับสนุนผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพ คุณภาพ และความโปร่งใสในการดำเนินการให้มากที่สุด

๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ

เศรษฐศาสตร์สวัสดิการ คือ วิชาที่ศึกษาถึงความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยศึกษาผลกระทบของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้เลือกนโยบายที่จะก่อให้เกิดสวัสดิการสูงสุดต่อสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของวิชาเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ คือ ศึกษาฐานะความเป็นอยู่ของสังคมส่วนรวม โดยศึกษาถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสังคมว่าจะมีผลกระทบต่อสวัสดิการสังคมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะสามารถเลือกนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมได้ และแนวคิดเกี่ยวกับภาวะเหมาะสมที่สุดของพาเรโตที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ^๙ ประกอบด้วยเงื่อนไข ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยน (Exchange Efficiency) (๒) ประสิทธิภาพในการผลิต (Production Efficiency) และ (๓) ประสิทธิภาพในการเลือกปริมาณสินค้าของสังคม (Product Mix Efficiency)

บทบาทของรัฐ และประสิทธิภาพของพาเรโต ถ้ากลไกตลาดภายใต้การแข่งขันสมบูรณ์สามารถทำงานได้ดี และทรัพยากรของสังคมถูกจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพแล้วรัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทอะไร และมากน้อยเพียงใดในกิจกรรมเศรษฐกิจ ซึ่งบทบาทของรัฐควรจะมีไม่มากนัก เพราะหน้าที่ของรัฐบาลเป็นเพียงผู้ออกกฎหมายและบังคับใช้ และมีหน้าที่ป้องกันประเทศ เพื่อปกป้องสิทธิเหนือทรัพย์สินของบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการแข่งขันกัน ส่วนหน้าที่อื่นไม่จำเป็น การตัดสินใจว่าการจัดสรรทรัพยากรของสังคมควรจะอยู่ในลักษณะใดตามความต้องการของสังคมนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ประสิทธิภาพของพาเรโตแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการตีความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” ซึ่งก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามค่านิยมและวิจารณญาณ (Value Judgment) ของสังคม สวัสดิการสังคมจะถูกกำหนดโดยค่านิยมของสังคมผ่านกระบวนการทางการเมือง ว่าสังคมให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลหรือบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างไร ดังนั้น การจัดสรรที่ดีที่สุดของสังคมจึงอาจเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมของสังคม^{๑๐}

ดังนั้น กลไกภายใต้การแข่งขันอย่างสมบูรณ์จะนำเศรษฐกิจไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพบนเส้นความเป็นไปได้ของอรรถประโยชน์ของสังคมซึ่งการจัดสรรทรัพยากรของสังคมจะเป็นการจัดสรรที่เสมอภาคหรือยุติธรรมหรือไม่นั้น รัฐบาลอาจจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้การจัดสรรนั้น “ยุติธรรม” อีกด้วย ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมของสังคม

^๙ สุวรรรัตน์ ยิบมันตะศิริ, การคลังสาธารณะ, (เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

^{๑๐} วรณี จิเจริญ, เศรษฐศาสตร์จุลภาค ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕), หน้า ๕๑๐ – ๕๑๒.

๒.๒.๑ การจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นจริง

การจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่จะทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด อาจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ^{๑๑} ดังต่อไปนี้

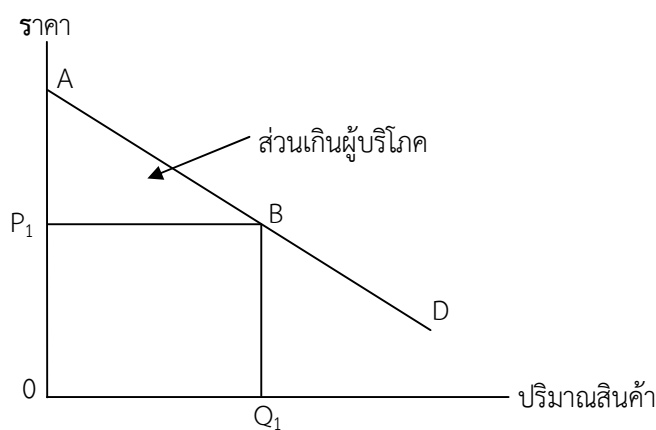
๑. การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ การแบ่งสรรการใช้ทรัพยากรระหว่างภาคเอกชน กับภาครัฐ ไม่มีความเหมาะสม อาทิเช่น ในบางครั้งภาคเอกชนมีบทบาทมากเกินไป หรือในบางครั้งภาครัฐเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดมากเกินไป

๒. การผลิตสินค้าและบริการไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม เนื่องจากไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่สามารถใช้กลไกตลาดวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เนื่องจากกลไกตลาดจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อระบบเศรษฐกิจมีการแข่งขันอย่างแท้จริง โดยที่ในโลกของความเป็นจริง การแข่งขันอย่างสมบูรณ์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้รสนิยมและความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทำให้เป็นการยากที่ภาครัฐบาลจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

๒.๒.๒ การวัดค่าของสวัสดิการสังคม (Social Welfare)

๑. สวัสดิการสังคม คือ ผลรวมของส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer Surplus) และส่วนเกินผู้ผลิต (Producer Surplus) ส่วนเกินผู้บริโภค คือ พื้นที่ใต้เส้น Demand ที่สูงกว่าระดับราคาสินค้า ซึ่งสามารถหาค่าได้ ดังภาพประกอบที่ ๒.๒

๒. ส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer's Surplus) คือ ส่วนต่างระหว่างราคาที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อให้ได้สินค้านั้นมา (แทนที่จะออกจากร้านไปโดยไม่ได้สินค้านั้น) กับราคาจริงที่ผู้บริโภคต้องจ่ายให้กับผู้ขายในการซื้อสินค้านั้น

ภาพประกอบที่ ๒.๒
ส่วนเกินผู้บริโภค

^{๑๑} ไกร โพธิ์งาม, ทฤษฎีการผลิตและการตั้งราคาสินค้าสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐ - ๖๑.

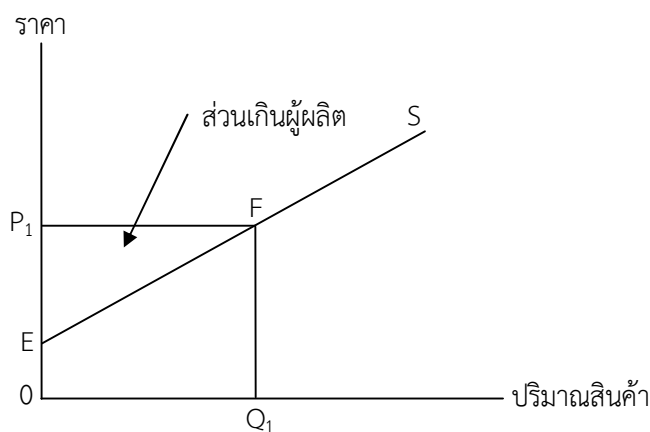
๓. ส่วนเกินผู้ผลิต (Producer's Surplus) คือ ส่วนต่างระหว่างราคาที่ผู้ผลิตยินดีที่จะรับ เพื่อผลิตสินค้านั้นออกมาขาย กับราคาจริงที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายได้รับจากการขายสินค้านั้นในตลาด

พื้นที่ P_1AB คือ ส่วนเกินผู้บริโภค

$$\text{พื้นที่ } P_1AB = \int_0^{Q_1} P(Q)dQ - P_1Q_1$$

โดยที่ $P(Q)$ คือ Demand Function

๔. ส่วนเกินผู้ผลิต หมายถึง พื้นที่ที่สูงกว่าเส้น Supply แต่อยู่ใต้เส้นระดับราคาสินค้า ดังภาพประกอบที่ ๒.๓

ภาพประกอบที่ ๒.๓

ส่วนเกินผู้ผลิต

พื้นที่ P_1FE คือ ส่วนเกินผู้ผลิต

$$\text{พื้นที่ } P_1FE = \int_0^{Q_1} P(Q)dQ - P_1Q_1$$

โดยที่ $S(Q)$ คือ Supply Function

เนื่องจากเส้น Supply กับเส้นต้นทุนส่วนเพิ่ม (Marginal Cost) เป็นเส้นเดียวกัน

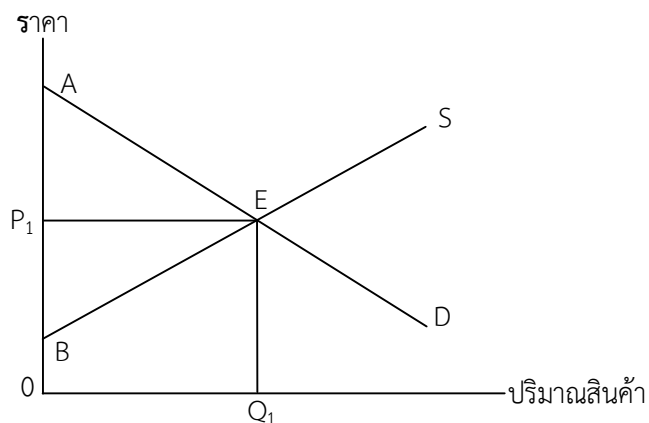
$$S(Q) = MC$$

$$MC = \frac{dQTC}{dQ}$$

$$\int_0^{Q_1} S(Q)dQ = \int_0^{Q_1} \frac{dQTC}{dQ} dQ = TC$$

TC คือ ต้นทุน (Total Cost)

๕. สวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ผลรวมของ Consumer Surplus และ Producer Surplus ดังภาพประกอบที่ ๒.๔

ภาพประกอบที่ ๒.๔

สวัสดิการสังคม

$$\begin{aligned} S.W &= C'S + P'S \\ &= AEP_1 + P_1EB \\ &= AEB \end{aligned}$$

S.W คือ สวัสดิการสังคม

C'S คือ ส่วนเกินของผู้บริโภค

P'S คือ ส่วนเกินของผู้ผลิต

ดังนั้น สวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นของกองทุนจะเป็นการวัดว่าผลของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นจะเป็นผลประโยชน์ให้กับคนในชุมชน สมาชิก ทำให้สวัสดิการสังคมโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นได้

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้ความคิดริเริ่ม ความเป็นตัวของตัวเอง มีการวางแผนการตัดสินใจในการเข้าควบคุมทรัพยากรและระเบียบให้กลุ่มเพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ให้บรรลุผลเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของขึ้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมมีหลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมบริจาคเงิน ร่วมเป็นสมาชิก เป็นผู้นำ ร่วมแก้ไขปัญหา การได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้รับการบริการ หรือต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในชุมชน

๒.๓.๒ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีความสำคัญต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน และการเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการของสมาชิกและชุมชนในกองทุนหมู่บ้าน ตั้งแต่การจัดตั้งคณะกรรมการ การจัดทาระเบียบ ข้อบังคับ การร่วมปฏิบัติรวมถึงการร่วมตรวจสอบการใช้เงินกองทุนร่วมกันระหว่างสมาชิก และร่วมติดตาม ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุน ช่วยสร้างให้สมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุนฯ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จและความยั่งยืนของกองทุนหมู่บ้านไปพร้อม ๆ กับการศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้านดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี ๒ ลักษณะ^{๑๒} คือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

^{๑๒}

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๔.

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งใน สถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของ กลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^{๑๓}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอ ภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้น แรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๑๔}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและ ชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย^{๑๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่ม บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วม ในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วน ได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับ ความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน^{๑๖}

^{๑๓} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๓.

^{๑๔} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (กรุงเทพฯ: 598 Print, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

^{๑๕} ชิต นิลพานิช และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, เอกสารการสอนชุด วิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๓๕๐.

^{๑๖} วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๖๓๑), หน้า ๑๐.

๒.๔ แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่สมาชิกต่างพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันได้ การที่ชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้จะต้องมีลักษณะของบุคคลหรือชุมชนรู้จักดี รู้จักตนเองดีเข้าใจตนเองและเป็นของตนเอง และอีกประการหนึ่งจะต้องเป็นชุมชนที่บุคคลรู้จักปัญหาของตนเองดี รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาของชุมชนรู้ว่าจะทำหรือพัฒนาชุมชนไปในทิศทางใด และไปให้ถึงเป้าหมายนั้นอย่างไร^{๑๗}

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนเข้มแข็งได้เพราะว่าไม่ใช่ว่ามีหรือมีทรัพยากรมาก แต่เพราะว่ามีความรู้มีปัญญาจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่พื้นฟูมรดกของชุมชนต่อยอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมูลค่าให้ทรัพยากรจัดการชีวิตของตนได้ จัดการชุมชนจนพึ่งตนเองได้^{๑๘}

สรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีความพร้อมในการพัฒนา มีความเข้าใจตนเอง และรู้จักปัญหาของชุมชนและจัดการปัญหานั้นได้ มีการเรียนรู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้

๒.๔.๑ ลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นที่คาดหวังและต้องการ คือ

๑. ชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นในทางกายภาพ ภูมิธรรม สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ ภูมิธรรม สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชนรวมทั้งอุดมการณ์ ค่านิยม ร่วมกันทำให้สมาชิกรู้สึกตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมีความผูกพันกับชุมชน

๒. ชุมชนมีศักยภาพที่พึ่งตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุนแรงงาน ทรัพยากร เพื่อยังชีพพื้นฐานของตนเอง หากมีการพึ่งพิงภายนอกชุมชนนั้นก็จะมีอำนาจในการจัดการเลือกสรร และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้

๓. ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และองค์กรทางสังคมในชุมชนเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหา

๔. ชุมชนต้องสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และสร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ข้อเสนอแบบอุดมคติทั้ง ๔ ข้อดังกล่าว สะท้อนการคาดหวังของชุมชนจะต้องตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตประจำวันและสามารถช่วยให้สมาชิกของชุมชนเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยจัดการองค์กรทางสังคมของชุมชนจะต้องเอื้อให้สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ เช่น มีความรักสามัคคี มีความสามารถที่จะสืบทอดภูมิปัญญา และสร้างสรรค์ทางปัญญา^{๑๙} โดยที่ลักษณะชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนมีลักษณะ ดังนี้^{๒๐}

^{๑๗} จำนง อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๑๘} เสรี พงศ์พิศ, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๗.

^{๑๙} อุทัย ดุลยเกษมและอรศรี งามวิทยาพงศ์, ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: แปลน พรินตติ้ง, ๒๕๔๐), หน้า ๘ - ๑๐.

^{๒๐} อ่างแล้ว, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, หน้า ๒๓.

- ๔.๑ ชุมชนที่มีความสามารถรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น
- ๔.๒ ชุมชนมีศักยภาพที่จะพึ่งตนเองได้ในระดับสูง
- ๔.๓ ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- ๔.๔ ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ชุมชนมีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้คนมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิตว่าเป็นชุมชนที่สมาชิกได้ร่วมกันสร้างบรรทัดฐานและแบบแผนการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเท่าเทียม โดยการพึ่งพากันอยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจต่อกันซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหากเกิดขึ้น ชุมชนจะพยายามรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรที่แต่ละฝ่ายมาใช้ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาแต่ละคน ชุมชนจะมีลักษณะเช่นนี้เรียกว่า **“เป็นชุมชนแบบประชาสังคม”** (Civic community) การสร้างเครือข่ายให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนความสัมพันธ์แบบวิสาสะ มีผลทำให้ผู้ที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กันได้สร้างนิสัยของความร่วมมือกันสามารถนึกกำลังทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดจิตสำนึกในหมู่สมาชิก อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเท่าเทียม ทำให้คนสามารถพัฒนาทักษะที่จะร่วมมือกับผู้อื่น สร้างความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ^{๒๑}

ชุมชนที่มีบรรทัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน และมีเครือข่ายของการทำให้สังคมได้เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน จะทำให้คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นมีน้ำใจและมีจิตสำนึกสาธารณะ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นไปอย่างเสมอภาค สายใย หรือเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ถูกถักทอด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้ดีกว่าชุมชนที่มีลักษณะตรงกันข้าม คือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองเป็นไปในแนวดิ่ง ชีวิตสังคมดำเนินไปแบบต่างคนต่างอยู่ และคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากความไว้วางใจต่อกัน

สมาชิกของชุมชนที่มีลักษณะเป็นประชาสังคม จะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความสนใจในประเด็นปัญหาสังคม และสาเหตุของปัญหาสาธารณะเป็นหัวใจหลักของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง การให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาสาธารณะ และหาทางออกเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม แม้ว่าจะด้วยการสละผลประโยชน์ส่วนตัว ถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง

๒.๔.๒ ปัจจัยผลักดันความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยผลักดันในชุมชนมีความเข้มแข็งมี ๔ ระดับ คือ

๑. ระดับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน รวมกลุ่มกันได้ดีมีความเคารพกติกาของกลุ่ม รู้จักภูมิใจในงานของตน มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รู้จักหน้าที่และทำหน้าที่ของตนเอง ไม่ติดยาเสพติด ไม่พัวพันกับอบายมุขทุกประเภท มีความร่วมมือเพื่อจะเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่ตระหนี่ความรู้หรือความคิดของตนเอง มีความเอื้ออาทรต่อธรรมชาติ

^{๒๑}

Robert Putnam, *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, (Princeton: Princeton University, 1993), P. 91.

๒. ระดับผู้นำ ผู้นำมีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะนำชาวบ้านได้ และชี้แนะ เป็นผู้นำเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีทำให้ชาวบ้านมีศรัทธา ผู้นำมีความเข้าใจปัญหาของชุมชนและมีจิตใจเข้มแข็ง

๓. ระดับองค์กร ความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งขององค์กรในชุมชนองค์กรในชุมชนรวมเอาเศรษฐกิจ ครอบครัว การเมือง การบริหารจัดการ

๓.๑ ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะต้องมีความอบอุ่น มีความรักความสามัคคีมีปัจจัยจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานพอเพียง

๓.๒ เศรษฐกิจ ชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินการธุรกิจชุมชนด้วยตนเอง สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตโดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลหรือองค์กรภายนอก

๓.๓ การเมือง ชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันสร้างอำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งอำนาจในการต่อรองชุมชนจะต้องมีอำนาจในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ในท้องถิ่น มีอำนาจในการควบคุมกลไกการตลาด และออกกฎระเบียบ คุ้มครองป้องกันทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

๓.๔ การบริหารจัดการ ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ มีความเข้าใจเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการวางแผนงานและร่วมกนพัฒนาบุคคลในท้องถิ่นให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

๔. ระดับสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถสร้างและพัฒนาองค์กรทางสังคมที่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน พัฒนาองค์ความรู้และการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนรวมกลุ่มกันทำโครงการสวัสดิการสังคม การพัฒนาเด็ก สตรี เยาวชน และคนชรา พัฒนาสิ่งแวดล้อม และป้องกันปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

๒.๔.๓ หลักการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบ AIC

A = Appreciation หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าและศักดิ์ศรีระหว่างมนุษย์ การมีความรัก ความเมตตา และเข้าใจความรู้สึกของมนุษย์ร่วมกัน รวมทั้งการตระหนักรู้ในประโยชน์ของชุมชนและทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน

I = Influences หมายถึง การเข้าใจอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาบุคคลให้เข้มแข็ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งจากภายนอกและภายใน แต่ที่จำเป็นมากที่สุดก็คือปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายใน อันได้แก่ เงื่อนไขสภาพความเป็นจริงและองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนธุรกิจอันเป็นปัจจัยภายนอก

C = Commitment / Control หมายถึง การมีพันธะสัญญา หรือข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม อันปรากฏในแผนต่าง ๆ ที่กำหนดวางไว้ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และนอกจากนี้จะต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานในการดำเนินตามแผนที่วางไว้ ควบคุมงบประมาณค่าใช้จ่าย ควบคุมการใช้ทรัพยากรและติดตามการประเมินผลการปฏิบัติ^{๒๒}

สำหรับกระบวนการดำเนินการให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

^{๒๒}

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๔ – ๑๒๖.

๓.๑ สับปุริสังเสวะ การคบหากับสัตบุรุษ การเสวนากับผู้รู้ผู้ทรงคุณ
 ๓.๒ สัทธัมมัสสนะ การฟังสัทธรรม การเอาใจใส่ศึกษาเรียนรู้ การแสวงหาความรู้
 ความจริงที่ถูกต้อง

๓.๓ โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย การคิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี

๓.๔ อัมมานุอัมมปฏิบัติ การปฏิบัติตามธรรมสมควรแก่ธรรม การปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง
 ตามหลัก คือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมายและวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ การ
 นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตรัสรู้เห็นแล้วไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ

๔. จักร ๔ คือ หลักธรรมที่นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง หลักธรรมที่นำองค์กรไปสู่
 ความสำเร็จบรรลุตามจุดหมาย^{๒๖} ได้แก่

๔.๑. ปฏิรูปเทสवास การอยู่ในสถานที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

๔.๒. สับปุริสุปัสสยะ การคบหาสมาคมกับคนดี

๔.๓. อัตตสัมมาปณิธิ การตั้งตนไว้ชอบ การตั้งจิตมุ่งหมาย การนำตนและองค์กรไปถูกทาง

๔.๔. ปุพเพตปญญาตา ความเป็นผู้กระทำความดีไว้ก่อนแล้ว การมีพื้นเพดี การได้สร้าง
 คุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น โดยปริยายในระดับองค์กร หมายถึง การมีการวางแผนไว้ดี มีนโยบายที่
 ดี เป็นต้น

๕. พละ ๕ คือ หลักธรรมที่สร้างให้สังคม ชุมชนมีความเข้มแข็งจนถึงระดับรากหญ้า มี
 ทั้งหมด ๕ ประการ^{๒๗} ประกอบไปด้วย

๕.๑ ศรัทธา หลักความเชื่อ ความเชื่อมั่นที่จะสามารถพัฒนาก้าวหน้า หรือเชื่อว่า
 จะต้องประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน

๕.๒ ศีล หลักความเป็นปกติ หรือความเป็นธรรมชาติที่เป็นระเบียบของสังคมชุมชนที่
 เมื่อปฏิบัติแล้วย่อมจะสามารถทำให้สังคมสงบร่มเย็น หนักแน่นได้

๕.๓ วิริยะ หลักความมั่น หรือเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามความประสงค์

๕.๔ สมာธิ หลักธรรมข้อนี้เป็นการรวบรวม พิจารณาประเด็นปัญหาต่าง ๆ จนทำให้
 ตกตะกอนและนำมาใช้งานได้อย่างเต็มที่

๕.๕ ปัญญา เป็นการสร้างพลังอย่างหนึ่ง เมื่อใครมีสติปัญญามากกว่าย่อมมีอำนาจใน
 สังคมชุมชน โดยเฉพาะผู้นำ (Power of knowledge)

หลักธรรมพัฒนาสังคม หรือช่วยสงเคราะห์คนในชุมชน องค์กร ประเทศชาติ หากไม่มีการ
 เกื้อกูลแก่กันและกันประเทศชาติย่อมรุ่มรวยไม่มีที่สิ้นสุด เพราะคนมีความลำบากในการแสวงหา
 ปัจจัยพื้นฐานของชีวิต ประกอบไปด้วย

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๒.

^{๒๖} อ้างแล้ว, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๓๕ – ๑๓๖.

^{๒๗} พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดรอ ธิธมโม), ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒,
 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔.

๑. สังคหวัตถุ ๔ คือ หลักแห่งการสงเคราะห์เกื้อกูลกันในสังคมชุมชน ที่มีคนต่างระดับกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะ ความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต ในสังคมหนึ่งย่อมจะต้องมีความบกพร่อง และมีส่วนเกินทางด้านทรัพย์สินและเครื่องดำเนินชีวิตอยู่ไม่มากนัก^{๒๘} ดังนี้

๑.๑ ทาน การแบ่งปัน ธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีการเอื้ออาทรต่อกัน คือการหยิбыให้แกกันและกัน ซึ่งการหยิбыให้กันและกันนั้นอยู่ที่ใจที่จะเสียสละออกไปมากกว่าการถูกบังคับ ด้วยระบอบทางการเมือง ดังนั้น จะเห็นว่าความละเอียดอ่อนในเรื่องนี้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

๑.๑.๑ ระบอบธรรมาธิปไตย มองทานหรือการให้แบ่งปันเป็นเรื่องปัจเจกชนที่มองดูที่ใจหรือการเอื้ออาทรต่อกันเป็นหลัก

๑.๑.๒ ระบอบประชาธิปไตย มองทานที่การเฉลี่ยผลประโยชน์ทางด้านภาษีที่เก็บได้ในแต่ละปี

๑.๑.๓ ระบอบสังคมนิยม มองทานที่การบังคับใช้ทางกฎหมาย หรือการยึดจากปัจเจกชนมาเป็นของรัฐหรือส่วนรวม เป็นต้น

๑.๒ ปิยวาจา การพูดด้วยคำอันเป็นที่รัก ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การสื่อสารกันในระดับต่าง ๆ เพื่อมีความเข้าใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมหากไม่มีปิยวาจาที่มีองค์ประกอบเหล่านี้ คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ต่อกัน สังคมนั้นก็จะมี ความหวาดระแวงต่อกัน เป็นต้น

๑.๓. อติถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การดำรงตนให้มีประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือสังคม

๑.๔ สมานัตตตา การทำตนให้เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การประพฤติตนเองที่วางตัวตนให้เสมอต้นเสมอปลาย หรือการเป็นผู้ประสานงานที่ดีต่อสังคมชุมชนองค์กรที่ตัวเองสังกัดอยู่ ไม่เป็นคนยุ้งทำให้คนในสังคมแตกแยกกัน

๒. ราชสังคหวัตถุ ๔ คือ หลักธรรมมุ่งถึงผู้บริหารบ้านเมืองเมื่อได้อำนาจมาแล้วต้องบริหารจัดการให้ดี ไม่อยากเป็นเพราะอยากได้ตำแหน่ง แต่อยากเป็นเพราะต้องการทำงาน โดยทำงานเพื่อองค์กรนั้น ๆ และที่สำคัญต้องมีการบำรุงขวัญกำลังใจลูกน้องหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ดังนี้

๒.๑ สัสสมะระ รู้จักบำรุงธัญญาหาร ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การให้ต้นทุนสำหรับการทำมาอาชีพของราษฎร ในอินเดียโบราณมีอาชีพหลักคือการเกษตรแบบพอมีพอกิน ผู้นำจึงต้องมีการแจกจ่าย ต้นทุนสำหรับเลี้ยงชีวิตของผู้ใต้ปกครอง

๒.๒ บุริสเมระ รู้จักบำรุงข้าราชการบริวาร ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การบำรุงขวัญและกำลังใจข้าราชการที่รับใช้เป็นแขนเป็นขาให้ ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีการเพิ่มเงินเดือน มีการให้รางวัล มีโบนัสประจำปี ให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาตามสมควรแก่ฐานะ สถานที่และเวลาโอกาส เป็นต้น

๒.๓ สัมมาปาสะ รู้จักส่งเสริมวิชาชีพ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การส่งเสริมราษฎรให้มีอาชีพเสริม หรือมีความหลากหลาย โดยผู้นำได้ไปดู ได้ไปศึกษาในหลายพื้นที่และมองเห็นโอกาสความก้าวหน้า

ของวิชาชีพนั้น จึงได้นำมาส่งเสริม เช่น ทฤษฎีใหม่ หรือการเป็นอยู่อย่างพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างไรของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

๒.๔ วาซไปยะ รู้จักชี้แจงแนะนำ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การสื่อสารแบบสองทางที่ชาวบ้านธรรมดาก็สามารถเข้าพบปะพูดคุยและสามารถแก้ปัญหาให้กับชาวบ้านได้ด้วย นอกจากนั้นยังรู้จักปละโยนเมื่อผู้ผู้ได้ปกครองประสบกับปัญหาเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้

หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นความผูกพันระหว่างคนกับคนได้เป็นอย่างดีจนสามารถก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะอีกด้วย

๑. ขรราวาสธรรม ๔ ธรรมข้อนี้เพื่อให้คนในองค์กรได้มีความสบายใจที่มีความจริงใจต่อกัน มีความอดทน มีการข่มจิตข่มใจและการเสียสละให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน

๑.๑ สัจจะ ความจริงใจต่อกัน

๑.๒ ทมะ ความข่มใจ

๑.๓ ขันติ ความอดทน

๑.๔ จาคะ การเสียสละ

๒. ทิศ ๖ ธรรมข้อนี้ได้สอนให้คนได้ระลึกถึงกันว่าแต่ละคนได้มีสถานภาพ หรือหน้าที่อะไรบ้าง เพราะคน ๆ หนึ่งย่อมมีสถานภาพหลายอย่างแต่ต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ดี เช่น นาย ก เป็นครูอยู่ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ก็ต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อีก เช่น นาย ก มีพ่อแม่ มีครูอาจารย์ มีบุตรภรรยา มีมิตรสหาย มีลูกน้อง และนับถือศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานภาพย่อมมีเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น^{๒๙}

๒.๑ ปุรัตถิมทิศ ทิศเบื้องหน้า คือ มารดาบิดา

๒.๒ ทักขิมทิศ ทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์

๒.๓ ปัจฉิมทิศ ทิศเบื้องหลัง คือ บุตรภรรยา

๒.๔ อุตตรทิศ ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย

๒.๕ เหมภูมิทิศ ทิศเบื้องต่ำ คือ บ่าวคนรับใช้

๒.๖ อุปริมทิศ ทิศเบื้องบน คือ สมณชีพราหมณ์

๓. หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ธรรมข้อนี้เน้นความสามัคคี หากทำได้อย่างจริงจังย่อมทำให้องค์กรนั้น ๆ เข้มแข็ง มั่นคงและเจริญก้าวหน้า ไม่มีปัญหาทางการบริหารจัดการใด ๆ^{๓๐} คือ

๓.๑ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๓.๒ เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วยกิจการงานที่เกิดขึ้น

๓.๓ ไม่ถืออำนาจเอาใจบุญอยู่ในสิ่งที่ไม่สังคมไม่ได้บุญได้ไว้ ไม่ถนอมสิ่งที่ตกลงร่วมกัน บุญได้ไว้แล้ว

^{๒๙} **ที.ปา.** (ไทย) ๑๑/๒๖๖/๒๑๒.

^{๓๐} **อง.สศตคก.** (ไทย) ๒๓/๒๐/๑๘.

๓.๔ เคารพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่ มีประสบการณ์มากมาย และเคารพเชื่อฟังแล้วถือปฏิบัติ

๓.๕ ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ข่มเหงรังแก ไม่ละอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

๓.๖ เคารพบูชาสักการะปูชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน และทำการบูชาตามประเพณี

๓.๗ จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในหัวข้อที่ผ่านมา ได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน เพื่อสนับสนุนแนวคิดในการศึกษาต่อไป

สถาบันการพัฒนาองค์กรชุมชน^{๓๑} ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง” ผลการศึกษาพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นองค์กรระดับตำบล โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้อุดมการณ์การเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สมาชิกมีการออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำ คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารกองทุน ตามระเบียบ กติกา โดยเชิญผู้มีความรู้มาเป็นที่ปรึกษา การประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุน ทั้งความรู้ งบประมาณ อาคารสถานที่ และการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสามารถจัดสวัสดิการตามสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิก การทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการสู่การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ โดยมีการประสานงานและบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านกลไกการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการประสานเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ เอกชนและภาครัฐ ตามบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงาน สวัสดิการแบบบูรณาการ คือ การจัดสวัสดิการที่เข้าถึงปัญหา ความต้องการ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความเดือดร้อน มีความหลากหลายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จากข้อค้นพบดังกล่าว ในการดำเนินงานของกองทุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทำให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างบูรณาการ ยังมีสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน การพัฒนาสมาชิกกองทุนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน การพัฒนาแกนนำในด้านการบริหารจัดการกองทุน ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดทำฐานข้อมูล การปรับรูปแบบจำนวน

^{๓๑} กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง”, รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ), ๒๕๕๖, หน้า ๑๑๐ – ๑๑๑.

เงินในการจัดสวัสดิการให้เหมาะสม การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านการปฏิบัติและในระดับนโยบาย

ชัยพร พิบูลศิริ^{๓๒} ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย (๑) จุดเริ่มต้นและความเป็นมาในการจัดตั้งองค์กร ต้องเริ่มมาจากคนในชุมชน ด้วยความเชื่อ ความศรัทธา ความเสียสละ จิตวิญญาณสาธารณะมุ่งมั่นเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากของชุมชน (๒) เป้าหมายการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน มุ่งเน้นการดับทุกข์ การสร้างสังคมให้เกิดความสันติสุข มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน (๓) ฐานคิดการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน เน้นการสร้างจิตสำนึกร่วมภายใต้แนวคิด “จะให้อะไรกับชุมชน” ไม่ใช่ “จะได้อะไรจากชุมชน” และ “การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ควบคู่กับการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อการพึ่งตนเอง การจัดสวัสดิการตามหลักของศาสนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้คุณธรรมนำกฎหมาย สวัสดิการสังคมตั้งอยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน (๔) ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ ปัจจัยองค์กรและการบริหารจัดการ องค์กรมีวิสัยทัศน์เชิงบวกในการจัดสวัสดิการสังคม มีการวิเคราะห์ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การบริหารและจัดองค์กรโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของคนในองค์กรอย่างชัดเจน ใช้ทรัพยากรและทุนในชุมชนที่มีความหลากหลายในการจัดสวัสดิการสังคม ปัจจัยภาวะการณ์นำสร้างจิตสำนึกในลักษณะของการประสานงานประสานใจ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ สร้างศรัทธาในตัวผู้นำ สร้างผู้นำใหม่ ๆ ในกลุ่มต่าง ๆ สร้างกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยการรวมกลุ่มของสมาชิก รวมกลุ่มด้วยผลประโยชน์ตอบแทน ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร ด้วยจิตสำนึกร่วมกันมีจิตสาธารณะเพื่อชุมชนและสังคม ปัจจัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว การเรียนรู้ร่วมกันและการสรุปบทเรียนเป็นประจำของสมาชิกในองค์กร นำประสบการณ์มาเป็นบทเรียนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การปรับตัวของคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอื่น ๆ การควบคุม ตรวจสอบดูแล การบริหารจัดการโดยชุมชน ปัจจัยการขยายผลและขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย การสร้างกิจกรรมที่มาจาก การเชื่อมโยงของผู้นำที่หลากหลายต่างพื้นที่ ศาสนา วัฒนธรรม การสร้างกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายในแนวราบ แนวตั้ง ข้ามเขต ข้ามพื้นที่ ข้ามวัฒนธรรม และข้ามศาสนา การทำงานแบบบูรณาการความกิจกรรม และการปฏิบัติ (๕) ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น องค์กรภาคธุรกิจ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรภาครัฐอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ การประสานการจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชนระหว่างพัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ใช้วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข่าวสารแลกเปลี่ยนข้อมูล

^{๓๒} ชัยพร พิบูลศิริ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, รายงานวิจัย คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๑, หน้า ๕๗ – ๔๘.

ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม/องค์การด้านสวัสดิการชุมชน มีหลายปัจจัยประกอบกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่ามีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยผู้นำ เช่น ความศรัทธาเชื่อมั่นในผู้นำ ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ความเสียสละ การวางแผน นำ ปัจจัยการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร เช่น มีระบบบัญชีและการรายงานผลที่เป็นปัจจุบัน การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการเป็นที่น่าพอใจของสมาชิก มีการสร้างกฎและกติการ่วมกัน มีการติดตามตรวจสอบการทำงาน การประชาสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว ปัจจัยสมาชิก เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิก การควบคุมกันเองของสมาชิก ทุนที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะทุนทางธรรมชาติ ทุนทางมนุษย์ และทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมาย การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ

กนกรัตน์ กิตติวัฒน์^{๓๓} ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษากรณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา” ผลการศึกษาพบว่า การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่สมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงซ้อนต่อกันนั้น นับเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญของชาวชุมชนเมือง โดยผ่านการตอบสนองและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ตลอดทั้งกระบวนการเกื้อกูลกันและกันด้วยความสัมพันธ์ เช่นนี้ ทำให้พวกเขามีชีวิตอยู่รอดได้ในสภาวะผิดเคือง นอกจากนี้ ค่านิยมร่วมกันเรื่องการมีเครดิตที่ดีหรือการเป็นผู้นำเชื่อถือนั้นมีส่วนสำคัญในการเกื้อหนุนกองทุนสวัสดิการในชุมชน สำหรับการศึกษากระบวนการทำงานระดับองค์กรเครือข่าย พบว่า วิธีการดังกล่าวไม่ได้ทำให้เกิดเฉพาะผลด้านบวกในความหมายของการเพิ่มทุนทางสังคม หรือทำให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นเท่านั้น หากแต่เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันอาจเกิดผลด้านลบต่อองค์กรหรือต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งกลุ่มพวกพ้องหรือความหวาดระแวงระหว่างสมาชิก ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลสำคัญในการพัฒนาองค์กรชาวบ้านให้เติบโตและเข้มแข็งต่อไป

มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์^{๓๔} ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” ผลการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการของกลุ่มธุรกิจชุมชน มี ๒ ลักษณะ คือ การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และการจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชน โดยสมาชิกมีความพึงพอใจมากในสวัสดิการที่ได้รับและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ คือ การตอบสนองความต้องการของสมาชิก ความเสมอภาคในการได้รับสวัสดิการความก้าวหน้าในการจัดสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารงานที่โปร่งใส สำหรับสวัสดิการที่ได้รับมากที่สุด คือ เงินกู้ประกอบอาชีพ

^{๓๓} กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษากรณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา”, รายงานวิจัย คณะรัฐศาสตร์ (สังคมวิทยา), (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๓, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๔} มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์, “การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๖, หน้า ๙๑ – ๑๐๐.

ปัญญา เลิศไกร^{๓๕} ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ ๔๐-๔๑ ปี เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนแบบเป็นสมาชิกกลุ่ม ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนทั้ง ๖ ด้าน คือ การมีส่วนร่วม ผลประโยชน์ตอบแทน การเรียนรู้และการทำกิจกรรม การให้การยอมรับ และการประสานงาน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า องค์กรชุมชนมีความพร้อมในการจัดสวัสดิการชุมชนในระดับหนึ่ง และกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่าองค์กรชุมชนควรเพิ่มบริการและกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมแก่สมาชิก รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกและคณะกรรมการด้วย และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยจะต้องให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการกระจายตัวครบทุกกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ

จิตสุภา จำปา^{๓๖} ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคิรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนคิรีวง มีหัวใจในการบริหารจัดการอยู่ ๓ ส่วน คือ คน งาน และเงิน การบริหารจัดการคน คือ การเสริมสร้างกระตุ้นให้คนทำงานและร่วมมือ ร่วมใจทำงาน การบริหารงาน คือ การออกแบบงานให้มีกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมถึงระบบการวางแผน การติดต่อสื่อสาร การจัดองค์กรและกฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องงาน และมีการบริหารจัดการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนมิติความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์เชิงสังคมอย่างเป็นพลวัต โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ และบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนคิรีวงยังมีความพิเศษในส่วนที่เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ได้อันได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพ ทุนทางมนุษย์ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และทุนทางการเงิน ส่วนปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ มีส่วนสนับสนุนและเสริมสร้างความพออยู่ พอกิน พอออมให้ชาวคิรีวงได้ องค์กรประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคิรีวง สามารถดำเนินการได้มากกว่า ๒๕ ปี และสามารถจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

^{๓๕} ปัญญา เลิศไกร, “แนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ”, ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ สาขาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๐, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๖} จิตสุภา จำปา, “กระบวนการการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคิรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๘, หน้า ๕๕ – ๕๖.

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนามและการรวบรวมเอกสาร โดยมีวิธีการ ดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังนี้

๓.๑.๑.๑ ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกรอบในการศึกษา

๓.๑.๑.๒ ศึกษาสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชน และแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๑.๓ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๑.๔ สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไป แนวคิด การจัดการ และกระบวนการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๓.๑.๒.๑ ทำการศึกษาและคัดเลือกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักการที่สำคัญในการเลือกพื้นที่ คือ (๑) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุน (๒) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีการขยายตัวมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ (๓) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีฐานข้อมูลสมาชิกออนไลน์ โดยการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปการจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุนเป็นของตนเองและอนุญาตให้กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปทดลองใช้ (๔) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ใช้สื่อออนไลน์นำเสนอผลงานและประกาศข่าวให้สมาชิกได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอด (๕) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนตัวอย่างประจำจังหวัดสุรินทร์ที่มีการทำงานร่วมกัน ๓ ขา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ปกครองท้องถิ่น และภาคประชาชน

๓.๑.๒.๒ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

๓.๑.๒.๓ ดำเนินการศึกษาระบบการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๓.๑.๒.๔ สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้น การเปรียบเทียบระเบียบเดิมและระเบียบใหม่ของกองทุน ทั้งนี้ เน้นการนำผลงานการศึกษามาเผยแพร่ให้กองทุนสวัสดิการชุมชนและกองทุนสะสมทรัพย์ทั่วประเทศได้รับทราบ

๓.๑.๒.๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นกองทุนที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา และมีจำนวนสมาชิกกองทุนฯ มากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้เห็นกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๘ คน สัมภาษณ์รายบุคคล ๑๒ คน ดังนี้

๑. นายประยัต พุดจیب	ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่
๒. นางวิรัตน์ กนกแก้ว	เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่
๓. นายสุบิน เกษภา	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑
๔. นางสาวกานต์ แก่นจักร	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓
๕. นางละออง สุริอาจ	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖
๖. น.ส.สมพร ก้านทอง	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘
๗. นางทองดาว บุญลับ	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙
๘. นางสาวทรัพย์ สลับศรี	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓
๙. นางสาวบัตติ ชูเลิศ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒
๑๐. น.ส.อมรรัตน์ เพ็งวัฒนะ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒
๑๑. นายประพันธ์ อุไรล้ำ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓
๑๒. นางสาวเนียง นรโคตร	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓
๑๓. นายเกรียงศักดิ์ ยงยิ่งสุข	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔
๑๔. นายประเสริฐ ทาจันทร์	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕
๑๕. นางคำกอง เขิตชาย	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖
๑๖. นางสาวพร พวงมี	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘
๑๗. นางทองพูน ไชยพร	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘
๑๘. นายพรชัย บุญลับ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙
๑๙. นายอักรินทร์ ภูมิณี	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓
๒๐. นายมานิช สีทา	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์รายบุคคล โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๓.๒ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่สนทนา คือ รูปแบบการบริหารงานและการจัดการ การประชาสัมพันธ์ การจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ และการนำเสนอแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในอนาคต

๓.๓.๓ การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกที่คณะผู้วิจัยทำควบคู่กับการสัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

ดังนั้น จึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยสำหรับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน และแบบสัมภาษณ์การสนทนารายบุคคลสำหรับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒. แบบสังเกต เพื่อการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ ลงพื้นที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษาข้อมูลและบริบทขั้นพื้นฐาน ทำหนังสือบันทึกข้อความถึงประธานกองทุนฯ เพื่อขอสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนฯ ขออนุญาตใช้พื้นที่ขอจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ด้วยตนเอง

๓.๔.๒ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกที่คณะผู้วิจัยทำควบคู่กับการสัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๓ การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับ

คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๔ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๕ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

๓.๕.๑ นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคลมารวบรวมและถอดเทป โดยการนำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญคุณลักษณะของข้อมูล

๓.๕.๒ นำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์รายบุคคลที่จัดลำดับความสำคัญแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

๓.๕.๓ นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคลและการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงตัวเลข แต่เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียดและความลึกของข้อมูล มีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของการพรรณานำไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปให้เห็นถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มากยิ่งขึ้น

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไป แนวคิด ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เริ่มก่อตั้งใหม่และกำลังพัฒนา โดยการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เผยแพร่ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการนำข้อมูลที่ปรากฏในส่วนต่าง ๆ ที่ได้เรียบเรียงไว้แล้ว ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไป แนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลที่ได้มาจากระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน และมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖ เพื่อปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับสวัสดิการของสมาชิกซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกองทุน เนื่องจากหากยังใช้ระเบียบข้อบังคับฯ เดิม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จะต้องปิดตัวลงภายในระยะเวลา ๕ ปี ข้างหน้าจากเงินกองทุนฯ ที่หมดไป ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ ดังนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๑.๓ แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๒.๑ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการวางแผน

๔.๒.๒ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการจัดการองค์การ

๔.๒.๓ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการสั่งการ

๔.๒.๔ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการควบคุม

๔.๒.๕ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการบริหารงานบุคคล

๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

๔.๓.๒ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

๔.๓.๓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๔.๓.๔ การเปรียบเทียบระเบียบเดิมและระเบียบใหม่

๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนตำบลไผ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้านตามเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ความเป็นมาของบ้านไผ่ไม่มีการบันทึกไว้ชัดเจน แต่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ครั้งนั้น “หลวงปู่แพ่ง” ผู้ก่อตั้งบ้านไผ่ ได้อพยพผู้คนมาจากบ้านผักบั้ง (บ้านน้อยสนาม) ทิศเหนืออำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่ม จะเกิดอุทกภัยบ่อยครั้งในช่วงฤดูฝน ท่านได้อพยพผู้คนมาอยู่ในที่ราบน้ำท่วมไม่ถึง นั่นก็คือที่บ้านไผ่ในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อก่อนจะมีสภาพเป็นป่าไผ่ทั้งหมด จึงได้เรียกว่า “บ้านไผ่”^๑

๑) ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง : ตำบลไผ่เป็น ๑ ใน ๑๒ ตำบลในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งตำบลไผ่อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๑ กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับท้องถื่นใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตตำบลหนองบัวทอง และเขตตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตตำบลธาตุ และเขตตำบลเปิด อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตำบลระเวียง กิ่งอำเภอนโนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์^๒

เนื้อที่ : ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๓๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๒,๕๐๐ ไร่

ภูมิประเทศ : ภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสูง ทางทิศใต้ลาดต่ำลงมาทางทิศเหนือ สภาพพื้นที่ทางทิศใต้เป็นที่ดินลักษณะลูกคลื่นลอนตื้น ส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ลุ่ม และลูกคลื่นดินตื้นสลับเป็นบางส่วน

เขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวน ๑๔ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านไผ่	หมู่ที่ ๒ บ้านไผ่
หมู่ที่ ๓ บ้านช่อง	หมู่ที่ ๔ บ้านนาทอง
หมู่ที่ ๕ บ้านคอนสวรรค์	หมู่ที่ ๖ บ้านสี่เหลี่ยม
หมู่ที่ ๗ บ้านนาอุดม	หมู่ที่ ๘ บ้านยางชุม
หมู่ที่ ๙ บ้านไผ่	หมู่ที่ ๑๐ บ้านคอนสวรรค์
หมู่ที่ ๑๑ บ้านไผ่	หมู่ที่ ๑๒ บ้านช่อง
หมู่ที่ ๑๓ บ้านไผ่	หมู่ที่ ๑๔ บ้านไผ่

ประชากรและครัวเรือน : ประชากรตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๙,๕๐๒ คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน ๔,๗๔๓ คน และเพศหญิง จำนวน ๔,๗๕๙ คน มี

^๑ ประหยัด พุดจีบ, “ประวัติหมู่บ้าน,” <<http://www.phai13.com/history>>, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๐

^๒ ไทยตำบลดอทคอม, “ข้อมูลตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.thaitambon.com/tambon/320709>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

จำนวนครัวเรือน ๑,๕๘๓ หลังคาเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑

แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือนของตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
๑	บ้านไผ่	๑๗๘	๑๙๖	๓๗๑	๖๐
๒	บ้านไผ่	๒๔๗	๒๖๕	๕๑๒	๑๐๐
๓	บ้านช่อง	๔๖๓	๔๙๒	๙๕๕	๑๕๗
๔	บ้านนาทอง	๕๐๒	๔๘๘	๙๙๐	๑๖๐
๕	บ้านคอนสวรรค์	๔๒๕	๔๒๗	๘๕๒	๑๒๖
๖	บ้านสี่เหลี่ยม	๕๕๙	๕๑๘	๑,๐๗๗	๑๖๗
๗	บ้านนาอุดม	๓๕๙	๓๘๐	๗๓๙	๑๐๙
๘	บ้านยางชุม	๓๘๓	๓๗๐	๗๕๓	๑๔๓
๙	บ้านไผ่	๓๔๙	๓๖๒	๗๑๑	๑๔๖
๑๐	บ้านคอนสวรรค์	๓๘๙	๔๒๙	๘๑๘	๑๐๖
๑๑	บ้านไผ่	๑๘๑	๑๗๘	๓๕๙	๖๗
๑๒	บ้านช่อง	๒๓๕	๒๑๗	๔๕๒	๗๘
๑๓	บ้านไผ่	๓๗๕	๓๔๑	๗๑๖	๑๒๖
๑๔	บ้านไผ่	๙๘	๙๖	๑๙๔	๓๘
รวม		๔,๗๔๓	๔,๗๕๙	๙,๕๐๒	๑,๕๘๓

ที่มา: <http://www.tambolphai.com/?pid=about> ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐

๒) สภาพเศรษฐกิจและสังคม

อาชีพ : ประชากรในเขตตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ประกอบอาชีพค้าขาย ทำนา ปลูกลำไยป่าหลัง ยางพารา สวนพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ มีหน่วยธุรกิจในเขตตำบล ดังนี้

๑. ปั๊มน้ำมัน จำนวน ๒ แห่ง
๒. โรงสีข้าว จำนวน ๒๙ แห่ง
๓. โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน ๒ แห่ง
๔. ฟาร์มเกษตร จำนวน ๒ แห่ง

การศึกษา : ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีสถานการศึกษาสำหรับเด็ก ๆ ภายในตำบลได้ศึกษาเล่าเรียน มีดังต่อไปนี้

๑. ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไผ่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านช่อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีลาวรรณ บ้านคอนสวรรค์ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัด

บำเพ็ญธรรม บ้านนาอุดม

๒. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไผ่ โรงเรียนบ้านช่อง
โรงเรียนบ้านนาทอง โรงเรียนบ้านนาอุดม โรงเรียนบ้านสี่เหลี่ยม และโรงเรียนบ้านคอนสวรรค์

๓. โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านคอนสวรรค์

๔. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประจำตำบล จำนวน ๓ แห่ง^๓

สถาบันและองค์กรทางศาสนา : ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่มีอัตราการ
นับถือพระพุทธศาสนา เนื่องจากเลื่อมใสในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและวิถีชีวิต
และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนชาวอีสานมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสอดคล้องกับคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา
จึงทำให้มีความคุ้นเคยกับวัดในพระพุทธศาสนาน่าเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีวัด และสำนักสงฆ์/สำนัก
ปฏิบัติธรรม จำนวนมากในตำบลไผ่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑. วัด จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ วัดบำเพ็ญธรรม วัดเลียบ วัดศรีลาวรรณ วัดสี่เหลี่ยม วัด
หงส์ และวัดอิสาน

๒. สำนักสงฆ์ จำนวน ๒ แห่ง

๓. สำนักปฏิบัติธรรม จำนวน ๑ แห่ง

การสาธารณสุข :

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลไผ่ บ้านไผ่ หมู่ที่ ๙ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคอนสวรรค์ หมู่ที่ ๑๐

๒. อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ ๙๕

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน :

๑. สถานีตำรวจชุมชน จำนวน ๑ แห่ง

๒. ศูนย์ อปพร. จำนวน ๑ แห่ง

๓) การบริการพื้นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การคมนาคม :

๑. เส้นทางระหว่างหมู่บ้าน

๒. เส้นทางภายในหมู่บ้าน

การไฟฟ้า :

๑. จำนวนหมู่บ้านที่ใช้ไฟฟ้าเข้าถึง ๑๔ หมู่บ้าน

๒. จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า จำนวน ๘,๙๖๐ คน

แหล่งน้ำธรรมชาติ :

๑. ลำน้ำ ลำห้วย ๓ สาย

๒. บึง หนองและอื่น ๆ ๔๐ แห่ง

^๓ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์, “ข้อมูลพื้นฐานตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี
จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.tambolpchai.com/?pid=about>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น :

๑. ฝาย ๓ แห่ง
๒. บ่อน้ำตื้น ๗๐ แห่ง
๓. บ่อโยง ๘ แห่ง
๔. ประปาหมู่บ้าน ๘ แห่ง

๔.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เกิดจากแกนนำ (นายประหยัด พุดจิบ) และผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญ จึงได้จัดประชุมผู้นำและแกนนำชุมชนทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน ได้ประชุมปรึกษาหารือถึงความเป็นไปได้ ประโยชน์ที่จะได้รับ ผู้นำชุมชนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นกิจกรรมที่ดี ทั้งปัจจุบันและอนาคต จึงได้มีมติจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมี คณะกรรมการชุดแรกจากการแต่งตั้ง ๔๓ คน ที่ปรึกษา ๑๖ คน จากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ และกำนันตำบล และประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยคณะกรรมการชุดแรกในเบื้องต้นได้ออกประชาสัมพันธ์ และเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และเริ่มดำเนินการเก็บสัจจะวันแรก ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกในครั้งแรก ๑,๓๖๗ คน ครอบคลุมทั้งตำบล (๑๔ หมู่บ้าน)

เมื่อดำเนินงานครบ ๒ ปี คณะกรรมการดำรงตำแหน่งครบวาระ จึงมีการจัดประชุมสมาชิกแต่ละหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการ หมู่บ้านละ ๓ คน และให้สมาชิกพิจารณาระเบียบข้อบังคับ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ดำเนินงาน มีประชาชนให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกทุกเดือน โดยเฉลี่ยเดือนละ ๗๐ ราย ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า ๕,๐๐๐ คน รับเงินจากสมาชิก (เฉพาะเงินสัจจะ) กว่า ๖ ล้านบาทเศษ^๔

ภาพประกอบที่ ๔.๑
การประชุมคณะกรรมการของกองทุน

^๔ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, “ความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการตำบลไผ่,” <http://www.phaicare.com/?page_id=2>, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐.

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ได้รับรองเป็น “องค์กรสวัสดิการชุมชน” จากคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ทะเบียนเลขที่ ๐๕๖๘/๒๕๕๒

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ได้รับรองเป็น “องค์กรชุมชน” จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานกองทุนตั้งอยู่ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยมี ศูนย์ประสานงาน ๑๕ แห่ง ดังนี้

๑. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑
๒. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๒ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒
๓. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๓ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๓
๔. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๔ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลากลางหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔
๕. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๕ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๕
๖. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๖ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์แพทย์แผนไทย หมู่ที่ ๖
๗. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๗ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาวัดบำเพ็ญธรรม บ้านนาอุดม หมู่ที่ ๗
๘. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๘ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประชาคม หมู่ที่ ๘
๙. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๙ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙
๑๐. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๐ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๐
๑๑. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี หมู่ที่ ๑๑
๑๒. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๒ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๑๒
๑๓. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓
๑๔. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๔
๑๕. ศูนย์ประสานงาน อบต.ไผ่ ตั้งอยู่ที่ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่

๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการตั้งเป้าหมายในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยได้มีแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้กองทุนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของกองทุน และที่มาของเงินและทรัพย์สินของกองทุน ดังนี้

๑.๑) วัตถุประสงค์ของกองทุน

- ๑.๑.๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ๑.๑.๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย
- ๑.๑.๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้าง

สัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก

- ๑.๑.๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น
- ๑.๑.๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่

ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๑.๒) ที่มาของเงินและทรัพย์สินของกองทุน

- ๑.๒.๑) เงินที่ได้รับจากสัจจะวันละ ๑ บาท ของสมาชิก
- ๑.๒.๒) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับการสนับสนุนอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

๑.๒.๓) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ/เอกชนอื่น

๑.๒.๔) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพัน

ใด ๆ

๑.๒.๕) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

ภาพประกอบที่ ๔.๒

บริการนวดแผนไทยฟรีโดยหมอนวดจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไผ่และบ้านคอน

๒) การสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการสนับสนุนทุนดำเนินการจากหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ดังนี้

๒.๑) องค์กรบริหารส่วนตำบลไผ่ สนับสนุนทุนดำเนินการ ๕๐,๐๐๐ บาท บริการรถโดยสารติดต่อประสานงาน ห้องสำนักงานกลางกองทุน

๒.๒) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนเงิน ๕๕,๐๐๐ บาท

๒.๓) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๑ (ปี ๒๕๕๓) จำนวนเงิน ๖๓๒,๙๑๐ บาท (จากสมาชิกครบปี ๑,๗๓๔ ราย)

๒.๔) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๒ (ปี ๒๕๕๔) จำนวนเงิน ๙๗๐,๕๓๕ บาท (จากสมาชิกครบปี ๒,๖๕๙ ราย)

๒.๕) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๓ (ปี ๒๕๕๕) จำนวนเงิน ๑,๔๓๙,๒๑๕ บาท (จากสมาชิกครบปี ๔,๐๑๙ ราย)

๓) ผลงานเด่นของกองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับขององค์กรต่าง ๆ และกองทุนสวัสดิการชุมชนด้วยกัน ดังนี้

๓.๑) เป็นองค์กรชุมชน จัดตั้งเองตั้งแต่ปี ๒๕๕๑

๓.๒) มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ย ๗๐ รายต่อเดือน จากแนวทางการประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

๓.๓) มีการออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการเฉพาะตัว รวดเร็วทันใจ คณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงและมีความสุข

๓.๔) เป็นแหล่งศึกษาดูงานแนวทางการจัดตั้งและบริหารจัดการ จากทั่วประเทศมากกว่า ๓๐ คณะ

๓.๕) ประธานกองทุน (นายประหยัด พุดจิบ) แนวร่วมก่อตั้ง มีความรอบรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนและการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ได้รับเชิญเป็นวิทยากรทั้งในและต่างจังหวัด

๓.๖) ร่วมจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและประชาชนทั่วไป ร่วมกับภาคีเครือข่ายเสมอมา เช่น

๓.๖.๑) จัดกิจกรรมและสนับสนุน กิจกรรมวันผู้สูงอายุทุกปี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

๓.๖.๒) จัดกิจกรรมและสนับสนุน กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติทุกปี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

๓.๖.๓) จัดทำโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในตำบล

๓.๖.๔) จัดคาราวานสวัสดิการชุมชน ตามจุดต่าง ๆ ทั่วตำบล เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รายงานผลการดำเนินงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับทราบปัญหาที่แท้จริงของสมาชิกและชุมชน คลินิกสวัสดิการ บริการตัดผม นวดแผนไทย อาหารแก้มือมาร่วมงาน เพื่อส่งเสริมทัศนคติและกระตุ้นยอดสมาชิก

๓.๖.๕) สนับสนุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยความไม่สงบชายแดนไทย-กัมพูชา (จังหวัดสุรินทร์) ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดและมอบอาหารเครื่องใช้ ณ ศูนย์อพยพ

๓.๖.๖) สนับสนุนโครงการลดละเลิกสุราตำบล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๖.๗) จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๓ แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

สวัสดิการเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายก็มีคนเหลียวแล

สวัสดิการเบื้องต้น คือ การให้สิ่งเอื้ออำนวยให้ผู้คนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสะดวกสบาย เช่น การพยาบาล ที่พักอาศัย การจราจรเดินทาง การศึกษาอบรม ส่งเสริมการมีอาชีพมีงานทำ หมายความว่ามีการบริการทางสังคม การประกันสังคม และทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึง ได้รับการอย่างทั่วถึง คำว่าสวัสดิการ มีการให้ความหมายว่า การให้สิ่งเอื้ออำนวยให้ผู้ทำงานมีชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสะดวกสบาย เช่น สถานพยาบาล ที่พักอาศัย จัดรถรับส่ง เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐจึงเข้ามาจัดการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของคนในสังคม เช่น การจัดสวัสดิการโดยรัฐ

แนวคิดสวัสดิการของคนตะวันตก หรือที่เราเรียกว่าพวกฝรั่ง เป็นการจัดสวัสดิการโดยรัฐ มาจากคำว่า “เวลแฟร์” (welfare) มีความหมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Welfare) และสวัสดิการสังคม (Social Welfare) การพัฒนาทางสวัสดิการในยุโรป ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๙ สาเหตุเกิด

จากการผลิตสู่ระบบทุนนิยมที่ทำให้สังคมดั้งเดิมล่มสลาย ที่ทำลายการช่วยเหลือกันของสังคมดั้งเดิม ดังนั้น รัฐจึงได้เข้ามาจัดการเพื่อให้คนในสังคมมีความมั่นคงในชีวิต เช่น ในประเทศเยอรมัน ได้มีการตราเป็นกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการทางสังคม (Social Welfare Policy) โดยจัดให้มีสวัสดิการ เช่น

๑. ทางด้านการศึกษา และฝึกอบรม (จัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกให้)
๒. ส่งเสริมการมีงานทำ (รัฐจัดหางาน สร้างงาน ส่งเสริมธุรกิจที่เพิ่มการจ้างแรงงาน)
๓. การคุ้มครองแรงงาน และสุขภาพพลานามัย ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน คุ้มครองการกดขี่เด็กและสตรี)

๔. การประกันสังคม ประกันสุขภาพ อุบัติเหตุ ชราภาพ คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร การเสียชีวิต ทูลภาพ และการว่างงาน^๕

พื้นฐานแนวคิด ในอดีตสวัสดิการของคนไทย คือการเกื้อกูล ช่วยเหลือดูแลกันทั้งชุมชนไม่ว่าใครจะทุกข์ จะยากอย่างไร เริ่มแต่คนในครอบครัว ในชุมชน ซึ่งอยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง ไม่เคยทอดทิ้งกันไม่ว่าจะยากดีมีจน เมื่อสังคมเปลี่ยนไป คนเปลี่ยนไปชีวิตตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างเอาตัวรอด แย่งชิงทุกอย่างที่ขวางหน้า บริโภคอย่างไม่ลืมหูลืมตา สังคมชุมชนแตกสลาย กระแสวัฒนธรรมเมืองโหล บ้าเหมือนกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวเข้าสู่ชุมชน ถ้าโฉมหน้าทำลายภูมิปัญญา วิถีชีวิตดั้งเดิม จนด้านทานแรงขัดกระหน้าของสายธารนี้มิได้

วิถีเปลี่ยนไป คนเปลี่ยนไป ความเท่าเทียมของคนในสังคมก็แตกต่าง ช่องว่างของคนรวย คนจนย่นับวันห่างไกล การจัดระบบของสังคมก็แตกต่าง ผู้คนที่อยู่ในระบบรัฐ ระบบโรงงานสมัยใหม่ ที่ถูกจัดให้อยู่ในระบบ ประมาณ ๙ ล้านคน ได้รับการดูแล แต่ผู้คนที่อยู่นอกระบบจะถูกทอดทิ้ง โอกาสของคนในสังคมได้รับไม่เท่าเทียมกัน คนในสังคมถูกแบ่งออกเป็นชนชั้น โดยไม่รู้ตัว ชนชั้นที่แข็งแรงกว่าก็เอาตัวรอดได้ ชนชั้นที่อ่อนแอก็ถูกทอดทิ้งปราศจากการเหลียวแล ดูเหมือนว่าคนเหล่านี้ไม่ใช่มนุษย์ที่เกิดอยู่ในโลกใบนี้ ที่ดินผืนนี้ ที่สุดลมหายใจเอาอากาศบนโลกใบนี้ด้วยกัน

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมจึงเกิดนักคิดมากมาย ที่ได้ลุกขึ้นมาพูดถึงความเสมอภาค ในสังคม และแนวทางการจัดสวัสดิการเพื่อการดูแลกัน จึงถูกคิดขึ้นมา ว่าเมื่อคนเกิดขึ้นมาแล้วจะต้องมีคุณค่า มีชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมในโลกนี้อย่างมีศักดิ์ศรี รัฐจะต้องจัดให้เกิดการดูแลขึ้น ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ถ้าไม่มีความเสื่อมทรามทางศีลธรรมความมั่งคั่งก็ไม่อาจเป็นที่ชื่นชมได้และมันก็ไม่อาจถูกสลัดทิ้งไปได้โดยไม่รู้สีกขมขึ้น กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลได้แบ่งแยกบุคคลออกเป็นชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน “ด้วยความหิวโหยที่ไม่มีอาหารให้กินอยู่ปลายข้าวหนึ่ง และมีอาหารอันเหลือเฟือแต่ไร้ความหิวโหย ณ อีกปลายหนึ่ง” การแข่งขันทำให้เกิดการปลอมแปลงปลอมปน การปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ซื่อสัตย์ และการบีบบังคับอย่างไร้มนุษยธรรม จุดอ่อนของมันจะแก้ไขได้ก็ต่อเมื่อรัฐเป็นผู้ผลิตเองเท่านั้น

เป็นไปได้เลย ที่จะปรับเปลี่ยนการปันส่วน หรือกระจายความมั่งคั่ง อันเกิดจากการผลิตของคนงานที่เป็นแรงงาน ดังนั้นการเก็บภาษีค่าเช่า หรือขยายออกไปถึงภาษีกำไร จึงเป็นวิธีการชดเชย

^๕ ทศนิยม ลักษณะวิชาชีพ, การใช้ทรัพยากรในงานสวัสดิการสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓ - ๑๖.

ความไม่เสมอภาคอย่างมหาศาลนั้น ถ้าจะให้ไปไกลกว่านั้น ก็ควรจะชดเชยค่าที่ดิน (และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ) ให้กับประชาชนด้วย รัฐต้องแทรกแซง และควบคุมกลไกตลาด เพื่อให้ชนชั้นล่างมีอำนาจต่อรองมากขึ้น โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกอย่างมีขั้นตอน จะนำไปสู่ความเสมอภาค ถ้าปล่อยให้กลไกตลาดทำงานอย่างเสรี กลไกตลาดจะเป็นเครื่องมือของคนชั้นบน และทำให้ชนชั้นล่างเสียเปรียบ เมื่อรัฐแทรกแซงการตลาด รัฐเป็นเจ้าของการผลิต นำไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการ ผลลัพธ์จะนำไปสู่การสร้างเสมอภาคในการจัดระเบียบสังคม โดยมีการจัดสวัสดิการต่อคนในสังคม การบริการด้านสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ส่วนการประกันสังคมก็จัดให้เกิดประกันการเจ็บป่วย การว่างงาน ทุพพลภาพ ขราภาพ และผู้ด้อยโอกาสที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ชีวิตที่ถูกแบ่งแยกเป็นชนชั้น ชนชั้นถูกแบ่งแยกด้วยอาชีพ และรายได้ ในโลกตะวันตกหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปี ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๙๑ เกิดสภาวะสงครามเย็นนั้นคือโลกมนุษย์ถูกแบ่งแยกแนวคิดออกเป็น ๒ ขั้ว คือโลกที่ใช้แนวคิดทุนนิยมเสรี และโลกที่เชื่อแนวทางสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ ที่เกิดการขับเคี่ยว และเกิดการเสนอแนวคิดโดยมีความเชื่อว่า มีแต่แนวคิดเช่นนี้เท่านั้นคือความถูกต้อง หากจะเกิดแนวคิดที่แตกต่างกลายเป็นเรื่องผิด แต่อย่างไรก็ตามในโลกตะวันตกแถบยุโรป ก็ได้ผ่านการคิด เพื่อความเสมอภาคของสังคม ในแนวทางรัฐสวัสดิการ ซึ่งผ่านแนวคิดมาหลายสาย และเชื่อว่าถ้าสังคมจะเกิดความเสมอภาคได้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซง จัดระบบการดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง โดยการจัดสรรงบประมาณ ในการดูแลคนในสังคมให้อยู่ได้โดยไม่ต้องเป็นกังวลให้เกิดความมั่นคงในชีวิต นั่นคือการจัดแนวทาง ของการประกันสังคมและการบริการทางสังคม อย่างถ่วงน้ำหนัก^๖

การจะจัดสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง ระบบการเงินของรัฐต้องเข้มแข็ง รายได้จะมาจากไหนในการเลี้ยงดูประชาชน รัฐต้องคิด ฉะนั้นประเทศที่เรียกว่ารัฐสวัสดิการส่วนใหญ่จึงเป็นประเทศที่รัฐเข้าควบคุมกิจการใหญ่ ๆ เป็นของรัฐ และจัดการกิจการนั้น ๆ ให้เกิดผลกำไร เพื่อบประมาณจะมีดูแลประชาชนได้ การจัดเก็บภาษีก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยให้รัฐได้รับเงินเข้ามาบริหารจัดการ และอีกส่วนหนึ่งเป็นการลดช่องว่างคนมีกับคนจน เพราะการจัดเก็บภาษีระบบที่เรียกว่าภาษีก้าวหน้า โดยเปอร์เซ็นต์ของการจัดเก็บภาษีจะเป็นไปตามรายได้ รายได้มากจะมีการจัดเก็บภาษีมาก และยังมีการจัดเก็บภาษีมรดก ภาษีอสังหาริมทรัพย์ เรื่องระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศที่เป็นรัฐสวัสดิการของโลก น่าจะมีผู้ศึกษาอย่างลึกซึ้งซึ่งแล้วนำมาเผยแพร่กันบ้าง

การจัดสวัสดิการในประเทศที่เรียกว่าเป็นรัฐสวัสดิการ เขาดูแลประชาชนของเขาอย่างทั่วถึง โดยรัฐเป็นผู้จัดระบบทั้งหมดให้ ประชาชนของเขาไม่ต้องเป็นกังวลว่าชีวิตเกิดมาแล้วจะต้องตาย ไร้คนเหลียวแล ไม่ต้องห่วงความหิวโหยชีวิตจะอยู่ได้ มีปัจจัย ๔ ครบ มีเครื่องอำนวยความสะดวกตามอัตภาพ ยกตัวอย่าง ในประเทศสวีเดนที่ถือว่าเป็นประเทศที่มีการจัดสวัสดิการ ที่ดีแห่งหนึ่งของโลก ที่เรามักจะบอกว่าจัดให้มีสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตายนั่น หมายความว่าอย่างไร ยกตัวอย่างชีวิตของคนทั่วไปในประเทศสวีเดน ถ้ามีการจัดระบบเป็นชนชั้นในสังคมชนชั้นที่ยากไร้ของเขาชื่อ “ชนชั้นกลาง”

^๖ เอื้อมพร พิชัยสนธิ, **เศรษฐกิจทางเลือกด้วยรัฐสวัสดิการ**, (กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๒ - ๕๓.

ในคำจำกัดความทางชนชั้น ที่แบ่งคนในสังคมออกเป็น ๓ ชนชั้น คือ ชนชั้นสูง (ผู้มีเงินเหลือกินเหลือใช้) ชนชั้นกลาง (ผู้มีอันจะกิน มีเงินเก็บไว้อำนวยความสะดวกให้กับตนเองได้บ้าง) ชนชั้นล่าง (เป็นกลุ่มคนจน ที่อดมื้อกินมื้อ ปากกัดตีนถีบเอาตัวรอดไปวัน ๆ) ในประเทศสวีเดนเขาถือว่าประเทศเขาไม่มีชนชั้นล่าง เพราะรัฐได้ดูแลคนในสังคมหมดแล้ว

แนวคิดสวัสดิการของชาวบ้าน คือ ระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลในท้องถิ่น มีรูปแบบวิธีการที่หลากหลายเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่าย และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ชาวชุมชนปรับสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ย้อนรอยกลับคืนสู่วิถี ทบทวนวิถีที่เคยเป็นอยู่ ที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างพ้อย่างน้อม ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีวัฒนธรรมประเพณีเชื่อมร้อยคนในชุมชนระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับรัฐ แม้ปัจจุบันรัฐจะเข้ามาช่วยจัดการเรื่องสวัสดิการให้กับประชาชน ในรูปแบบของเงินตรา และสิ่งของ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุม และทั่วถึงในชุมชนจึงจัดให้มีการรวมตัวของคนในชุมชนเป็นกลุ่มเครือข่าย เพื่อการจัดสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครอบคลุมทางสังคมมากกว่า เงินตรา^๗

เครือข่ายองค์กรชุมชนตระหนักว่า ต้องลุกขึ้นร่วมคิดฟื้นฟูให้มีการจัดสวัสดิการที่ให้เกิดการคุ้มครองทางสังคม เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงขั้นพื้นฐานโดยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก การช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชน และสร้างคุณค่าให้กับตนเอง ที่จะรับการช่วยเหลืออย่างมีศักดิ์ศรี เกิดแนวคิดในการพัฒนาร่วมกันอยู่ร่วมกัน ของคนกับคน ของคนกับธรรมชาติ อย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้หลักศาสนา และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในแต่ละพื้นที่ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับตำบล ภูมินิเวศน์ วิถีวัฒนธรรม ร่วมกันสร้างระบบ การบริหารจัดการ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ฉะนั้นกองทุนที่เกิดขึ้น ทุกคนจึงเป็นเจ้าของร่วมกัน จากการระดมความคิดสวัสดิการกับสิ่งที่ชุมชนเข้าใจ ความหมายคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ เรื่องเงิน แขนงนำ กลุ่ม-เครือข่าย ทรัพยากร การผลิต การรวมกลุ่ม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ปัจจัย ๔ ทำความเข้าใจปัจจัยการดำรงชีวิต การผลิตเงิน ผลผลิต จำหน่าย การจัดการชาวบ้านทำกันเอง การรวมทุนกลุ่มสัจจะ กลุ่มฌาปนกิจ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ^๘ เมื่อมีการจัดสวัสดิการจะนำไปสู่

๑. ความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน
๒. เกิดการพัฒนาชุมชน
๓. เกิดความมั่นคงในชีวิต

เมื่อกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นของสมาชิกที่มีการรวมตัวกันในชุมชน ฉะนั้น กองทุนที่เกิดขึ้นจึงมาจากการสมทบของสมาชิก ในรูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดกันขึ้นมาเอง เช่น การออมวันละบาท

^๗ นุชประภา โมกข์ศาสตร์, “รัฐสวัสดิการในสวีเดน,” <<https://prachatai.com/journal/2013/12/50503>>, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

^๘ เถลิง ไพโรจน์ภักดิ์, “แนวคิดสวัสดิการชุมชน”, <<https://www.gotoknow.org/posts/6369>>, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๕.

การนำรายได้หรือผลกำไรจากการออมทรัพย์ รายได้จากวิสาหกิจชุมชน หรือรายได้จากกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาสมทบ เพื่อตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการ นอกจากกองทุนที่เกิดจากการสมทบกันเองของสมาชิกในชุมชนแล้ว กองทุนอาจจะเกิดจากการสมทบจากแหล่งอื่นก็ได้ เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างประเทศ ตลอดจนดอกผลหรือรายได้จากการดำเนินงานของกองทุน

๑) สวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

สมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

๑.๑) เป็นสมาชิกครบระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับจากวันที่คณะกรรมการรับเข้าเป็นสมาชิก หากเป็นสมาชิกไม่ครบระยะเวลาแล้วเสียชีวิต จะได้รับเงินสัจจะสะสมคืน เท่ากับที่ส่งชำระมาแล้วเท่านั้น

๑.๒) จัดทำเอกสารการขอรับสวัสดิการครบถ้วน พร้อมลงลายมือชื่อ และคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงานลงชื่อให้การรับรอง

สมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ในกรณีต่อไปนี้

๑. เกี่ยวกับการเกิด สมาชิกให้กำเนิดบุตร (ครอบคลุมถึงสมาชิกไม่ว่าจะเป็นบิดาหรือมารดา) แล้วบุตรนั้นมีชีวิตตั้งแต่ ๑ ชั่วโมงขึ้นไป จะได้รับสวัสดิการ ไม่เกินปีละ ๑ ครั้ง ดังนี้

๑.๑ เงินรับขวัญสำหรับบุตร จำนวนเงิน ๓๐๐ บาทต่อบุตร ๑ คน

๑.๒ บุตรได้เป็นสมาชิก โดยกองทุนชำระค่าสมัครให้ ๒๐ บาท และส่งเงินสัจจะล่วงหน้าให้ ๖ เดือน นับจากวันที่ ๑ ของเดือนถัดจากเดือนที่ถือกำเนิด

๑.๓ กรณีมารดาเป็นสมาชิก จะได้รับค่ารักษาจากการคลอดบุตร จำนวนเงิน ๑๐๐ บาทต่อคืน ตามอยู่จริง แต่ไม่เกิน ๓ คืน

๑.๔ กรณีมารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ตลอดระยะเวลา ๖ เดือน โดยการรับรองของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุตรจะได้รับค่าเลี้ยงดู จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๒. เกี่ยวกับการแก่ ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลผ่านชมรมผู้สูงอายุที่รับรองโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกองทุนจะจ่ายเงินสนับสนุนกิจกรรม ชมรมละ ๕๐๐ บาทต่อปี

๓. เกี่ยวกับการเจ็บ เมื่อสมาชิกเจ็บป่วย เป็นเหตุให้ต้องนอนโรงพยาบาล จะได้รับสวัสดิการ เป็นจำนวนเงิน ๑๐๐ บาทต่อคืน ตามที่อยู่จริง แต่รวมแล้วไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาทต่อปี

๔. เกี่ยวกับการตาย เมื่อเสียชีวิตจะได้รับเงินฌาปนกิจตามอายุการเป็นสมาชิก ดังนี้

๔.๑ เป็นสมาชิกครบ ๑๘๐ วัน แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๒,๕๐๐ บาท

๔.๒ เป็นสมาชิกครบ ๑ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๕,๐๐๐ บาท

๔.๓ เป็นสมาชิกครบ ๒ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๑๐,๐๐๐ บาท

๔.๔ เป็นสมาชิกครบ ๔ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๑๕,๐๐๐ บาท

๔.๕ เป็นสมาชิกครบ ๘ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๒๐,๐๐๐ บาท

๔.๖ เป็นสมาชิกครบ ๑๒ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๒๕,๐๐๐ บาท

๔.๗ เป็นสมาชิกครบ ๑๖ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๓๐,๐๐๐ บาท

๔.๘ เป็นสมาชิกครบ ๒๐ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๓๕,๐๐๐ บาท

๔.๙ เป็นสมาชิกครบ ๒๔ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๔๐,๐๐๐ บาท

๔.๑๐ เป็นสมาชิกครบ ๒๘ ปี แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๔๕,๐๐๐ บาท

๔.๑๑ เป็นสมาชิกครบ ๓๒ ปีขึ้นไป แล้วเสียชีวิต รับเงินฌาปนกิจ ๕๐,๐๐๐ บาท

กรณี ตายหรือหายสาบสูญไม่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อถือได้ จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ

กรณี กระทำอัตวินิบาตกรรมตนเอง (ฆ่าตัวตาย) จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ ยกเว้นมี

หลักฐานชัดเจนว่ามีความผิดปกติทางจิต

หากสมาชิกที่เสียชีวิตมีสิทธิรับสวัสดิการ เสียชีวิตภายในจังหวัดและคณะกรรมการได้
วางพวงหรีดแสดงความไว้อาลัยในงานฌาปนกิจ กองทุนจะจ่ายค่าดำเนินการให้คณะกรรมการ ๔๐๐ บาท
สวัสดิการอื่น ๆ

๑. ทุนการศึกษา เป็นสมาชิกครบทุกรอบ ๕ ปี และกำลังศึกษาอยู่ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายหรือเทียบเท่าในการศึกษาปกติ จะได้รับทุนการศึกษา ๕๐๐ บาท และสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่
มีสิทธิได้รับพิจารณาทุนการศึกษาอื่นตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

๒. ประสบภัยพิบัติ

๒.๑ อัคคีภัย สมาชิกจะได้รับเงินช่วยเหลือไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท ไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

๒.๒ วาตภัย สมาชิกจะได้รับเงินช่วยเหลือไม่เกิน ๕๐๐ บาท ไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

๓. สนับสนุนกิจกรรม

๓.๑ วันเด็กแห่งชาติ สนับสนุนกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทต่อปี

๓.๒ ส่งเสริมการออกกำลังกาย สนับสนุนกีฬาประเพณี หมู่บ้านละ ๕๐๐ บาทต่อปี

๔. เงินกู้ยืม มีเงินกู้สงเคราะห์งานบุญ กรณีบุคคลในครอบครัวของสมาชิกเสียชีวิต สามารถ
กู้เงินสำรองจ่าย วงเงินไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ไม่มีดอกเบี้ย ระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน และเงินกู้ยืมตาม
ประกาศของคณะกรรมการ

กรณี ผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับการรับรองจากมติคณะกรรมการกองทุนแล้ว กองทุนจะละเว้นให้
ไม่ต้องส่งสัจจะ และมีสิทธิได้รับสวัสดิการเหมือนกับสมาชิกทั่วไป ทั้งนี้จะต้องระบุให้กองทุนเป็นผู้รับ
ผลประโยชน์เท่านั้น เมื่อได้รับสวัสดิการตาม ข้อกำหนดเกี่ยวกับการตาย กองทุนจะดูแลค่าใช้จ่ายในงาน
ฌาปนกิจให้ตามความเป็นจริง แต่ไม่เกินยอดสวัสดิการที่พึงได้ตามระเบียบ หากมีเงินคงเหลือให้บริจาค
เข้ากองทุน^๙

^๙

ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑
พุทธศักราช ๒๕๕๖). (อัคราเนนา)

ภาพประกอบที่ ๔.๓
มอบเงินจ่ายค่าสวัสดิการในงานฌาปนกิจ

๒) ดอกผลจากสวัสดิการชุมชน

จากกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดสวัสดิการชุมชน ดอกผลที่ได้นั้นมากกว่าเรื่องเงินทอง เพราะชุมชนไม่ได้ช่วยกันเพียงการหยิบยื่นเงินให้ หากแต่เป็นการมอบความรัก ส่งต่อความปรารถนาดีต่อกันที่ไม่ได้จบลงเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ดอกผลที่ได้จากกิจกรรมการจัดสวัสดิการชุมชนจึงมีคุณค่าและความหมายสำหรับคนในชุมชน ดังนี้

๒.๑) สวัสดิการชุมชนทำให้เกิดความรัก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนเป็นการแสดงน้ำใจ แม้จำนวนเงินจะน้อยแต่การที่ตัวแทนกลับไปเยี่ยมไข้ หรือเป็นเจ้าภาพงานศพ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีคุณค่าทางจิตใจ

๒.๒) เกิดการฟื้นฟูระบบคุณค่า/ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน มาประยุกต์ใช้จัดปรับให้สอดคล้องกับวิถีปัจจุบัน เช่น กองทุนสวัสดิการที่ตั้งอยู่ที่วัด ทำให้คนมาวัดเป็นประจำ การเป็นระบบการเอาแรงช่วยเหลือกัน ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่างผู้สูงอายุกับลูกหลาน ฯลฯ

๓) การบริหารเงินทุนและการบัญชี

๓.๑) ทรัพย์สินของกองทุนที่เป็นตัวเงิน ให้จัดสรรไว้ดังนี้

๓.๑.๑) ร้อยละ ๕๐ ตั้งเป็นเงินเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก

๓.๑.๒) ร้อยละ ๓๐ ตั้งเป็นกองทุนกักเก็บเพื่อการศึกษาและอาชีพ สมาชิกด้อยโอกาส หรือประสบภัยพิบัติ ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

๓.๑.๓) ร้อยละ ๒๐ ตั้งไว้เพื่อประกันความเสี่ยง และเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

๓.๒) การดูแลรักษาเงิน เงินที่รับมาทุกประเภท ให้เหรียญกษาปณ์ฝากธนาคารทุกรายการ โดยให้สำรองไว้เป็นเงินสด ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือเป็นไปตามมติคณะกรรมการ โดยให้เหรียญกษาปณ์เป็นผู้เก็บรักษา

๓.๓) กำหนดผู้มีอำนาจสั่งจ่าย-ถอนเงินฝากธนาคาร จำนวน ๓ คน ประกอบด้วย ประธานเหรียญกษาปณ์ และเลขานุการ โดยมีเงื่อนไขสั่งจ่าย ๒ ใน ๓

๓.๔) ผู้มีอำนาจสั่งจ่าย-ถอนเงินฝากธนาคาร สามารถสั่งจ่ายเงินได้ไม่เกินครั้งละ ๕,๐๐๐

บาท เดือนละไม่เกิน ๑ ครั้ง การส่งจ่ายเงินเกินกว่า ๕,๐๐๐ บาท จะต้องมียกยติที่ประชุมคณะกรรมการเห็นชอบ เว้นแต่กรณีส่งจ่ายเพื่อสวัสดิการของสมาชิกที่ระบุไว้ตามระเบียบ

๓.๕) คณะกรรมการจะต้องจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และรายงานผลการดำเนินงานทุกเดือน พร้อมติดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

๓.๖) คณะกรรมการจะต้องรายงานผลการดำเนินงาน จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย งบแสดงฐานะทางการเงิน งบดุล ตามมาตรฐานที่ยอมรับทั่วไป และรับรองโดยคณะกรรมการตรวจสอบ แล้วติดประกาศให้สมาชิกทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง คือ ณ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี

๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีกระบวนการจัดการที่คณะกรรมการของกองทุนได้มีมติข้อตกลงกัน แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

๔.๒.๑ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการวางแผน

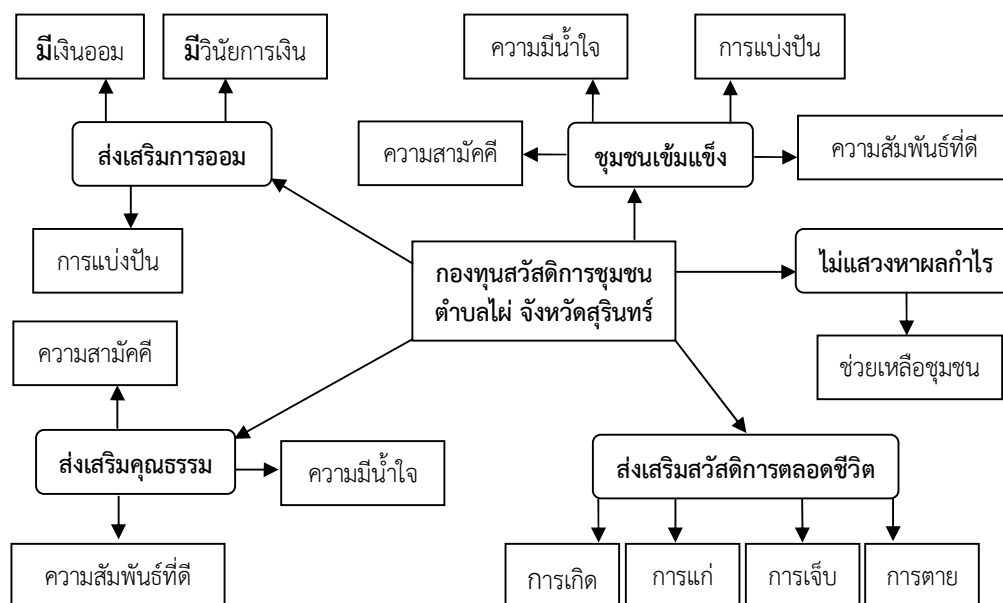
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชน เช่น ปัญหาการออม ปัญหาการเป็นหนี้สินของครัวเรือน ปัญหาสวัสดิการสังคม ปัญหาการศึกษา เป็นต้น และยังให้ความสำคัญกับความรู้ดั้งเดิมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษ โดยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการสืบทอดโดยการบอกเล่าหรือบางครั้งความรู้ก็ได้หายไปพร้อมกับบรรพบุรุษซึ่งไม่ได้มีถ่ายทอดความรู้ไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เช่นเดียวกันกับปัญหาสวัสดิการชุมชน ในอดีตที่ผ่านมาสวัสดิการของรัฐบางอย่างชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงได้ และนอกจากนั้น การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ซึ่งเป็นสัจธรรมของโลก ชาวบ้านทั่วไปต้องประสบกับทุกคน แต่สวัสดิการของรัฐไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือหรือจุลเจือชาวบ้านได้ ดังนั้น ชาวบ้านต้องมีสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือปัญหาเบื้องต้นซึ่งอาจจะเงินจำนวนไม่มากนักแต่สามารถช่วยเหลือได้บ้าง ไม่มากก็น้อย ถือว่าเป็นการช่วยเหลือกันในชุมชนเพื่อความผาสุกและความมั่นคงของชุมชน โดยกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตามอุดมการณ์ของผู้นำกองทุนสวัสดิการชุมชนและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ช่วยกันแสดงความคิดเห็นและระดมทุนสมทบร่วมกันเพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

...“กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานและกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน”...^{๑๐} ประกอบไปด้วย

๑. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๒. เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย
๓. เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ แก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางวิรัตน์ กนกแก้ว เลขาธิการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๔. เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น
 ๕. กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

ภาพประกอบที่ ๔.๔

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

...“กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้กฎระเบียบและกฎกติกาที่ประธานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ได้ช่วยกันร่างกฎกติกาขึ้นมาและลงมติร่วมกันเห็นชอบให้ใช้ปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกทุกคนที่อยู่ภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์”...^{๑๑} ประกอบไปด้วย

๑. การวางแผนการรับสมัครสมาชิกใหม่

การรับสมัครสมาชิกใหม่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๓ ว่าด้วยเรื่องสมาชิกกองทุน โดยเน้นรับสมัครใหม่เฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ไม่รับสมัครใหม่ที่เป็นบุคคลที่อยู่นอกพื้นที่หรือไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการชักชวนเพื่อนบ้านญาติพี่น้องจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยวิธีพูดกล่าวปากต่อปาก มีการทำป้ายและใบปลิวติดประกาศ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายประยัด พุดจิบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

เชิญชวนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนคอยให้คำชี้แนะ คำปรึกษา และกรอกใบสมัคร ตามที่ทางกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดรูปแบบไว้ให้กับสมาชิกทุก ๆ คน

๒. การวางแผนการให้คำแนะนำ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เน้นการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการชุมชน ตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๕ ข้อ ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้คำปรึกษาเรื่องการออมซึ่งเน้นเรื่องการออมทรัพย์ หรือที่เรียกว่า “สัจจะออมทรัพย์” โดยให้สมาชิกทุกคนฝึกการมีวินัยการออม การแบ่งสรรเงินรายได้ที่ทำมาได้ แบ่งออกเป็นสัดส่วนเพื่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การแบ่งเงินฝากออมให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน วันละ ๑ บาท สมาชิกทุกคนต้องฝึกพฤติกรรมการออมเงินวันละ ๑ บาท ทุกคนนอกจากนั้นยังมีการสอดแทรกคุณธรรม การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งไปพร้อม ๆ กับการให้คำปรึกษาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งหมดในชุมชนตำบลไผ่

๓. การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก่) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ มีคณะกรรมการคอยติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของสมาชิกทุกคน เมื่อมีเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงถึงเกิดขึ้นจะมีคณะกรรมการหรือตัวแทนเดินทางไปมอบสวัสดิการให้กับสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิก เพื่อเป็นการเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นให้สมาชิกในเบื้องต้น

๔. การวางแผนการเงิน

เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ของกองทุนไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก จึงทำให้กองทุนเน้นเรื่องสวัสดิการ การช่วยเหลือสมาชิกทุกคน เมื่อเกิดปัญหาฉุกเฉิน หรือเกิดอุบัติเหตุ เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงถึงเกิดขึ้น เป็นต้น แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสี่ยงของกองทุน ดังนั้นคณะกรรมการจึงมีมติให้การวางแผนการเงินให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๖ ว่าด้วยเรื่องการบริหารเงินทุนและการบัญชี เพื่อให้กองทุนมีรายได้เพิ่มเติมในการขับเคลื่อน ลดภาวะความเสี่ยงจากการถือเงินสด โดยไม่มีการลงทุนหรือถือเงินในรูปแบบอื่น ๆ ที่จะเกิดจากภาวะเงินเฟ้อในอนาคตซึ่งทำให้ค่าของเงินลดน้อยลง

๔.๒.๒ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการจัดการองค์กร

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจนโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารจัดการตามรูปแบบการจตุการปกครองกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วย

๑. ประธานกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒. รองประธานกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒ คน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนในระหว่างที่ประธานกรรมการกองทุนไม่อยู่

๓. เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และบริหารงานประสานสัมพันธ์กับสมาชิกกองทุนและองค์กรต่าง ๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน

๔. เภรณญิก และผู้ช่วยเหรณญิก ทำหน้าที่คอยทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๕. ทะเบียน ทำหน้าที่คอยทำทะเบียนรายชื่อสมาชิกภายในกองทุนสวัสดิการชุมชน

๖. สวัสดิการ ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก่) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) สวัสดิการ (การศึกษา) สวัสดิการ (ประสบนัย) สวัสดิการ (เงินกู้) มีหน้าที่คอยดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการในแต่ละด้านของสมาชิกในกองทุนสวัสดิการชุมชน เช่น เมื่อสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนหรือครอบครัวของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน คลอดบุตรใหม่ สวัสดิการ (เกิด) จะดูแลให้สวัสดิการเป็นเงินขวัญถุงรับขวัญเด็ก จำนวน ๓๐๐ บาท ค่านอนโรงพยาบาล คินละ ๑๐๐ บาท (แต่ไม่เกิน ๓ คิน) กรณีมารดาเลี้ยงบุตรด้วยน้ำนม เกินกว่า ๖ เดือน จะได้รับสวัสดิการ ๑,๐๐๐ บาท เป็นต้น

๗. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่คอยประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหว การดำเนินกิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชน การจัดทำเว็บไซต์ และเฟสบุ๊คของกองทุนสวัสดิการชุมชน เช่น นำเสนอ กิจกรรม การฝึกอบรม การศึกษาดูงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

๘. ฝ่ายตรวจสอบ ประกอบไปด้วย หัวหน้าตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบ ๒ คน และกรรมการ ๒๑ คน มีหน้าที่คอยตรวจสอบการดำเนินงาน กิจกรรม การเงิน รายรับ-รายจ่ายของกองทุนสวัสดิการชุมชน

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ยืมโดยคัดเลือกจากคณะกรรมการ จำนวน ๗ คน และยังมีผู้ที่จิตอาสาที่มาช่วยเหลืองานของทางด้านกองทุนสวัสดิการชุมชนซึ่งผู้ที่มีจิตอาสาดังกล่าวแล้วก็เป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนมาช่วยงานในด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๒.๓ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการสั่งการ

การสั่งการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน ซึ่งมีการช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนพึงจะได้รับจากกองทุนฯ ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก่) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) สวัสดิการ (การศึกษา) และ สวัสดิการ (เงินกู้) โดยมีเหรณญิก คอยดูแลเรื่องการเงิน มีคณะกรรมการตามวาระเป็นผู้เซ็นอนุมัติ มีฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีหัวหน้าตรวจสอบ และคณะกรรมการตรวจสอบคอยตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ การสั่งการฝ่ายสวัสดิการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ของสมาชิกกองทุนฯ ตามกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๒
การช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน
ได้รับจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

การให้การช่วยเหลือ	สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
สวัสดิการ (เกิด)	- รับเงินขวัญถุง ๓๐๐ บาท/บุตร ๑ คน - บุตรได้เป็นสมาชิก (เสียค่าสมัคร ๒๐ บาท และส่งเงินสัจจะล่วงหน้าให้ ๖ เดือน) - มารดาเป็นสมาชิก ได้ค่ารักษา ๑๐๐ บาท/คืนตามอยู่จริง (แต่ไม่เกิน ๓ คืน) - มารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ตลอด ๖ เดือน ได้ค่าเลี้ยงดูบุตร ๑,๐๐๐ บาท
สวัสดิการ (แก่)	ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลผ่านชมรมผู้สูงอายุที่รับรองโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกองทุนจะจ่ายเงินสนับสนุนกิจกรรม ชมรมละ ๕๐๐ บาท/ปี
สวัสดิการ (เจ็บ)	สมาชิกเจ็บป่วยเป็นเหตุให้องนอนโรงพยาบาล จะได้ค่ารักษา ๑๐๐ บาท/คืน (รวมแล้วไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท/ปี)
สวัสดิการ (ตาย)	- ๑๘๐ วัน รับเงินฌาปนกิจ ๒,๕๐๐ บาท - ๑ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๕,๐๐๐ บาท - ๒ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๑๐,๐๐๐ บาท - ๔ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๑๕,๐๐๐ บาท - ๘ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๒๐,๐๐๐ บาท - ๑๒ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๒๕,๐๐๐ บาท - ๑๖ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๓๐,๐๐๐ บาท - ๒๐ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๓๕,๐๐๐ บาท - ๒๔ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๔๐,๐๐๐ บาท - ๒๘ ปี รับเงินฌาปนกิจ ๔๕,๐๐๐ บาท - ๓๒ ปีขึ้นไป รับเงินฌาปนกิจ ๕๐,๐๐๐ บาท * เสียชีวิตจากฆ่าตัวตาย/หายนสาบสูญไม่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อถือได้จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ
สวัสดิการ (ศึกษา)	สมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จะได้รับทุนการศึกษา ๕๐๐ บาท
สวัสดิการ (เงินกู้)	ให้สมาชิกกู้ยืมเคราะห้ทำบุญ วงเงินไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ไม่มีดอกเบี้ย ระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน และเงินกู้คืนตามประกาศของคณะกรรมการ

๔.๒.๔ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการควบคุม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือกคณะกรรมการจากสมาชิกกองทุนฯ ทั้งหมดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยการคัดเลือกตามกฎระเบียบของกองทุนฯ การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการรายงานผลการดำเนินงานในคราวการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละ ๑ ครั้ง มีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้ ซึ่งมีการประกาศระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) โดยแบ่งออกเป็นหมวด จำนวน ๗ หมวด และบทเฉพาะกาล ได้แก่

หมวด ๑ ว่าด้วยเรื่อง ข้อความทั่วไป

หมวด ๒ ว่าด้วยเรื่อง กองทุนสวัสดิการ

หมวด ๓ ว่าด้วยเรื่อง สมาชิกกองทุน

หมวด ๔ ว่าด้วยเรื่อง คณะกรรมการกองทุน

หมวด ๕ ว่าด้วยเรื่อง สวัสดิการ

หมวด ๖ ว่าด้วยเรื่อง การบริหารเงินทุนและการบัญชี

หมวด ๗ ว่าด้วยเรื่อง การประชุม

และนอกจากนั้นยังมีระเบียบข้อบังคับเพิ่มเติม คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ว่าด้วย “สวัสดิการเงินกู้” ควบคุมไว้อีกด้วย

๔.๒.๕ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการบริหารงานบุคคล

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

๑. ด้านจิตใจ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้สร้างขวัญกำลังใจให้กับสมาชิก โดยการนำหลักศาสนาที่ทำให้สมาชิกเข้าใจง่าย ๆ มาแสดงธรรมให้สมาชิกฟังพร้อมทั้งโน้มน้าวให้สมาชิกนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น หลักสังคหวัตถุ ๔ ประกอบไปด้วย ๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ ๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่พูดหยาบคาย ๓) อตถจริยา คือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานตตา คือ เป็นผู้มีความประพฤติเสมอดันเสมอปลายซึ่งหลักธรรมดังกล่าวทำให้สมาชิกเป็นคนที่จิตใจที่เข้มแข็งไม่เป็นบุคคลจิตโลเล และหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ คือ มีความพอใจกับหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่ ๒) วิริยะ คือ มีความขยันหมั่นเพียรกับหน้าที่การทำงานที่ทำอยู่ ๓) จิตตะ คือ มีความเอาใจใส่รับผิดชอบต่องาน ๔) วิมังสา คือ มีความเข้าใจกับหน้าที่การทำงานที่ทำ เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ให้มีความละเอียดอ่อนและสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเข้มแข็ง

๒. ด้านสิทธิประโยชน์ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกทุกคนจะต้องได้รับเท่าเทียมกันทุกคน คือ สวัสดิการ ตามหมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ ในระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑

พุทธศักราช ๒๕๕๖)

๓. ด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุหรือผู้ที่สนใจ คือ มีการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า การทำหมวกสานจากวัสดุธรรมชาติ การสร้างโรงเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายและนำมาแปรรูป เป็นต้น

๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

๑) การบริหารจัดการ

... “การบริหารจัดการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลไผ่ ทำให้กองทุนฯ ได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่อย่างรวดเร็ว มีผู้สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุนฯ ทุกเดือน โดยเฉลี่ยเดือนละ ๗๐ ราย ซึ่งทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนขยายตัวและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการมากกว่า ๕,๐๐๐ คน เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ยอดรายรับเฉพาะเงินสัจจะออมทรัพย์ตั้งแต่จัดตั้งกองทุนสวัสดิการประมาณ ๖ ล้านบาทบาท สามารถดูแลสวัสดิการหรือคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกและประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลไผ่ มากกว่า ๒.๕ ล้านบาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายปกติ ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับสมาชิกและประชาชนในเขตพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก” ...^{๑๒}

การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์และมีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทุนสวัสดิการได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณตามนโยบายของภาครัฐมากที่สุดที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ (จำนวนสมาชิก X ๓๖๕ บาท) ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ จำนวน ๓ ครั้ง รวมทั้งสิ้นประมาณ ๓ ล้านบาทบาท ทำให้กองทุนสวัสดิการมีเงินหมุนเวียนสามารถช่วยเหลือและให้สวัสดิการกับสมาชิกอย่างทั่วถึง การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการมีการจัดตั้งคณะกรรมการในรูปแบบของการจัดการองค์การโดยทั่วไป โดยมีคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ ทั้งหมด ๔๓ คน ทำหน้าที่ตามวาระการแต่งตั้งจากการคัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน (๑๔ หมู่บ้าน) และคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ คน และให้มีคณะกรรมการจากหมู่บ้านต่าง ๆ คัดเลือกประธานศูนย์ประสานงานของหมู่บ้านนั้น ๆ จำนวน ๑ คน มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาของกองทุนเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้บริหารสถานศึกษาในตำบล และเจ้าอาวาสวัดในตำบล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายนอก จำนวน ๓ คน ให้ผู้บริหารหน่วยงาน/องค์กรในพื้นที่ดำเนินการคัดเลือก โดยดำรงตำแหน่งประธาน ๑ คน

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ในรูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะที่ปรึกษา และคณะผู้ตรวจสอบภายนอก มีการแบ่งภาระงานและตำแหน่งหน้าที่กัน

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายประหยัด พุดจิบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

อย่างชัดเจน คอยดูแลสมาชิก จัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิกอย่างเพียงพอ ...“มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ชี้แจงรายละเอียดกฎข้อระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนให้สมาชิกได้เข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติตามข้อตกลงของกองทุนได้เป็นอย่างดี มีเงินรายได้สนับสนุนจากภาครัฐเข้ามาช่วยเรื่องสวัสดิการเพิ่มเติมจากการมีสมาชิกจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ การจ่ายสวัสดิการกองทุนให้กับสมาชิกอย่างรวดเร็วในยามฉุกเฉิน และเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นกับสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิก จึงเป็นเหตุผลให้ประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลไผ่ เกิดความเชื่อถือ มีความมั่นใจ และมีความเชื่อใจ ในการบริหารจัดการของกองทุนสวัสดิการ”...^{๑๓} กองทุนจะไม่ล้มหรือยุบหรือยกเลิกกองทุนไประหว่างทาง หรือคณะกรรมการเกิดการทะเลาะวิวาทจนเป็นเหตุให้กองทุนล้ม ดังนั้น ด้วยความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มีประธานกรรมการ และคณะกรรมการได้ดำเนินการกองทุนสวัสดิการชุมชนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นต้นมา จึงทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีความมั่นใจและเลือกที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน เพื่อจะได้รับสวัสดิการช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อเกิดภาวะเหตุการณ์ฉุกเฉินในชีวิต สามารถนำไปใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล ทำบุญ และอื่น ๆ ได้ในเบื้องต้น

ภาพประกอบที่ ๔.๕

การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

๒) การประชาสัมพันธ์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้ ...“มีกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์กองทุนหลากหลายรูปแบบ จากการประชุมและตกลงกันของคณะกรรมการกองทุน มอบหมายให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลไผ่ได้รับทราบและรู้วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกของกองทุนว่าจะได้สิทธิประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นสมาชิก โดยเปรียบเทียบการเป็นสมาชิกและการไม่เป็นสมาชิกจะเสียประโยชน์หรือได้ประโยชน์อะไรบ้าง...”^{๑๔} ซึ่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกองทุนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนสมัครเป็นสมาชิก อธิบายสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ส่งเสริมการรู้จักวินัยการออมซึ่งเรียกว่า “สัจจะออมทรัพย์” ส่งเสริมคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับสมาชิก สวัสดิการตลอดชีวิต เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ...

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางวิรัตน์ กนกแก้ว เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางละออง สุริอาจ กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

“กองทุนจะคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เกิดความเดือดร้อนหรือความจำเป็นเร่งด่วน กระทั่งหันเหเกิดขึ้นกับสมาชิก”...^{๑๕} ซึ่งรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้

๒.๑) การเชิญชวนจากผู้นำหมู่บ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนตามระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน และมติที่ประชุมคณะกรรมการสมัยสามัญ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ให้คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนแทนคณะกรรมการที่ครบวาระ เป็นคณะกรรมการกองทุนสมัยที่ ๕ ซึ่งคัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน โดยทั่วไปจะเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ในการเป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนบริหารงานและเป็นปากเสียงแทนสมาชิกหรือลูกบ้านของตนเอง ดังนั้น ...“การมีผู้นำหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการกองทุนจึงทำให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจในกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้น นอกจากนั้นผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ใช้วิธีชักชวนเป็นสมาชิกด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวและความไว้วางใจของคนที่อยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านเดียวกันได้เป็นอย่างดี”...^{๑๖} นอกจากนั้นการประชาสัมพันธ์ของผู้นำหมู่บ้านผ่านหอกระจายเสียงประจำหมู่บ้านทุก ๆ เช้า เป็นวิธีการประชาสัมพันธ์อีกประการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ

๒.๒) การเชิญชวนด้วยใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณา

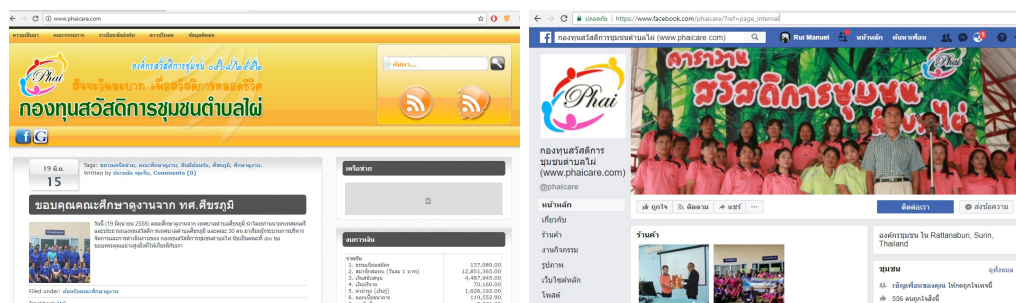
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดทำใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณาเชิญชวนให้ประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลไผ่เข้าร่วมสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งทางกองทุนถือว่าเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนในเขตพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ต้นทุนในการจัดทำไม่สูงมาก สามารถอธิบายวัตถุประสงค์ สิทธิประโยชน์ที่พึงได้ การออมสัจจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาท เป็นต้น ให้ประชาชนในเขตพื้นที่เข้าใจ ...“การประชาสัมพันธ์ด้วยใบปลิว ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะใช้วิธีการแจกใบปลิวให้กับประชาชนตามงานในวาระต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวช งานแต่ง เป็นต้น ซึ่งถ้าหากบุคคลใดสนใจหรือมีข้อสงสัยทีมงานก็จะอธิบายให้ทราบถึงขั้นตอน สิทธิประโยชน์ที่พึงได้ วิธีการสมัคร เป็นเบื้องต้นก่อน พร้อมแนะนำคู่มือ กฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ไปศึกษาเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิก”...^{๑๗} ส่วนแผ่นป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ของกองทุน ทีมงานจะติดป้ายไว้นิเทศน์ใหญ่ไว้ที่สำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ และติดตามจุดสำคัญของตำบลที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ใช้ใบปลิวขนาด A4 ติดประกาศตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน และจุดสำคัญต่าง ๆ ของตำบล

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางทองพูน ไชยพร สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางละออง สุริอาจ กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุบิน เกษฎา กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

...“การเชิญชวนด้วยใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณา ถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยทีมงานประชาสัมพันธ์ และแนวทางการส่งเสริมมีความเข้มแข็ง”...^{๑๘} และมุ่งมั่นในการขยายการเจริญเติบโตของกองทุนจึงทำให้เกิดเป็นจุดแข็งของกองทุนและสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดต่อไปได้

ภาพประกอบที่ ๔.๖
เว็บไซต์และเพจเฟซบุ๊กของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

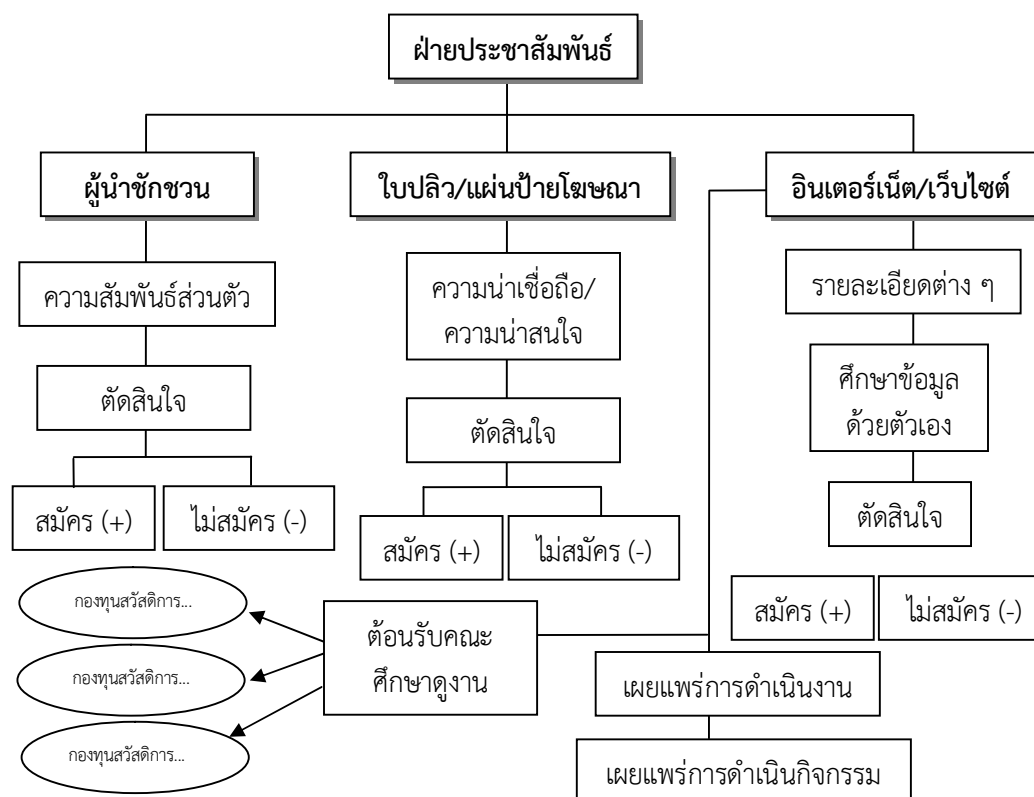
๒.๓) การเชิญชวนด้วยอินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์

ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีทางด้านอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการกระจายข่าวสาร ติดตามข่าวสาร ศึกษาหาข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อบันเทิงเพื่อการผ่อนคลาย เป็นต้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีมติร่วมกันในการประชุมของคณะกรรมการกองทุนให้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ เพื่อเผยแพร่งิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งการจัดทำเว็บไซต์ของกองทุนสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปศึกษาข้อมูล เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ การเผยแพร่งิจกรรมของกองทุน การมอบสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิก ฯลฯ

การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ เนื่องจากปัจจุบันวัยรุ่นสมัยใหม่นิยมใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นหาข้อมูล มีโทรศัพท์มือถือสามารถค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา ดังนั้น ฝ่ายประชาสัมพันธ์จึงได้นำข้อมูลเบื้องต้นของกองทุนดาวโหลดขึ้นไว้บนหน้าเว็บไซต์ของกองทุน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก ผลที่ได้ก็อย่างหนึ่งของการจัดทำเว็บไซต์ก็คือการได้ประชาสัมพันธ์รูปภาพกิจกรรม รูปภาพการดำเนินงาน สามารถดึงดูดใจให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ เข้ามาศึกษาดูงาน แล้วนำความรู้ที่ได้จากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ไปใช้ปฏิบัติและขยายผลไปสู่กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย ...“การสร้างเพจเฟซบุ๊กของกองทุน เป็นสื่อที่คอยอัปเดตการดำเนินกิจกรรมของกองทุนอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้ทันปัจจุบันที่ทันสมัยด้วยระบบ

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายอัครินทร์ ภูมิณี สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

เทคโนโลยีและระบบไอที เช่น การเผยแพร่ภาพถ่ายการทำกิจกรรม การศึกษาดูงาน และการถ่ายทอดสดผ่านเฟสบุ๊ก หรือที่เรียกว่า Facebook Live ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป”^{๑๙}

ภาพประกอบที่ ๔.๗

การประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน

การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ก่อตั้งขึ้นในพื้นที่ชนบทต่างจังหวัด ชุมชนหรือหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันอย่างสบายและมีความเคยชิน มักคุ้นกันดี บอกกล่าวข่าวสารซึ่งกันและกันทั้งการพบปะพูดคุยซึ่งหน้า การโทรศัพท์พูดคุย การแชตคุยผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนระหว่างซึ่งกันและกันของหมู่บ้านต่าง ๆ การมีเครือข่ายที่อยู่หมู่บ้านอื่น สามารถส่งข้อมูลข่าวสารให้กันได้ รูปแบบจะเป็นลักษณะความเชื่อใจกันหรือเห็นคนอื่นได้สิทธิประโยชน์ของกองทุนแล้วเกิดอยากได้ตามจึงเข้ามาสมัครเป็นสมาชิก นอกจากนั้น...“กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางสิงหา แก่นจักร กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

สมาชิกจากหมู่บ้านต่าง ๆ ส่งเสริมและผลักดันกิจกรรมให้ดำเนินการจัดการให้เกิดความรู้ขึ้นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้สิทธิประโยชน์ เรียนรู้กฎระเบียบข้อบังคับ ปัญหา อุปสรรค และความเป็นไปได้ของกองทุนฯ แต่ละหมู่บ้านที่สมาชิกกองทุนอาศัยอยู่ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันให้สวัสดิการแก่สมาชิกร่วมไปด้วยกัน”...^{๒๐} จัดแสดงสินค้าจำหน่ายของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิกเพิ่มเติม ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกองทุนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ของกองทุนและใบปลิว โดยใช้รูปภาพการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือวิดีโออัพโหลดลงในยูทูบ ซึ่งสร้างความมั่นใจ ความเชื่อใจกับประชาชนในเขตพื้นที่ในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบที่ ๔.๘
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้าน

๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนถือว่าเป็นจุดแข็งและเป็นจุดเด่นของชุมชนชนบทต่างจังหวัด อยู่อาศัยกันเสมือนเครือญาติกันทั้งหมดในชุมชน ทุกคนในหมู่บ้านรู้จักกันหมด กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่จึงได้รับประโยชน์จากการเป็นชุมชนเครือญาติของแต่ละหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ของทีมงานประชาสัมพันธ์กองทุนกับคนในชุมชนเป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือไว้วางใจ เข้าเป็นสมาชิกและนำเงินฝากออมทรัพย์สะสมทรัพย์ ...“มีการจัดกิจกรรมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน จัดทำกลุ่มฝัมืออาชีพประจำหมู่บ้านเพื่อหารายได้เสริม มอบเงินสวัสดิการให้กับสมาชิกเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและเดือดร้อน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่เชิญสมาชิกใหม่เข้าร่วมในกองทุน”...^{๒๑} เพราะเนื่องจากความอยากได้เงินช่วยเหลือเบื้องต้นของคนทั่วไปเป็นแรงผลักดันให้ประสบความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกองทุนตั้งแต่ได้ทำการก่อตั้งขึ้น

^{๒๐} สัมภาษณ์ น.ส.สมพร ก้านทอง กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสมทรัพย์ สลับศรี กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

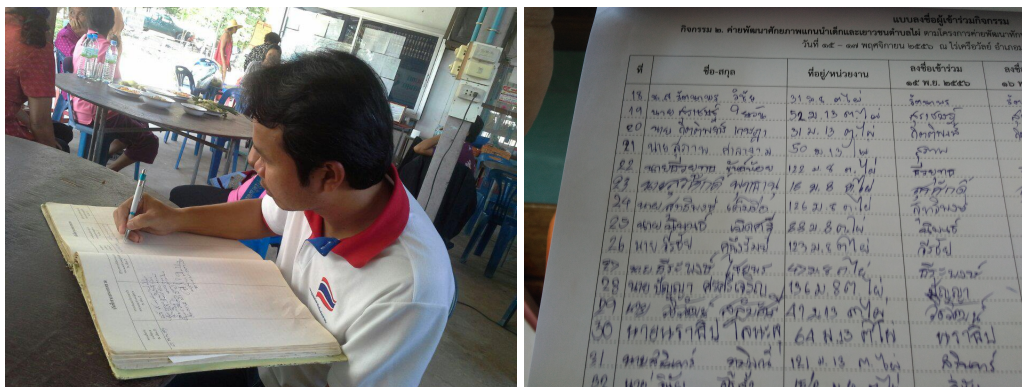
ประธาน กรรมการ และสมาชิกของกองทุน ตามระเบียบของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ใต้ต้องเป็นสมาชิกภายในตำบลใต้ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับตำบลใต้ มีทะเบียน ราษฎรอยู่ในตำบลใต้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ อย่างถูกต้อง ถึงแม้ว่าสมาชิกบุคคลนั้นจะเดินทางไป ประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มี ความคุ้นเคยและรู้จักกันมาตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นความผูกพันรูปแบบเครือญาติและรู้จักกันหมดทั้งหมู่บ้าน เป็น วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนอีสานที่เป็นปกติที่จะรู้จักกันหมดในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ ไม่ว่าเด็กเล็ก ๆ วัยรุ่นหนุ่มสาว คนแก่ ความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือเบื้องต้นถึงแม้จะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก แต่ก็ เป็นการช่วยเหลือกันในยามเดือดร้อน ต้องหาเงินใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล ถึงแม้ว่าการรักษาพยาบาล ของสมาชิกกองทุนจะได้รับสิทธิบัตรทองของโรงพยาบาลได้รับการรักษาบางโรคฟรี นอกโรงพยาบาลฟรี เป็นต้น แต่ญาติพี่น้องที่เดินทางไปผำอยู่โรงพยาบาลต้องมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง เป็นต้น ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลใต้ ภายใต้กรรมการ ๓ คน ประจำหมู่บ้านต่าง ๆ จึงมีการ ติดตามสมาชิกที่อยู่นอกพื้นที่ตำบลใต้โดยตลอด แจ้งเตือนการจ่ายเบี้ยสวัสดิการเมื่อครบกำหนดจ่าย ให้ จ่ายเบี้ยสวัสดิการเป็นราย ๓ เดือน หรือ ราย ๖ เดือน หรือ ราย ๑ ปี เพื่อจะได้ดูแลคนในชุมชนเดียวกัน ให้ได้นานที่สุดเท่าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนจะทำได้

๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลใต้มีระเบียบการจ่ายเบี้ยสวัสดิการทุก ๆ เดือน และเปิดรับ สมาชิกใหม่ทุกวันที่ ๒ ของเดือน เปิดให้ประชาชนในพื้นที่ได้สมัครเป็นสมาชิกเพื่อที่จะให้กองทุน ช่วยดูแลสวัสดิการต่าง ๆ ในยามฉุกเฉิน ซึ่งปัจจุบันกองทุนมีสมาชิกมากกว่า ๕,๐๐๐ กว่าคน เป็น จำนวนสมาชิกจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนทะเบียนราษฎรในตำบล และนอกจากนั้นทุก ๆ เดือน กรรมการของหมู่บ้านทั้ง ๓ คน ต้องเก็บเบี้ยสวัสดิการของหมู่บ้านที่รับผิดชอบแล้วนำส่งที่กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลใต้ ภายในวันที่ ๑ ของเดือน และวันที่ ๒ ของเดือน ...“คณะกรรมการจะพิจารณา การจ่ายสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีสมาชิกยื่นขอจ่ายค่าสวัสดิการให้แล้วเสร็จ และจ่ายเงินสวัสดิการในวันนั้น เลย (ยกเว้นการจ่ายค่าสวัสดิการการตาย) การส่งเงินเบี้ยสวัสดิการหรือจะเรียกว่าเงินสัจจะออมทรัพย์ วันละ ๑ บาท ก็ได้ เป็นการสร้างระเบียบการออมให้สมาชิกกองทุนฝึกปฏิบัติ สมาชิกทุกคนต้องจ่ายเงิน เท่ากับจำนวนเดือนนั้น ๆ โดยกรรมการทั้ง ๓ คน จะทำการเก็บและนำส่งกองทุนให้ตามที่สมาชิกจ่าย หากสมาชิกท่านใดไม่จ่ายเบี้ยสวัสดิการในเดือนนั้นก็จะมีบทลงโทษหรือติดตาม คณะกรรมการจะใช้ วิธีการขีตละลงบัญชีไว้ว่าค้างจ่าย และให้นำจ่ายในเดือนถัดไป โดยไม่ค้างจ่ายได้ไม่เกิน ๓ เดือน ซึ่งเมื่อ ครบ ๓ เดือนแล้วยังไม่มีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการ กรรมการประจำหมู่บ้านจะมีการแจ้งเตือนให้ดำเนินการ จ่ายให้ทันก่อนปิดบในเดื่อนนั้น ๆ หรือสมาชิกบางคนไม่ได้อยู่ในพื้นที่ทำงานอยู่กรุงเทพฯหรือปริมณฑล เป็นต้น...”^{๒๒} กองทุนก็มีการตกลงให้จ่ายเป็นราย ๓ เดือน ราย ๖ เดือน หรือ ราย ๑ ปี ตามที่กำหนดตกลง กันของคณะกรรมการกองทุน หากไม่มีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุนจะดำเนินการตามระเบียบของ กองทุนโดยไม่มีกรยกเว้นในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น และสมาชิกท่านนั้นจะหมดสิทธิในสวัสดิการต่าง ๆ ของ

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางทองดาว บุญลับ กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

กองทุนทันที ซึ่งการดำเนินการตามระเบียบการจ่ายเบี้ยสวัสดิการของกองทุน ทำให้กองทุนมีความเข้มแข็งและเป็นจุดเด่นขึ้นมาเพราะไม่มีการเอื้อประโยชน์ให้กับญาติพี่น้องของคณะกรรมการ หรือสมาชิกบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือให้ประโยชน์ต่อหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง ไม่เกิดการเลียนแบบการไม่ยอมจ่ายเบี้ยสวัสดิการ ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องรับจ่ายจึงเป็นการเลียนแบบการรับจ่ายเบี้ยสวัสดิการให้ทันเหมือน ๆ กัน ทำให้สมาชิกหลาย ๆ คนเกิดการมีวินัยในการออมเงิน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการถ่ายทอดการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกองทุนของกรรมการประจำหมู่บ้าน ๓ คน ที่ดูแลหมู่บ้านนั้น ๆ

ภาพประกอบที่ ๔.๙

การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน

๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีหน้าที่การงานของตัวเองอยู่แล้ว มีภาระงานหลักที่จะต้องรับผิดชอบและดำเนินการอยู่โดยตลอด เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลจิตอาสาที่อาสาช่วยพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนของตนเองอยู่ด้วยลำแข้งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือส่วนงานอื่น ๆ โดยมีมุมมองว่าหน่วยงานของรัฐ หรือส่วนงานอื่น ๆ เป็นของที่อยู่ในอากาศบางครั้งก็ได้บางครั้งก็ไม่ได้ บางปีได้งบประมาณช่วยเหลือสนับสนุนจำนวนมาก บางปีได้งบประมาณสนับสนุนเล็กน้อย บางปีไม่มีเงินสนับสนุน ดังนั้น ด้วยจิตสำนึกชุมชนของตัวเองคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบันนี้จึงสละแรงกาย แรงใจ เพื่อให้ชุมชนของตัวเองเกิดความเข้มแข็งและยืนหยัดด้วยลำแข้งของตัวเองได้ โดยการทำงานของคณะกรรมการทั้งหมดที่มีการแต่งตั้ง และคัดเลือกตามวาระสมัยตั้งแต่ตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่เกิดขึ้นมา คณะกรรมการยังไม่มีมติให้มีการรับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ... “การทำงานของคณะกรรมการทุกคนในกองทุนจึงเป็นการทำงานจิตอาสา เพื่อให้กองทุนสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น แม้ว่าบางครั้งการปิดงบดุลของทุก ๆ เดือน จะมีเงินที่ขาดหายไปจากการเก็บเบี้ยสวัสดิการของหมู่บ้าน คณะกรรมการ ๓ คน ต้องรับผิดชอบถ่ายทอดแทนร่วมกัน แต่เพื่อให้ชุมชนของตัวเองเกิดความเข้มแข็งก็ต้องยอมเสียสละ” ...^{๒๓}

^{๒๓} สัมภาษณ์ น.ส.สมพร ก้านทอง กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

ชุมชนตำบลไผ่เป็นตำบลที่มีความสามัคคี เป็นชุมชนที่มีการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม อยู่กับธรรมชาติและพึ่งพาธรรมชาติโดยไม่ทำลายทำธรรมชาติ และเป็นตำบลที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้เดินทางเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ด้วยความสามัคคีของหน่วยงานและประชาชนในตำบลจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กองทุนสวัสดิการดำเนินงานได้ง่ายและราบรื่น โดยเฉพาะคณะกรรมการของกองทุนเกือบทั้งหมดเป็นผู้นำหรือทำงานในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและเป็นคนในพื้นที่ตำบลไผ่จึงทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะรู้บริบทของตำบลไผ่แทบทั้งสิ้น การทำงานของตำบลไผ่เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่หรือเรียกว่า “การทำงานแบบ ๓ ขา” ประกอบไปด้วย

ขาที่ ๑ ได้แก่ ส่วนท้องถิ่น เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ ประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละหมู่บ้าน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ขาที่ ๒ ได้แก่ ส่วนท้องที่ ประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ขาที่ ๓ ได้แก่ ส่วนประชาชน ประกอบไปด้วย ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ทั้งหมด

...“การทำงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้ง ๓ ขา ต้องทำงานสอดรับซึ่งกันและกัน เมื่อมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในตำบลทุกส่วนงานที่รับผิดชอบต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และนอกจากนั้นประชาชนในตำบลต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตลอด เพื่อเป็นการร่วมด้วยช่วยกันและสอดส่องดูแลช่วยกัน”...^{๒๔} ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่จึงได้รับอานิสงค์ของการเป็นชุมชนที่เข้มแข็งทำงาน ๓ ขา ร่วมกันของชุมชนเรื่อยมา

๔.๓.๒ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทุนโดยการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อนแล้ว เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตราด เป็นต้น ซึ่งการก่อตั้งกองทุนขึ้นครั้งแรกนั้นไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเองเสียก่อน กลุ่มสมาชิกและผู้นำชุมชนมีความต้องการอยากจะทำกองทุนขึ้นมา โดยการยกมือโหวตเสียงข้างมากซึ่งปรากฏว่าทุกคนอยากจะได้กองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้เมื่อกองทุนดำเนินงานตามรูปแบบจากการลอกเลียนกองทุนสวัสดิการอื่น ๆ จึงเกิดปัญหาและจุดอ่อนที่สำคัญมากมาย ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของกองทุนเป็นอย่างมาก ผลก็คือ ยอดจ่ายสวัสดิการของกองทุนสูงมาก มีความไม่สมดุลกับยอดรับสัจจะออมทรัพย์จากสมาชิก โดยเฉพาะเงินบำนาญของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกที่จะต้องจ่ายเป็นประจำทุก ๆ เดือน เงินฌาปนกิจช่วยเหลืองานศพในกรณีที่สมาชิกเกิดเสียชีวิตมียอดที่สูงมาก และสวัสดิการอื่น ๆ ที่มีการจ่ายค่าสวัสดิการที่สูงมากเหมือนกัน ซึ่งการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนของที่อื่นแล้วนำมาใช้ถือว่าในระยะเริ่มแรกในการดำเนินงานถือว่าประสบความสำเร็จในด้านการระดมความคิด ระดมจำนวนสมาชิก

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายประยัด พุดจิบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ให้มาเข้าร่วมกองทุนสวัสดิการชุมชน แต่ด้วยรากฐานที่ยังไม่มั่นคง ไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาพื้นฐาน และสำรวจปัจจัยพื้นฐานของชุมชนอย่างชัดเจนจึงทำให้ระยะหลัง ๆ ในการดำเนินงาน กองทุนเริ่มมีปัญหาเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ การให้สวัสดิการกับสมาชิก เงินสวัสดิการลดน้อยลงจากการให้สวัสดิการที่สูงเกินไป จึงทำให้คณะกรรมการต้องประชุมปรึกษาหาหรือหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ สามารถดำเนินงานต่อไปได้

๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก

การประชาสัมพันธ์ของกองทุนประสบความสำเร็จในการระดมสมัครสมาชิกใหม่ มีประชาชนจำนวนมากในเขตพื้นที่ให้ความสนใจจากการประชาสัมพันธ์ ทำให้กองทุนรับสมาชิกจำนวนมากโดยไม่ได้วิเคราะห์จุดคุ้มทุน รายได้จากสัจจะสะสมทรัพย์ สวัสดิการที่ต้องจ่าย ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ทำให้การดูแลสมาชิกกองทุนซึ่งมีจำนวนมากและพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบล มีจำนวนคณะกรรมการผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความยุ่งยาก ลำบาก ...“การมีจำนวนสมาชิกมากจนเกินไปเพื่อต้องการให้กองทุนมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะเริ่มแรกถือว่าประสบความสำเร็จ แต่ด้วยระบบการจัดสวัสดิการที่ยังไม่ได้เป็นระบบและทดลองผิด-ถูก จากการลอกแบบของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอื่น ทำให้มีปัญหาการบริหารจัดการซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุน”^{๒๕} ซึ่งในระยะหลังกองทุนได้มีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลและข่าวสาร เพื่อความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป

...“การให้สวัสดิการกับสมาชิกระยะแรกเป็นการลอกเลียนแบบการให้สวัสดิการจากกองทุนสวัสดิการชุมชนจากตำบลอื่นที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีอัตราการให้สวัสดิการที่สูงมากจนเกินไป โดยไม่ได้สอดคล้องสมดุลกับยอดรับจากการออมสัจจะสะสมทรัพย์ ทำให้เงินกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว”^{๒๖} จากการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินและความวิตกกังวลของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับปัญหาการเงินในกองทุนที่จะจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกในอนาคต ซึ่งมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี ปัญหาการให้สวัสดิการแก่สมาชิกสูงจนเกินไปจึงได้นำมาพิจารณาร่วมกันและประชุมหารือในกรณีเร่งด่วนหลายวาระ และในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีก็ได้มีการชี้แจงรายละเอียดแก่สมาชิกให้รับทราบเกี่ยวกับปัญหาการจ่ายสวัสดิการที่เกิดขึ้นเพื่อให้สมาชิกทุกท่านได้รับทราบปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีสมาชิกบางท่านแสดงความขัดแย้งเกี่ยวกับการจ่ายสวัสดิการที่ได้ประโยชน์น้อยลง แสดงความไม่พอใจ และมีการขอลาออกจากการเป็นสมาชิกทางกองทุนได้ชี้แจงเหตุผลและความเป็นไปในการคาดการณ์การดำเนินงานของกองทุนในอนาคตให้สมาชิกเหล่านั้นได้รับทราบ และแสดงความยินยอมให้สมาชิกเหล่านั้นได้พ้นจากการเป็นสมาชิกพร้อมกับจ่ายสวัสดิการที่สมาชิกพึงจะได้หลังจากการลาออกตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายพรชัย บุญลับ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ ทาจันทร์ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

การให้สวัสดิการสมาชิกสูงจนเกินไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ถือว่าเป็นจุดอ่อน/จุดด้อยของกองทุนซึ่งเป็นผลมาจากการไม่ได้วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ปัญหาพื้นฐาน ความต้องการพื้นฐาน และปัญหาอื่น ๆ ของชุมชนก่อนก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมา แต่กองทุนเลือกที่จะลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปฏิบัติและดำเนินงานตาม ซึ่งในความเป็นจริงบริบทของชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้กองทุนเกิดปัญหาการจ่ายสวัสดิการและด้านอื่น ๆ

๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่

...“การจัดสวัสดิการให้แก่มหาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับทุนสะสมของสมาชิก การเก็บเบี้ยสวัสดิการจากสมาชิกเป็นการเก็บแบบสัจจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาท”^{๒๗} ถ้าหากย้อนกลับไปมองการจ่ายเบี้ยประกันเหมือนกับประกันชีวิตของบริษัทต่าง ๆ จะรู้สึกได้ถึงทุนสะสมจากการจ่ายเบี้ยสวัสดิการที่น้อยมาก ผลตอบแทน หรือสวัสดิการที่ได้รับก็ลดน้อยลงตามจำนวนเงินต้นทุนที่ส่ง การจ่ายเบี้ยสวัสดิการวันละ ๑ บาท แลกกับสวัสดิการการป่วยนอนโรงพยาบาล คืนละ ๑๐๐ บาท (ติดต่อกันไม่เกิน ๓ คืน) รวมแล้วไม่เกิน ๓๐๐ บาท/ครั้ง ซึ่งภายใน ๑ ปี สามารถเบิกจ่ายสวัสดิการการป่วยจากการนอนโรงพยาบาลได้ไม่เกิน ๗ ครั้ง และนอกจากนั้นยังมีสวัสดิการอื่น ๆ ที่จ่ายให้ตามระเบียบของกองทุน ถ้าหากสมาชิกมองแค่ตัวเลขจำนวนเงินแล้วจะรู้สึกได้ว่าเป็นเงินแค่จำนวนน้อยมาก ไม่พอกับการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายการจัดงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากย้อนดูเบี้ยสวัสดิการที่จ่ายของสมาชิกแล้ว ถือว่าเป็นการจ่ายเบี้ยสวัสดิการที่เป็นจำนวนเงินน้อยมาก เมื่อเทียบกับสวัสดิการที่ได้รับ ซึ่งกองทุนมีข้อจำกัดที่สามารถจ่ายได้ตามที่กำหนดในระเบียบของกองทุนเพียงเท่านั้น ไม่สามารถที่จะจ่ายค่าสวัสดิการให้สมาชิกได้มากกว่าที่กำหนดไว้ เพราะจากการคำนวณจากข้อมูลของสมาชิกจะทำให้เงินที่เป็นเงินสำรองของกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว และจะทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ต้องปิดตัวลง

๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์

...“สมาชิกบางส่วนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการขอยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนมากกว่า ๑,๐๐๐ กว่าราย หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๖”^{๒๘} ซึ่งถือว่าการลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนมากที่สุด เนื่องจากสาเหตุการไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มุ่งเน้นเรื่องการช่วยเหลือเบื้องต้นด้านสวัสดิการ เช่น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และการศึกษา เป็นต้น สมาชิกจะได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนซึ่งเกิดจากการเก็บเงินสัจจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาทของสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก แต่เนื่องจากการเริ่มต้นการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการลองผิดลองถูก เกิดจากการที่คณะกรรมการประจำตำบลต้องการอยากจะทำกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดขึ้นในตำบล มีการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จมา

^{๒๗} สัมภาษณ์ นางสำเนียง นรโคตร สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางสมบัติ ชูเลิศ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

เป็นต้นแบบ โดยการจ่ายค่าสวัสดิการตอบแทนระดับสูงซึ่งเป็นสิ่งยั่วยวนใจชวนให้ประชาชนในตำบลเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกจำนวนมาก

เมื่อกองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบของกองทุนใหม่ และปรับลดการจ่ายสวัสดิการในหมวดต่าง ๆ ลดลง ยกเลิกการจ่ายเบี้ยบำนาญ เป็นต้น โดยความเห็นชอบในการประชุมของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด เพื่อให้กองทุนอยู่รอดและสามารถเดินหน้าอย่างยั่งยืนต่อไปเคียงคู่ให้การช่วยเหลือดูแลชุมชนต่อไปนาน ๆ โดยการเอาข้อมูลการจ่ายสวัสดิการและบำนาญในอีก ๕ ปีข้างหน้าซึ่งเป็นอนาคตที่กองทุนจะต้องจ่ายค่าตอบแทนสวัสดิการมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งปรากฏว่ากองทุนจะสูญเสียเงินจำนวนมากและเงินจ่ายค่าตอบแทนสวัสดิการจะไม่พอจ่าย ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่จึงได้มีการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับฉบับใหม่ขึ้นในปี ๒๕๕๖ ผลที่ตามมาก็คือมีสมาชิกลาออกหลายรายตามมา

๔.๓.๓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ของตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้แบ่งแยกผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ผลกระทบจากภายใน และผลกระทบจากภายนอก ดังนี้

๑) **ผลกระทบจากภายใน** เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ที่มีอิทธิพลจากภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน เป็นต้น ในที่นี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งผลกระทบที่เกิดจากภายในออกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้

๑.๑) ด้านการทำงานของคณะกรรมการ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่มีการเลือกตั้งกรรมการของกองทุน จำนวน ๔๓ คน คัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน ดำรงตำแหน่งวาระคราวละ ๒ ปี เมื่อหมดวาระก็จะมีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งจากการเลือกตั้งคณะกรรมการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ในคราวที่ผ่านมาปรากฏว่ากองทุนต้องมีการฝึกหัดการทำงานของคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านใหม่ทุก ๆ ครั้ง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือกรรมการบางคนมีการเรียนรู้ช้า และไม่คิดที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนสวัสดิการชุมชนและการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การรับเบี้ยสวัสดิการ การจ่ายเบี้ยสวัสดิการ เป็นต้น ทำให้ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องเพิ่มแรงกระตุ้นและสรรหากลยุทธ์ วิธีการ เพื่อกระตุ้นกรรมการบางคนที่ยังเข้ามาใหม่ให้สนใจที่จะเรียนรู้งานเพิ่มเติม

๑.๒) ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ กรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ส่วนใหญ่จะทำงานหลายตำแหน่ง ไม่ได้มีตำแหน่งประจำอยู่ในกองทุนเพียงที่เดียว เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น การทำงานภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ทุกคนล้วนทำด้วยจิตอาสา และอยากให้ชุมชนตำบลของตนเองสามารถยืนหยัดด้วยลำแข้งของตัวเองได้ ...“มีสวัสดิการเล็ก ๆ น้อย ๆ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อยามเกิดความเดือดร้อนและภาวะฉุกเฉินเกิดขึ้นในชีวิต เช่น อุบัติเหตุ ป่วย นอนโรงพยาบาล ตาย คลอดบุตร ค่าเล่า

เรียนบุตร เป็นต้น”^{๒๙} หากแต่การเป็นจิตอาสาส่วนร่วมทำงานส่วนรวมอยู่บ่อยครั้ง กรรมการบางท่านอาจเกิดวิวาทะมีปากเสียงกับครอบครัว ซึ่งปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวก็คือเรื่องปากเรื่องท้องที่ต้องกินอึมนอนหลับ ถ้าหากไม่ทำงานจิตอาสาเพื่อสังคมส่วนรวมอาจจะไปรับจ้างทำงานที่ได้ผลตอบแทนเพื่อมาจูลเจือครอบครัว ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไปหากไม่มีค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จิตอาสาของสมาชิกหลาย ๆ ท่านก็จะหมดลงไปในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน

๑.๓) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีอาคารสถานที่ ๑ หลัง เป็นอาคารชั้นเดียวติดกับพื้นโดยแบ่งออกเป็น ๒ ห้อง ได้แก่ ห้องที่ ๑ คือ ห้องประชุมสัมมนาเป็นห้องรองรับคณะศึกษาดูงานและประชุม ห้องที่ ๒ คือ ห้องสำนักงานเป็นห้องที่คณะกรรมการใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การรับการจ่ายเบี้ยสวัสดิการ การรับสมาชิกใหม่ หรือ ประชุมย่อยในวาระต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นกองทุนยังมีอาคารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนอีก ๒ หลัง แต่ทั้งนี้อาคารของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่เป็นอาคารที่กองทุนต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล สถานที่ตั้งของกองทุนเป็นพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องใช้ร่วมกันในบางครั้งบางคราว

วัสดุและอุปกรณ์สำนักงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกองทุนเพื่อสั่งซื้อสิ่งจำเป็นส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุและอุปกรณ์สำคัญ ๆ ต่อกองทุนเพียงเท่านั้น เช่น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์และวัสดุบางอย่างคณะกรรมการที่ทำงานต้องจัดสรรหามาใช้เอง เช่น สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ แอร์ติตผนัง เป็นต้น

๑.๔) ด้านแผนพัฒนาระยะยาว กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่มีแนวคิดริเริ่มก่อตั้งกองทุนเกิดจากความอยากรจะทำ อยากจะให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีสวัสดิการสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เมื่อยามฉุกเฉิน โดยไม่ได้มีแผนพัฒนาระยะยาวและแผนรองรับต่อไปอีก ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ข้างหน้า ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กองทุนต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขระเบียบและข้อบังคับของกองทุนใหม่เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหมาะสม กองทุนสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไปอีก ผลที่ตามมาคือการขอลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนจำนวนมาก ...“กองทุนต้องจ่ายค่าเบี้ยสวัสดิการที่ผู้ลาออกจ่ายมาตลอดทุกเดือนคืน โดยไม่หักค่าสวัสดิการที่เคยรับจากรายการอื่น ๆ ตามระเบียบข้อบังคับกองทุน ค่าใช้จ่ายจากการจ่ายเบี้ยสวัสดิการทั้งหมดที่ได้จ่ายไปแล้วให้กับสมาชิกที่ลาออกกองทุนเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมด”...^{๓๐} พ.ศ.๒๕๖๐ กองทุนได้มีการประชุมคณะกรรมการทั้งหมดเพื่อพิจารณาการวางแผนการพัฒนาระยะยาว โดยประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่คนปัจจุบัน คือ นายประยัต พุดจิบ ได้เสนอให้กองทุนมีแผนพัฒนาระยะยาวเพื่อการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนช่วยเหลือสมาชิกภายในตำบลไผ่ให้ได้ยาวนานที่สุด ซึ่งผลปรากฏว่าที่ประชุมมีมติให้มีการร่างแผนการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ระยะ ๓ ปี เริ่มแรก และจะพัฒนาเป็นระยะ ๕ ปี และระยะ ๑๐ ปีในอนาคตข้างหน้า

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ ยิ่งยังสุข สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางคำทอง เชิดชาย สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๑.๕) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนสู่เด็กวัยรุ่นสมัยใหม่ เพื่อให้มีการปลูกฝังการมีจิตอาสาและอยากพัฒนาช่วยเหลือชุมชนบ้านเกิดตัวเองเป็นเป้าหมายหลักที่คณะกรรมการกองทุนรุ่นปัจจุบันพยายามที่จะทำให้สำเร็จ โดยพยายามให้สมาชิกที่มีอายุ ๑๘-๔๐ ปี เข้ามาเรียนรู้วิธีการการทำงานของคณะกรรมการกองทุนเพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะและการเรียนรู้ พัฒนาความรู้เดิมให้ดียิ่งขึ้น นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทันสมัยตามยุคสมัยปัจจุบันเข้ามาใช้พัฒนากองทุน เป็นต้น ... “ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ยังมีสมาชิกที่เป็นวัยรุ่นหนุ่มสาวให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนอยู่ในระดับที่น้อยมาก จนเป็นเรื่องวิตกกังวลของคณะกรรมการยุคปัจจุบันที่ต้องเร่งพัฒนาวัยรุ่นสมัยใหม่ให้เข้ามารับช่วงทำงานทดแทนกันได้เมื่อหมดยุคคณะกรรมการชุดเดิมไปแล้ว” ...^{๓๑}

ภาพประกอบที่ ๔.๑๐

การถ่ายทอดอุดมการณ์สวัสดิการชุมชนให้แก่เด็กรุ่นใหม่

๒) ผลกระทบจากภายนอก

๒.๑) ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ทั่วโลกนิยมใช้เทคโนโลยีทันสมัยเพื่อลดภาระการทำงานด้วยแรงคนมากขึ้น ใช้เทคโนโลยีทำงานเพื่อให้งานรวดเร็วขึ้น ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารส่งงานผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ก อีเมล เป็นต้น ซึ่งทำให้งานดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและสามารถแชร์ไปให้คณะกรรมการและสมาชิกท่านอื่นได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง โดยไม่ต้องมีต้นทุนในการทำเอกสาร ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ กำจัดปัญหาเรื่องขยะ หากมองในด้านที่เป็นผลบวกของเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการทำงานได้รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ก็ได้มีการนำเทคโนโลยีที่โลกปัจจุบันในประเทศนิยมใช้เข้ามาพัฒนากองทุน เช่น มีเว็บไซต์กองทุน เฟสบุ๊กกองทุน และโปรแกรมสำเร็จรูปการรับและจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุน เป็นต้น เพื่อให้คณะกรรมการ สมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้องข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ... “แต่ปัญหาของกองทุนก็คือการที่คณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนทั้งหมดไม่ได้มีทักษะความรู้เท่ากันทุกคน บางคนสามารถใช้แอปพลิเคชันจากโทรศัพท์สมาร์ต

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายประพันธ์ อุไรล้ำ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

โพนเพื่อติดต่อผลประโยชน์ของตนกับกองทุนได้ แต่บางคนไม่สามารถใช้แอปพลิเคชันได้”^{๓๒} ซึ่งเป็นปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีของคณะกรรมการและสมาชิกที่มีความแตกต่างด้านอายุ รายได้ และการเข้าใจการเรียนรู้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่แตกต่างกัน

๒.๒) ด้านพฤติกรรมกรรมการออม การออมเป็นเรื่องที่คนไทยกล่าวถึงกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ภาครัฐจะมีนโยบายสนับสนุนและรณรงค์ให้ประชาชนมีพฤติกรรมการเก็บออม เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเดือดร้อน ยามฉุกเฉิน ในรูปแบบการออมต่าง ๆ แต่ผลที่ปรากฏออกมาให้เห็นในปัจจุบันก็คือประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมแถมยังเป็นหนี้สินอีกมากมาย ปรากฏเห็นได้ชัดเจนก็คือสถิติหนี้สินครัวเรือนไทยทั้งนั้นในระบบ และหนี้ในระบบ ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการบริโภค ลอกเลียนแบบของคนไทย เช่น พฤติกรรมการบริโภคโทรศัพท์มือถือ รถยนต์ส่วนตัว การเดินเที่ยวห้างสรรพสินค้า การรับประทานอาหารที่ร้านอาหารนอกบ้านและไม่นิยมปรุงอาหารรับประทานเองที่บ้าน เป็นต้น ...“วัยรุ่นสมัยใหม่ไม่ได้มีการวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต เงินที่หามาได้ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปกับสินค้าฟุ่มเฟือย โทรศัพท์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว เครื่องสำอาง เที่ยว กิน ดื่ม เป็นต้น”^{๓๓} ดังนั้นกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ จึงมีการให้ความรู้โดยให้คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านชี้แจงและช่วยกระตุ้นสมาชิกหมู่บ้านตนเองได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการออม โดยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการออมและผลประโยชน์ที่จะได้รับการออม เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกกองทุนให้ได้มากที่สุด

๒.๓) ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย ปัจจุบันสถาบันการเงินและกองทุนกู้ยืมรูปแบบต่าง ๆ ในประเทศไทย มีนโยบายการปล่อยกู้มากขึ้นและลดกฎกติกา ระเบียบกฎเกณฑ์ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงเงินกู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนไทยมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ตรงกันข้ามกับพฤติกรรมการออมที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ...“เมื่อการเข้าถึงสถาบันการเงินและกองทุนกู้ยืมรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นจึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่สนใจและอยากจะทำกู้ยืมเพื่อสนองความต้องการของตัวเอง และหันมาทางสังคมให้ดีขึ้น เช่น กู้ยืมสร้างบ้าน กู้ยืมซื้อรถยนต์ กู้ยืมส่งบุตรหลานเรียนต่อ เป็นต้น”^{๓๔} ผลกระทบต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ก็คือสมาชิกหลายท่านต้องการที่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมองว่าสวัสดิการที่กองทุนจ่ายให้เป็นเพียงเงินเล็กน้อยไม่สามารถที่จะนำไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ไม่เพียงพอกับการใช้จ่าย ซึ่งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ได้ชี้แจงเหตุผลและอุดมการณ์ของกองทุนให้สมาชิกได้ทราบและเข้าใจตรงกันและนำไปปฏิบัติต่อไป

๔.๓.๔ การเปรียบเทียบระเบียบเดิมและระเบียบใหม่

จากเหตุผลเรื่องความอยู่รอดของกองทุนเพื่อให้กองทุนดำเนินการไปได้และอยู่กับสมาชิกช่วยเหลือสมาชิกให้ได้ยาวนานที่สุด ทำให้กองทุนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้สวัสดิการสมาชิก ซึ่งเป็นส่วน

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายมานิช สีทา สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางสมพร พวงมี สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์ น.ส.อมรรัตน์ เพ็งวัฒนะ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

สำคัญที่สุดของกองทุน ทำให้สมาชิกบางส่วนได้ลาออกจากกองทุน เหตุผลเพราะคิดว่าได้รับสวัสดิการที่น้อยลง ไม่คุ้มกับเงินที่ออมไว้กับกองทุนและขาดความมั่นใจในกองทุน ด้วยเหตุนี้จึงมีการตั้งคำถามกับสมาชิกว่า “หากยังใช้ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการฉบับเดิม (พุทธศักราช ๒๕๕๑) กองทุนอาจต้องปิดตัวลงในอีก ๕ ปีข้างหน้า จากเงินกองทุนที่หมดไปหรือจะแก้ไขปรับปรุงระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการฉบับใหม่ขึ้นมา เพื่อให้มีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดี ๆ แบบนี้ไว้ให้แก่รุ่นลูกหลานต่อไป” ซึ่งผลจากการจัดประชุมสามัญประจำปี ๒๕๕๖ ทุกหมู่บ้าน (ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖) และการประชุมคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีมติที่ประชุมให้ปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับใหม่ซึ่งเรียกว่า “ระบบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖)”

ตารางที่ ๔.๓

เปรียบเทียบระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

ระเบียบเดิม พ.ศ. ๒๕๕๑	ระเบียบใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๖	หมายเหตุ
สมาชิกลาออก จะได้รับเงินสัจจะสะสมคืน โดยไม่หักสวัสดิการที่เคยได้รับ	จะไม่ได้รับเงินสัจจะสะสมคืน ยกเว้นเป็นสมาชิกไม่ถึง ๑๘๐ วัน และมียอดสัจจะที่ชำระล่วงหน้าเกินกว่าเดือนที่ลาออก	เป็นไปตามหลักสงเคราะห์ทั่วไป ลดรายจ่าย
การเกิด บุตรได้ค่าทำขวัญ ๕๐๐ บาท มารดาได้ค่ารักษา ๓๐๐ บาท	บุตรได้ค่าทำขวัญ ๓๐๐ บาท และเป็นสมาชิกทันที โดยได้รับงบดเว้นค่าสมัครและสัจจะ ๖ เดือน มารดาได้รับค่ารักษา ๓๐๐ บาท	จ่ายเท่าเดิม แต่ได้สมาชิกเพิ่มขึ้น ต่อเนื่อง จะทำให้กองทุนมั่นคง ตามหลักประกันชีวิตที่ไม่หยุดรับ สมาชิกใหม่
การแก่ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ออมครบ ๕ ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือน ตั้งแต่ ๑๐๐-๑,๒๐๐ บาท ตามอายุการเป็นสมาชิก จนกว่าจะเสียชีวิต	ยกเลิกเบี้ยยังชีพเปลี่ยนเป็นให้เงินสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุ ชมรมละ ๕๐๐ บาท/ปี	ลดรายจ่าย
การเจ็บป่วย กรณีไม่เจ็บป่วยทุกรอบ ๕ ปี งดสัจจะ ๑ ปี กรณีงดสุรา-บุหรี่ได้ ๕ ปี งดสัจจะ ๑ ปี	ยกเลิก	ลดรายจ่าย
การตาย ๑๘๐ วัน รับ ๒,๕๐๐ บาท	แก้ไขเป็น	ลดรายจ่าย

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ระเบียบเดิม พ.ศ. ๒๕๕๑	ระเบียบใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๖	หมายเหตุ
๑ ปี รับ ๕,๐๐๐ บาท ๒ ปี รับ ๑๐,๐๐๐ บาท ๔ ปี รับ ๑๕,๐๐๐ บาท ๖ ปี รับ ๒๐,๐๐๐ บาท ๘ ปี รับ ๒๕,๐๐๐ บาท ๑๐ ปี รับ ๓๐,๐๐๐ บาท ๑๒ ปี รับ ๓๕,๐๐๐ บาท ๑๔ ปี รับ ๔๐,๐๐๐ บาท ๑๖ ปี รับ ๔๕,๐๐๐ บาท ๑๘ ปี รับ ๕๐,๐๐๐ บาท	๑๘๐ วัน รับ ๒,๕๐๐ บาท ๑ ปี รับ ๕,๐๐๐ บาท ๒ ปี รับ ๑๐,๐๐๐ บาท ๔ ปี รับ ๑๕,๐๐๐ บาท ๘ ปี รับ ๒๐,๐๐๐ บาท ๑๒ ปี รับ ๒๕,๐๐๐ บาท ๑๖ ปี รับ ๓๐,๐๐๐ บาท ๒๐ ปี รับ ๓๕,๐๐๐ บาท ๒๔ ปี รับ ๔๐,๐๐๐ บาท ๒๘ ปี รับ ๔๕,๐๐๐ บาท ๓๒ ปี รับ ๕๐,๐๐๐ บาท	
	เพิ่ม สนับสนุนงานวันเด็ก ๕,๐๐๐ บาทต่อปี สนับสนุนกีฬาประเพณีหมู่บ้านละ ๕๐๐ บาทต่อปี	

จากการเปรียบเทียบตารางจะเห็นได้ชัดเจนระหว่างระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑ กับ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๖) มีการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับเพื่อให้สมดุลระหว่างรายรับสัจจะสะสมทรัพยากรกับการจ่ายค่าสวัสดิการสมาชิก โดยเฉพาะหมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ซึ่งระเบียบข้อบังคับเดิมจ่ายสวัสดิการสูงโดยไม่ได้มีการวิเคราะห์พื้นฐานของกองทุนและจำนวนสมาชิกซึ่งทำให้เงินกองทุนหมดลงเรื่อย ๆ การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ฉบับใหม่ (พ.ศ. ๒๕๕๖) ทำให้กองทุนลดรายจ่ายสวัสดิการได้เป็นอย่างมาก สามารถจ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิกได้มากขึ้น กรณีการตายของสมาชิกกองทุนขยายการจ่ายสวัสดิการ (ตาย) เพิ่มขึ้นจาก ๑๘ ปี เป็น ๓๒ ปีขึ้นไป มีทุนสวัสดิการช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมกีฬาประเพณีหมู่บ้าน เป็นต้น แม้ว่ากองทุนจะลดการจ่ายเงินสวัสดิการน้อยลง และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งได้ลาออกจากกองทุนซึ่งเป็นผลจากความไม่เข้าใจหลักการและหัวใจของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มองผลประโยชน์ และผลตอบแทนมากกว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเมื่อยามเดือดร้อน และเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ในระยะแรกกองทุนมีความวิตกกังวลมากพอสมควร แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออม ส่งเสริมการช่วยเหลือเกื้อกูล ส่งเสริมอาชีพของชุมชน เป็นต้น ร่วมกันการประชาสัมพันธ์ของกองทุนทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เกิดความเชื่อมั่น มั่นใจในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน ทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นตามลำดับทุก ๆ ปี

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยสรุปจากประเด็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังภาพประกอบที่ ๔.๑๑

สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนฯ	กระบวนการการจัดการกองทุนฯ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรค
 - ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง อาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตร และอาชีพรับจ้างทั่วไป - มีความผูกพันระหว่างชุมชนกับศาสนาพุทธ โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ จัดกิจกรรมวัฒนธรรมอีสานตลอด ๑๒ เดือน - ผู้นำชุมชนมีแนวคิดเหมือนกันคือต้องการให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้องคอยอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐเหมือนที่ผ่านมา - จัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย โดยเลียนแบบจากกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ	 - การวางแผน ใช้กฎระเบียบและกติกาที่ประธานและคณะกรรมการกองทุนฯ ช่วยกันร่างขึ้นมาและมีมติเห็นชอบร่วมกัน - การจัดการองค์การ มีการจัดโครงสร้างและการบริหาร โดยดำรงตำแหน่งตามวาระ ๑ ละ ๒ ปี - การสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง - การควบคุม มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือกและใช้กฎระเบียบควบคุม - การบริหารงานบุคคล สร้างขวัญกำลังใจ มีสิทธิประโยชน์ให้สมาชิก และส่งเสริมอาชีพ	 - ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบไปด้วย มีการบริหารจัดการที่ดี มีการประชาสัมพันธ์พร้อมกลยุทธการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลได้ โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น ช่วยเหลือและดูแลซึ่งกันและกัน มีการเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่ ทำงานด้วยจิตอาสาเพื่อให้กองทุนฯ เกิดความเข้มแข็ง - อุปสรรค ประกอบด้วย ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่ลอกเลียนแบบมา ไม่ได้มีการวางแผนระยะยาว การให้สวัสดิการสูงเกินไปทำให้เงินลดลง และสมาชิกไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุน

ภาพประกอบที่ ๔.๑๑
สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังปรากฏตามรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๑) สภาพทั่วไป กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตั้งเป้าหมายการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินการให้กองทุนดำเนินการ มีประสิทธิภาพ โดยมีการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ไม่แสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๒) แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายก็มีคนเหลียวแล กองทุนฯ มีการให้สิ่งเอื้ออำนวยให้ผู้คนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสะดวกสบาย เช่น การพยาบาล ที่พักรักษา การจราจรเดินทาง การศึกษาอบรม ส่งเสริมการมีอาชีพมีงานทำ หมายความว่ามีการบริการทางสังคม การประกันสังคม และทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเข้าถึง ได้รับบริการ อย่างทั่วถึง การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนจะนำไปสู่ (๑) ความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน (๒) เกิดการพัฒนาชุมชน (๓) เกิดความมั่นคงในชีวิต

๕.๑.๒ กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีกระบวนการการจัดการกองทุนแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

๑) ด้านการวางแผน กองทุนฯ มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้กฎระเบียบและกฎกติกาที่ประธานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ได้ช่วยกันร่างกฎกติกาขึ้นมาและลงมติร่วมกันเห็นชอบให้ใช้

ปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกทุกคน ได้แก่ (๑) การวางแผนการรับสมัครสมาชิกใหม่ (๒) การวางแผนการให้คำแนะนำ (๓) การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต (๔) การวางแผนการเงิน

๒) ด้านการจัดการองค์การ กองทุนฯ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจํอการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี มีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) ประธานกรรม (๒) รองประธานกรรมการ (๓) เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ (๔) เจริญญิก และผู้ช่วยเจริญญิก (๕) ทะเบียน (๖) สวัสดิการ (๗) ประชาสัมพันธ์ (๘) ฝ่ายตรวจสอบ

๓) ด้านการสั่งการ กองทุนฯ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน

๔) ด้านการควบคุมกองทุนฯ มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือกคณะกรรมการจากสมาชิกกองทุนฯ ทั้งหมดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยการคัดเลือกตามกฎระเบียบของกองทุนฯ การดำเนินงานของกองทุนฯ มีการรายงานผลการดำเนินงานในคราวการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ละ ๑ ครั้ง มีคณะทำงานฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้

๕) ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุนฯ ได้แก่ (๑) ด้านจิตใจ สร้างขวัญกำลังใจให้กับสมาชิก โดยการนำหลักศาสนาที่เข้าใจง่าย ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน (๒) ด้านสิทธิประโยชน์ มีสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกทุกคน (๓) ด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุหรือผู้ที่สนใจ คือ มีการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า การทำหมวกสานจากวัสดุธรรมชาติ ฯลฯ

๕.๑.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรันบุรี จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๗ ประการ ได้แก่

๑.๑) การบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ ทั้งหมด ๔๓ คน ทำหน้าที่ตามวาระการแต่งตั้งจากการคัดเลือกสมาชิกหมู่บ้านละ ๆ ๓ คน แบ่งภาระงานและตำแหน่งหน้าที่อย่างชัดเจน การดำเนินงานโปร่งใส มีการชี้แจงรายละเอียดกฎข้อระเบียบต่าง ๆ ให้สมาชิกเข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติตามข้อตกลงของกองทุนได้เป็นอย่างดี

๑.๒) การประชาสัมพันธ์ มีกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ได้รับทราบและรู้วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกของกองทุนว่าจะได้สิทธิประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นสมาชิก เช่น การเชิญชวนจากผู้นำหมู่บ้าน การเชิญชวนด้วยใบปลิว การเชิญชวนด้วยแผ่นป้ายโฆษณา และการเชิญชวนผ่านอินเทอร์เน็ตและผ่านเว็บไซต์

๑.๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่

ละหมู่บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้สิทธิประโยชน์ เรียนรู้กฎระเบียบข้อบังคับ ปัญหา อุปสรรค และความเป็นไปได้ของกองทุนฯ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันให้ สวัสดิการแก่สมาชิกพร้อมไปด้วยกัน

๑.๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน คนในชุมชนที่มีความคุ้นเคยและรู้จัก กันมาตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นความผูกพันรูปแบบเครือญาติและรู้จักกันหมดทั้งหมู่บ้าน ความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้กองทุนฯ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

๑.๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน มีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการทุก ๆ เดือน เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ทุกวันที่ ๒ ของเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกมากกว่า ๕,๐๐๐ กว่าคน มีสมาชิก จำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนทะเบียนราษฎรในตำบล

๑.๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนฯ มีการะงานหลักที่จะต้องรับผิดชอบ การทำงานของคณะกรรมการกองทุนฯ เป็นการทำงานจิตอาสา เพื่อให้กองทุนฯ สามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น

๑.๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่ กองทุนฯ มีการทำงาน แบบ ๓ ขา ประกอบไปด้วย ขาที่ ๑ ได้แก่ ส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ขาที่ ๒ ได้แก่ ส่วนท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และขาที่ ๓ ได้แก่ ส่วนประชาชน

๒) อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ แบ่ง ออกเป็น ๕ ประการ ได้แก่

๒.๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เริ่มก่อตั้งกองทุนฯ โดยการลอกเลียนแบบกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตราด เป็นต้น ไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเองเสียก่อน เมื่อกองทุนฯ ดำเนินงานตามรูปแบบจากการลอกเลียนกองทุนสวัสดิการอื่น ๆ จึงเกิดปัญหาและจุดอ่อน ส่งผลทำให้ ยอดจ่ายสวัสดิการของกองทุนสูงมาก มีความไม่สมดุลกับยอดรับสัจจะออมทรัพย์จากสมาชิก มีการจ่าย ค่าสวัสดิการที่สูงมาก เงินสวัสดิการลดน้อยลง

๒.๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก กองทุนฯ มีการรับสมาชิกจำนวนมากโดยไม่ได้อำนาจวิเคราะห์ จุดคุ้มทุน ทำให้การบริหารจัดการเกิดความยุ่งยาก กองทุนฯ ไม่ได้วางระบบการจัดการตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ใช้ วิธีการลองผิดลองถูก ก่อให้เกิดปัญหาตามมาและมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอด

๒.๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป การลอกเลียนแบบการให้สวัสดิการจากกองทุนฯ ที่ ประสบความสำเร็จ มีอัตราการให้สวัสดิการที่สูงมากจนเกินไป โดยไม่ได้สอดคล้องสมดุลกับยอดรับจาก การออมสัจจะสะสมทรัพย์ ทำให้เงินกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และ มีสมาชิกบางส่วนไม่พอใจในการได้ประโยชน์น้อยลงทำให้ต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนฯ

๒.๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ การเก็บเบี้ยสวัสดิการจากสมาชิกเป็นการ เก็บแบบสัจจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาท และจ่ายเบี้ยสวัสดิการตามระเบียบของกองทุน หากสมาชิกมอง แค่ตัวเลขจำนวนเงินจะรู้สึกว่าได้รับเบี้ยสวัสดิการจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในการรักษา พยาบาล และค่าใช้จ่ายการจัดงาน เป็นต้น ซึ่งกองทุนฯ ไม่สามารถจ่ายเบี้ยสวัสดิการได้มากกว่าระเบียบ

ของกองทุนฯ กำหนดไว้ เพราะจะทำให้เงินสำรองของกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว และทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ต้องปิดตัวลง

๒.๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สมาชิกมีการยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกของกองทุนฯ มากกว่า ๑,๐๐๐ กว่าราย เนื่องจากไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มุ่งเน้นเรื่องการช่วยเหลือเบื้องต้นด้านสวัสดิการ เช่น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และการศึกษา เป็นต้น

๓) วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ จากผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ผลกระทบจากภายใน และผลกระทบจากภายนอก ดังนี้

๓.๑) ผลกระทบจากภายใน เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ที่มีอิทธิพลจากภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน เป็นต้น แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ

๓.๑.๑) ด้านการทำงานของคณะกรรมการ กรรมการบางท่านมีการเรียนรู้ช้าและไม่คิดแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนสวัสดิการชุมชนและการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การรับเบี้ยสวัสดิการ การจ่ายเบี้ยสวัสดิการ กองทุนต้องเพิ่มแรงกระตุ้นและสรรหากลยุทธ์ วิธีการ เพื่อกระตุ้นกรรมการให้สนใจเรียนรู้งานเพิ่มเติม

๓.๑.๒) ด้านคำตอบแทนของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ทุกคนทำงานด้วยจิตอาสา ไม่ได้รับคำตอบแทน การเป็นจิตอาสาทำงานส่วนรวมอยู่บ่อยครั้ง ทำให้อาจเกิดวิวาทะมีปากเสียงกับครอบครัว ถ้าหากไม่มีคำตอบแทนให้คณะกรรมการ การเป็นจิตอาสาของคณะกรรมการหลาย ๆ ท่านจะหมดไปในอนาคตข้างหน้า

๓.๑.๓) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารและสถานที่ตั้งของกองทุนต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล บางครั้งบางครั้งต้องใช้ร่วมกัน วัสดุและอุปกรณ์สำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกองทุนเพื่อสั่งซื้อสิ่งจำเป็น วัสดุอื่น ๆ เช่น สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ แอร์ติดผนัง เป็นต้น คณะกรรมการต้องจัดสรรมาใช้เอง

๓.๑.๔) ด้านแผนพัฒนาระยะยาว กองทุนไม่มีแผนพัฒนาระยะยาวและแผนรองรับ ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปีข้างหน้า เพราะแนวคิดริเริ่มก่อตั้งกองทุนเกิดจากความต้องการอยากทำและให้ชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้น เมื่อมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนใหม่เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ส่งผลให้สมาชิกขอลาออกจากกองทุนจำนวน ๑,๐๐๐ กว่าคน

๓.๑.๕) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ปัจจุบันกองทุนฯ มีสมาชิกวัยหนุ่มวัยสาวให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนอยู่ในระดับน้อยมาก จนเป็นเรื่องวิตกกังวลของคณะกรรมการที่ต้องเร่งพัฒนาวัยรุ่นสมัยใหม่ให้เข้ามารับช่วงทำงานทดแทนได้เมื่อหมดยุคสมัยคณะกรรมการชุดเดิมไปแล้ว โดยใช้วิธีปลูกฝังการมีจิตอาสาและอยากพัฒนาช่วยเหลือชุมชนบ้านเกิดตัวเอง

๓.๒) ผลกระทบภายนอก เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ที่มีอิทธิพลจากภายนอกองค์กร แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๓.๒.๑) ด้านเทคโนโลยี คณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนฯ ทั้งหมดมีทักษะ

ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เท่ากัน บางคนสามารถใช้แอปพลิเคชันจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเพื่อติดต่อผลประโยชน์ของตนกับกองทุนฯ ได้ แต่บางคนไม่สามารถใช้แอปพลิเคชันได้ เป็นปัญหาความแตกต่างของอายุ รายได้ และการเข้าใจการเรียนรู้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แตกต่างกัน

๓.๒.๒) ด้านพฤติกรรมการออม ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมออมเงิน ขาดวิสัยการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเดือดร้อน ยามฉุกเฉิน นิยมการบริโภคนอกเลียนแบบ เช่น พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ ใช้รถยนต์ส่วนตัว เดินทางห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมการใช้จ่ายและก่อหนี้ ไม่ใช่พฤติกรรมการออม ซึ่งผลที่ตามมาคือการเป็นหนี้

๓.๒.๓) ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย เป็นปัจจัยที่ทำให้คนไทยมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น การกู้ยืมเพื่อสนองความต้องการของตัวเอง และหน้าตาทางสังคมให้ดีขึ้น เช่น กู้ยืมสร้างบ้าน กู้ยืมซื้อรถยนต์ กู้ยืมส่งบุตรหลานเรียนต่อ เป็นต้น ผลกระทบคือสมาชิกหลายท่านต้องการที่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนฯ โดยมองว่าสวัสดิการที่กองทุนฯ ปล่อยให้เงินเล็กน้อยไม่สามารถนำไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จได้ ซึ่งกองทุนฯ ได้ชี้แจงเหตุผลและอุดมการณ์ของกองทุนให้สมาชิกได้ทราบและเข้าใจตรงกันและนำไปปฏิบัติ

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” พบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่มีกระบวนการจัดการกองทุน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการวางแผน มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้ระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อวางแผนการรับสมาชิกใหม่ การวางแผนการให้คำแนะนำ การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต การวางแผนการเงิน เป็นต้น ๒. ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจนโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารจัดการตามรูปแบบการจัดองค์การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ๓. ด้านการสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน ๔. ด้านการควบคุม มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีคณะทำงานฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้ ๕. ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุน ได้แก่ การดูแลด้านจิตใจ ด้านสิทธิประโยชน์ และด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ สอดคล้องกับ จิตสุภา จำปา ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตบ้านคีรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช”^๑ กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนมีหัวใจในการบริหารจัดการอยู่ ๓ ส่วน คือ คน งาน และเงิน ๑. การบริหารจัดการคน คือ การเสริมสร้างกระตุ้นให้คนทำงาน และร่วมมือ ร่วมใจทำงาน ๒. การบริหารงาน คือ การออกแบบงานให้มีกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมถึงระบบการวางแผน การติดต่อสื่อสาร การจัดองค์กรและกฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องงาน ๓. การบริหารจัดการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนมิติความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์เชิงสังคมอย่างเป็นพลวัต โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ และบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๒ รูปแบบ คือ ๑. ผลกระทบจากภายใน เกิดจากอิทธิพลภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน ได้แก่ ด้านการทำงานของคณะกรรมการ ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านแผนพัฒนาระยะยาว ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒. ผลกระทบจากภายนอก เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านพฤติกรรมกรออม ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย สอดคล้องกับ ชัยพร พิบูลศิริ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”^๒ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยผู้นำ เช่น ความศรัทธาเชื่อมั่นในผู้นำ ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ความเสียสละ ภาวะการณ์นำ ปัจจัยการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร เช่น มีระบบบัญชีและการรายงานผลที่เป็นปัจจุบัน การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการเป็นที่น่าพอใจของสมาชิก มีการสร้างกฎและกติการ่วมกัน มีการติดตามตรวจสอบการทำงาน การประชาสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว ปัจจัยสมาชิก เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิก การควบคุมกันเองของสมาชิก ทุนที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะทุนทางธรรมชาติ ทุนทางมนุษย์ และทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมาย การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ และสอดคล้องกับ สถาบันการพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง”^๓ กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นองค์กรดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้อุดมการณ์การเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สมาชิกมีการออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำ คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารกองทุน ตามระเบียบ กติกา โดยเชิญผู้มีความรู้มาเป็นที่ปรึกษา การประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุน ทั้งความรู้ งบประมาณ อาคารสถานที่ และการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ

^๑ จิตสุภา จำปา, “กระบวนการการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านคีรีวง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๘, หน้า ๕๕ – ๕๖.

^๒ ชัยพร พิบูลศิริ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, รายงานวิจัย คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๑, หน้า ๕๗ – ๘๘.

^๓ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง”, รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ), ๒๕๕๖, หน้า ๑๑๐ – ๑๑๑.

สามารถจัดสวัสดิการตามสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิก การทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการสู่การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ โดยมีการประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ สอดคล้องกับ **กนกรัตน์ กิตติวัฒน์** ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษากรณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา”^๔ กระบวนการทำงานระดับองค์กรเครือข่าย ทำให้เกิดผลบวกในความหมายของการเพิ่มทุนทางสังคม ทำให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และเกิดความสัมพันธ์ของสมาชิกซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรชาวบ้านให้เติบโตและเข้มแข็งต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

๑.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรกำหนดนโยบายของกองทุนให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก โดยผ่านกระบวนการการลงคะแนนความเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการของสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกพื้นที่ หรือหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เคยเดินทางเข้ามาศึกษาดูงานของกองทุน โดยร่วมกันออกแบบกิจกรรมโครงการสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม การใช้จ่ายและการออม

๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรมีการวางแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระยะยาว ๕-๑๐ ปี โดยกำหนดเป้าหมายการทำงาน วิสัยทัศน์ รูปแบบการทำงาน ศักยภาพของคณะกรรมการ ศักยภาพของสมาชิก ให้ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนตามแผนพัฒนาที่กองทุนต้องการจะพัฒนาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรเร่งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจ สามารถอธิบายอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผ่านกิจกรรมโครงการสรรจรรของกองทุนที่จัดขึ้นทุก ๆ ๒ เดือน

๒) ควรเร่งสร้างแอปพลิเคชันกองทุนสวัสดิการชุมชน รองรับเทคโนโลยีการจ่ายเงินและ

^๔ กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษากรณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา”, รายงานวิจัย คณะรัฐศาสตร์ (สังคมวิทยา), (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า บทคัดย่อ.

การรับเบี้ยสวัสดิการผ่านออนไลน์ การตรวจสอบสิทธิสวัสดิการที่พึงได้ของสมาชิก รองรับความทันสมัยทางเทคโนโลยีในอนาคตที่บังคับให้ทุกคนสื่อสารและทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น

๓) ควรมองหาแหล่งทุนใหม่นอกจากเงินสัจจะสะสมทรัพย์วันละ ๑ บาท เพื่อเพิ่มค่าสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกได้มากขึ้น เช่น รับจัดงานอีเวนท์งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานสังสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

๔) ควรขยายศูนย์กองทุนสวัสดิการชุมชนไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลมากขึ้น เพื่อลดภาระการเดินทาง กระบวนการขั้นตอนการทำงาน การเบิกจ่ายค่าสวัสดิการ และการทำบัญชีการเงินได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขกองทุนสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาลดข้อบกพร่องและสวัสดิการที่สมาชิกต้องการเพิ่มเติม

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ไทย:

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. **คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน**.

กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓.

ไกร โพธิ์งาม. **ทฤษฎีการผลิตและการตั้งราคาสินค้าสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ, **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

ชิต นิลพานิช และคณะ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒.

ทัศนีย์ ลักษณะภิกขชนช. **การใช้ทรัพยากรในงานสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๕.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร: 598 Print, ๒๕๔๖.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), ๒๕๔๖.

พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธีรธมโม). **ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

วรณี จิเจริญ. **เศรษฐศาสตร์จุลภาค ๓**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. **การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). **คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๒.

_____. **คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สวัสดิการชุมชนแห่งการพึ่งพาตนเอง. สงขลา: กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒, ๒๕๕๙.

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานการถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์.พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๕.

สุวรรณ์ ยิบมันตะศิริ. **การคลังสาธารณะ**. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๖.

เสรี พงศ์พิศ. **แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๒๖.

อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. **ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๐.

เอี่ยมพร พิชัยสนธิ. **เศรษฐกิจทางเลือกกว่าด้วยรัฐสวัสดิการ**. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์, ๒๕๕๓.

๑.๒.๒ บทความ

ชัยพร พิบูลศิริ. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑): ๕๗ – ๕๘.

นงนุช ศรีสุข. “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, รมพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): ๑๔๒ – ๑๔๓.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๓): ๗๘.

๑.๒.๓ รายงานวิจัย

กนกรัตน์ กิตติวัฒน์. **การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษากรณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางซื่อพัฒนา**. รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง**. รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ๒๕๕๖.

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี. เอกสารงานวิจัยกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี : ดอก ผล ต้น ใบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอ๊ปฟ้า พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๕.

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษา กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF). รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)), ๒๕๕๔.

จิตสุภา จำปา, กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคิ่วง อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

ชัยพร พิบุลศิริ, ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน. รายงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

ปัญญา เลิศไกร, แนวคิดและรูปแบบการจัดการสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์, การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

๑.๒.๔ เอกสารอัดสำเนา

นรวัฒน์ ตะเวที, “ฐานคิดการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม”, ๒๕๕๘ (อัดสำเนา).

ประหยัด พุดจิบ, “ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖)”. (อัดสำเนา).

๑.๒.๕ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สำนักพัฒนาสังคม, “จำนวนและเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และ ผู้ป่วยเอดส์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๕๘,” <http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=175&template=1R2C&yearlytype=M&subcatid=47>, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๘.

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, “ความเป็นของกองทุนสวัสดิการตำบลไผ่,” <http://www.phaicare.com/?page_id=2>, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐.

เถลิง ไพโรจน์ภักดี, “แนวคิดสวัสดิการชุมชน,” <<https://www.gotoknow.org/posts/6369>>, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ไทยตำบลดอทคอม, “ข้อมูลตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.thaitambon.com/tambon/320709>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

นุชประภา โมกข์ศาสตร์, “รัฐสวัสดิการในสวีเดน,” <<https://prachatai.com/journal/2013/12/50503>>, ธันวาคม ๒๕๕๙.

ประหยัด พุดจิบ, “ประวัติหมู่บ้าน,” <<http://www.phai13.com/history>>, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๐

พรชัย เจดามาน, “การพัฒนาสังคมกับการจัดการสวัสดิการองค์กรชุมชน,” <<http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/02/15/entry-2>>, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๙.

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์, “ข้อมูลพื้นฐานตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.tambolphai.com/?pid=about>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

๑.๒.๖ สัมภาษณ์

น.ส.สมพร ก้านทอง. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางคำทอง เชิดชาย. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางทองดาว บุญลับ. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางทองพูน ไชยพร. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางละออง สุริอาจ. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางวิรัตน์ กนกแก้ว. เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางสาวทรัพย์ สลับศรี. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางสาวบัตติ ชูเลิศ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางสาวสมพร พวงมี. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางสาวเนียง นรโคตร. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นางสาวสิงหา แก่นจักร. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายเกรียงศักดิ์ ยั่งยืนสุข. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายประหยัด พุดจิบ. ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายพรชัย บุญลับ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายมาโนช สีทา. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายสุบิน เกษภู. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายอัครินทร์ ภูมิณ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓. สัมภาษณ์, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.
 น.ส.อมรรัตน์ เพ็งวัฒนะ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายประพันธ์ อุไรล้ำ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.
 นายประเสริฐ ทาจันทร์. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ:

2.1 SECONDARY SOURCES:

2.1.1 Books

Robert Putnam. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University, 1993.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
 Process Management of Community Welfare Fund Ministry
 for Security of Community

พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.*

ดร.เอนก ไยอินทร์**

นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนตำบลไผ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ

* อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๙.

** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๙.

** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๙.

การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจจุดมการณ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนากองทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

คำสำคัญ : กระบวนการ, กองทุนสวัสดิการ, ความมั่นคง, ชุมชน

ABSTRACT

The research entitled “the Management Process of Community Welfare Fund For Community Security” and the objectives of this research were (1) to study the general state and the concept of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, (2) to study the management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province, (3) to study the factors on success and obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province. A research methodology was a qualitative research through the documentary research by studying and collecting the historical data and general state of community welfare fund from academic document, books, articles, journals, publishing, research reports, thesis, dissertations and related documents of concepts of community welfare and collecting the data from field study by group discussion with 20 committee and members of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, classified by 8 committees and 12 members

The Findings of Research as follows :

The community of Phai Sub-district has total 14 villages, the majority people are the farmers and traders that set up the community welfare fund by having objectives as following : 1) to support the members to save for helping each other 2) to manage the welfare to members for long term 3) for having the morality, harmony, hospitality, co-solve the problems, good relation creation to members 4) for community strength by having the organization to help when they have the problems 5) this fund does not focus on maximum profit of assets but for helping each other of members.

The management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province had five aspects such as the planning aspect, organization management aspect, command aspect, control aspect and personnel management aspect.

The factors on success for management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) organization management 2) public relations 3) village knowledge management 4) villagers relation 5) accepting the saving fund every month 6) public mind of committee 7) cooperation with local officers.

The obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) to copy the successful community welfare fund 2) many members 3) over welfare giving 4) inefficiently welfare allocation to members 5) do not understand the concept. Moreover, have the obstacles management process of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province were classified into two aspects as follows 1) internal impact such as the work of committee, wage of committee, building, materials and equipment, long fund plan and knowledge management to next generation 2) external impact such as technology, saving behavior and easily entry to financial institutions.

Keywords : Process, Welfare Fund, Security, Community

บทนำ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่แบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเห็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหารบริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยไข้ได้ยาจากสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยไข้ เพื่อนบ้านมาเผ่าไข้ให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตก็ยังมีศาสนาและผู้อาวุโสในชุมชนเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน^๑ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพระธรรมที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข็มขัดการใช้จ่าย การว่างงานขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น คนตกงานจำนวนมาก เกิดอาชญากรรมก่อการร้ายและค้าขายสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการค้าทางซีพีและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชาชนชาวบ้าน แขนงนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี^๒ ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ๒) การสมทบจากรัฐโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น

^๑ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๒ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

อย่างกว้างขวาง^๓

ปัจจุบันรัฐได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะสงเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง^๔ ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้^๕ ดังนั้น ชาวบ้านทั่วไปก็พยายามจัดสวัสดิการให้แก่กันซึ่งเป็นรูปแบบการออมเพื่อกู้ยืมและปันผล การรวมกลุ่มฌาปนกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต ไม่มีสวัสดิการครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ชุมชนจึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึ่งตนเองก่อน เป็นการช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองทุนมากกว่ากองทุน ทุกคนต่างเป็นผู้ให้และผู้รับ เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยเหลือที่เผื่อแผ่ถึงผู้ทุกข์ยากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน^๖

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามี

^๓ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๒) หน้า ๒๘ – ๒๙.

^๔ นงนุช ศรีสุข, “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, รมพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๔๒ – ๑๔๓.

^๕ จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร, “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”, รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)), ๒๕๔๔, หน้า ๔.

^๖ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘) หน้า ๒.

การเลี้ยงดู เมื่อตายมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือคราวจำเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุนให้ครบทุกชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชนยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิก และคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒ เพื่อศึกษากระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๒. ปัญหาที่ต้องการทราบ

๒.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๒.๒ กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๒.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๓. ขอบเขตของการวิจัย

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา ๑) ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๒) ศึกษากระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๓) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการ

จัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

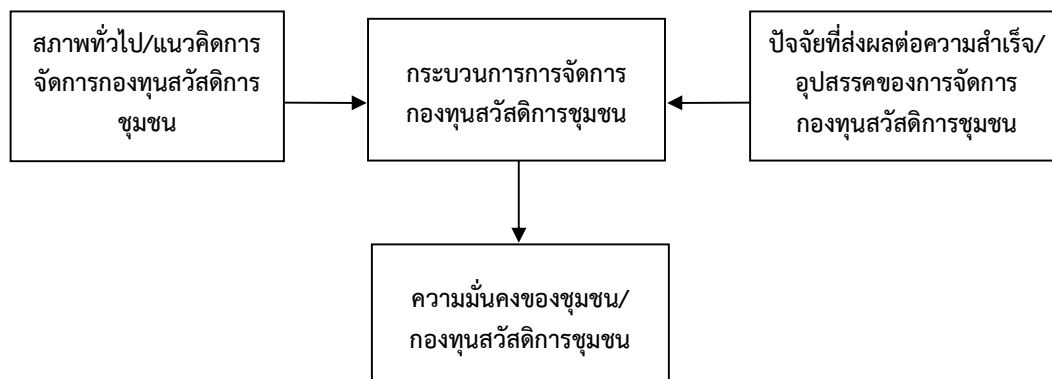
๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๓.๓ ขอบเขตด้านแนวคิดและทฤษฎี ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

๓.๔ ขอบเขตด้านประชากร สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒๐ คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๑๒ คน

๔. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

๕. วิธีดำเนินการวิจัย

๕.๑ รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) และการรวบรวมเอกสาร (Documentary Research)

๕.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุนที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาในจังหวัดสุรินทร์ ทำการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ โดยการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๘ คน สัมภาษณ์รายบุคคล ๑๒ คน

๖. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ๑) แบบสัมภาษณ์ (Inter View) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ๒) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มีประเด็นที่สนทนา คือ รูปแบบการบริหารงานและการจัดการ การประชาสัมพันธ์ การจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ และการนำเสนอแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ในอนาคต ๓) การสังเกต (Observation) สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกควบคู่กับการสัมภาษณ์

๗. การรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ๑) ลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลและบริบทขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง ๒) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกควบคู่กับการสัมภาษณ์ ๓) การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ๔) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ๕) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๘. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มุ่งสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคลมา รวบรวมและถอดเทป โดยการนำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มาเปรียบเทียบ ความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญคุณลักษณะของข้อมูล

๒. นำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์รายบุคคลที่ จัดลำดับความสำคัญแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

๓. นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคล และ การศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงตัวเลข แต่เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียดและความลึกของข้อมูล การอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

๙. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลไผ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิก รู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการ

เกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) พบว่า

๑. กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการจัดการองค์การ ๓) ด้านการสั่งการ ๔) ด้านการควบคุม และ ๕) ด้านการบริหารงานบุคคล

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

๓. อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนากองทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

๑๐. อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูล การวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่มีกระบวนการจัดการกองทุน ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านการวางแผน มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้ระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อวางแผนการรับสมาชิกใหม่ การวางแผนการให้คำแนะนำ การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต การวางแผนการเงิน เป็นต้น

๒. ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจนโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจัดองค์การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด

๓. ด้านการสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับมอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน

๔. ด้านการควบคุม มีการวางกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจ

ให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้

๕. ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุน ได้แก่ การดูแลด้านจิตใจ ด้านสิทธิประโยชน์ และด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๒ รูปแบบ คือ

๑. ผลกระทบจากภายใน เกิดจากอิทธิพลภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน ได้แก่ ด้านการทำงานของคณะกรรมการ ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านแผนพัฒนาระยะยาว ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป

๒. ผลกระทบจากภายนอก เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านพฤติกรรมกรออม ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

๑๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

๑๑.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรกำหนดนโยบายของกองทุนให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก โดยผ่านกระบวนการการลงคะแนนความเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการของสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

๒) ควรทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกพื้นที่ หรือหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เคยเดินทางเข้ามาศึกษาดูงานของกองทุน โดยร่วมกันออกแบบกิจกรรมโครงการสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออม

๓) ควรมีการวางแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนระยะยาว ๕-๑๐ ปี โดยกำหนดเป้าหมายการทำงาน วิสัยทัศน์ รูปแบบการทำงาน ศักยภาพของคณะกรรมการ ศักยภาพของสมาชิก ให้ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนตามแผนพัฒนาที่กองทุนต้องการจะพัฒนาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรเร่งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เยาวชนรุ่นใหม่ เข้าใจ สามารถอธิบายอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผ่านกิจกรรมโครงการสรรจรของกองทุนที่จัดขึ้นทุก ๆ ๒ เดือน

๒) ควรเร่งสร้างแอปพลิเคชันกองทุนสวัสดิการชุมชน รองรับเทคโนโลยีการจ่ายเงินและการรับเบี้ยสวัสดิการผ่านออนไลน์ การตรวจสอบสิทธิสวัสดิการที่พึงได้ของสมาชิก รองรับความทันสมัยทางเทคโนโลยีในอนาคตที่บังคับให้ทุกคนสื่อสารและทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น

๓) ควรมองหาแหล่งทุนใหม่นอกจากเงินสะสมสะสมทรัพย์วันละ ๑ บาท เพื่อเพิ่มค่าสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกได้มากขึ้น เช่น รับจัดงานอีเวนท์งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานสังสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

๔) ควรขยายศูนย์กองทุนสวัสดิการชุมชนไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลมากขึ้น เพื่อลดภาระการเดินทาง กระบวนการขั้นตอนการทำงาน การเบิกจ่ายค่าสวัสดิการ และการทำบัญชีการเงินได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๑๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑๒.๑ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขกองทุนสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

๑๒.๒ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาผลตอบแทนและสวัสดิการที่สมาชิกต้องการเพิ่มเติม

๑๒.๓ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓.

จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”. รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๔.

นงนุช ศรีสุข. “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”. รมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕) : ๑๔๒ – ๑๔๓.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุป จำกัด, ๒๕๕๒.

_____. คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุป จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๑.๑ สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์จุลภาค เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจประเทศไทย เป็นต้น ในระดับปริญญาตรีของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๒ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานในระดับการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้มีการวางแผนการออมเงินระดับชุมชนเพื่อแบ่งปันความช่วยเหลือ

๒. กิจกรรมด้านการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒.๑ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ และกองทุนสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการออมเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเวลาฉุกเฉิน เช่น การเกิด การเจ็บ (อุบัติเหตุ) และการตาย

๒.๒ ทำให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายและการออม โดยการออมวันละ ๑ บาท

๒.๓ ทำให้เกิดความสามัคคีในระดับชุมชน ชุมชนเกิดความเข้มแข็งด้านการเงิน มีองค์กรช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนและความจำเป็น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

๓.๑ พัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับคณาจารย์และนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต

๓.๒ พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการออมระดับชุมชน โดยใช้ฐานเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

ภาคผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

สรุปผลการดำเนินการตามแผนงาน/กิจกรรมตาม Proposal ในรอบ ๑๒ เดือน

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละความ พึงพอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
๑. ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์	สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลไผ่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และแนวคิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน	ทราบสภาพทั่วไปของชุมชนตำบลไผ่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และแนวคิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน	ข้อที่ ๑	๑๐๐%
๒. ศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ	กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนฯ หลังจากเป็นสมาชิก และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เกิด แก่ เจ็บ และตาย	ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนฯ หลังจากเป็นสมาชิก และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เกิด แก่ เจ็บ และตาย	ข้อที่ ๒	๑๐๐%
๓. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์	ความต้องการพื้นฐานของสมาชิก และผลกระทบที่เกิดขึ้น แนวทางการพัฒนากองทุนฯ ในมุมมองของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุนฯ	ได้ทราบความต้องการพื้นฐานของสมาชิก และผลกระทบที่เกิดขึ้น แนวทางการพัฒนากองทุนฯ ในมุมมองของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุนฯ	ข้อที่ ๑-๓	๑๐๐%

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละความ พึงพอใจต่อ ผลสำเร็จ
๔. สัมภาษณ์เชิงลึกกับ ประธานและคณะกรรมการ กองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลไผ่ จังหวัด สุรินทร์	ข้อมูลความต้องการของ สมาชิกกองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลไผ่ความสำ เร็จจากการดำเนินการ จัดตั้งกองทุน และผล กระทบที่เกิดขึ้นหลังจาก ดำเนินการไปแล้วจน กลายเป็นปัญหาและ อุปสรรคซึ่งมีวิธีการแก้ไข อย่างไร	ได้ทราบข้อมูล ความ ต้องการของสมาชิกกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ข้อมูลจากกิจกรรมความ สำเร็จจากการดำเนินการ จัดตั้งกองทุน และผล กระทบที่เกิดขึ้น วิธีการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรค ด้วยวิธีการต่าง ๆ	ข้อที่ ๑-๓	๑๐๐%
๕. กิจกรรมอื่น ๆ และ รายงานความก้าวหน้า	แนวทางการแก้ไขและ ส่งเสริม เพื่อให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พัฒนาไปด้วยความยั่งยืน และมั่นคง	ได้แนวทางการแก้ไขและ ส่งเสริม เพื่อให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พัฒนาไปด้วยความยั่งยืน และมั่นคง	ข้อ ๓	๑๐๐%

ลงนาม.....

พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน
เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์.....
ผู้ที่สัมภาษณ์.....ใช้เวลาสัมภาษณ์.....นาที
เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน.....ปี

๑. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีรูปแบบการบริหารงานและการจัดการอย่างไร

.....

.....

๒. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีการจัดการประชาสัมพันธ์อย่างไร

.....

.....

๓. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีการจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างไร

.....

.....

๔. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีจัดแข่งอะไรบ้าง

.....

.....

๕. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีจุดอ่อน มีปัญหา – อุปสรรค อะไรบ้างที่ต้องเร่งพัฒนา

.....

.....

๖. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีแนวทางอย่างไรในการพัฒนากองทุนฯ ในอนาคต

.....

.....

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

(.....)

แบบสัมภาษณ์สำหรับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน
เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....
 วันที่สัมภาษณ์.....
 ผู้ที่สัมภาษณ์.....ใช้เวลาสัมภาษณ์.....นาที
 เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน.....ปี

๑. ท่านมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ หรือไม่ เพราะเหตุ
 อะไร.....

๒. ท่านเคยได้รับสวัสดิการจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ หรือไม่ (ถ้าได้รับ) รับสวัสดิการ
 รูปแบบใด.....

๓. ท่านอยากให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการกองทุน
 อะไรบ้าง.....

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 (.....)

ภาคผนวก จ
รูปภาพผู้ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

[illegible]

ที่ กสผ.๐๑-๑/๒๕๖๑

สำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่
๙๒ หมู่ที่ ๑๑ ต.ไผ่ อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ตอบรับการเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

นมัสการ พระอาจารย์คมสัน จิตเมธโส หัวหน้าโครงการวิจัย

อ้างถึง หนังสือ ที่ ศธ ๖๑๐๕.๓/๑ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

ตามที่พระคุณท่าน ได้ประสานขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุน ๘ คน และสมาชิกกองทุน ๑๒ คน เพื่อการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ของภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ ตามหนังสือที่อ้างถึง

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ และชาวตำบลไผ่ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้ยั่งยืน จึงขอตอบรับการเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในครั้งนี้ด้วยความยินดียิ่ง ทั้งนี้จะให้การต้อนรับ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ เลขที่ ๙๒ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดทราบ

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(นายประหยัด พุดจิบ)

ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่

ภาคผนวก ฉ
แบบสรุปโครงการวิจัย
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ : ว.๐๖๔ / ๒๕๕๙

ชื่อโครงการ : กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

หัวหน้าโครงการ : พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ : ๐๘-๑๑๔๖-๙๔๑๘ E-mail-address : sanpkk@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่แบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเห็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหารบริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยไข้ได้ยาจากสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยไข้ เพื่อนบ้านมาเฝ้าไข้ให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตก็ยังมีศาสนาและผู้อาวุโสในชุมชนเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพระธรรมที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเอื้อกูล มีน้ำใจและเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข็มขัดการใช้จ่าย การว่างงานขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น คนตกงานจำนวนมากเกิดอาชญากรรมก่อการร้ายและค้าขายสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชาชนชาวบ้าน แขนงนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ องค์การการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้นนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละ

บาท ๒) การสมทบจากรัฐโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบันรัฐได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ตลอดจนการสงเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะสงเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็แรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้ ดังนั้น ชาวบ้านทั่วไปก็พยายามจัดสวัสดิการให้แก่กันซึ่งเป็นรูปแบบการออมเพื่อกู้ยืมและปันผล การรวมกลุ่มฌาปนกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต ไม่มีสวัสดิการครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ชุมชนจึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับผิดชอบต่อสังคม การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึ่งตนเองก่อน เป็นการช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองทุนมากกว่ากองทุนทุกคนต่างเป็นผู้ให้และผู้รับ เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับผิดชอบต่อสังคม การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และทุกวัยยากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือคราวจำเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุนให้ครบทุกชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจาก

บางชุมชนยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิกและคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์
ผลการวิจัย ชุมชนตำบลไผ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนากองทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๑.๑ สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา ด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์จุลภาค เศรษฐศาสตร์มหภาค เบื้องต้น เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจประเทศไทย เป็นต้น ในระดับปริญญาตรีของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๒ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานในระดับการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้มีการวางแผนการออมเงินระดับชุมชนเพื่อแบ่งปันความช่วยเหลือ

๒. กิจกรรมด้านการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒.๑ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ และกองทุนสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการออมเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเวลาฉุกเฉิน เช่น การเกิด การเจ็บ (อุบัติเหตุ) และการตาย

๒.๒ ทำให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน รู้จักการวางแผนการใช้จ่าย และการออม โดยการออมวันละ ๑ บาท

๒.๓ ทำให้เกิดความสามัคคีในระดับชุมชน ชุมชนเกิดความเข้มแข็งด้านการเงิน มีองค์กรช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนและความจำเป็น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

๓.๑ พัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับคณาจารย์และนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต

๓.๒ พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการออมระดับชุมชน โดยใช้ฐานเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์ผู้วิจัยต้องการนำไปตีพิมพ์ในวารสารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ

ประวัติผู้วิจัย และคณะ

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	พระคมสัน จิตเมธโส (เจริญวงศ์)
วัน/เดือน/ปี เกิด	๒๕ เมษายน ๒๕๒๗
วุฒิการศึกษา	น.ธ.เอก, พธ.บ. (เศรษฐศาสตร์), ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์	๐-๓๕๒๔-๘๐๘๘ ภายใน ๘๓๐๙
โทรศัพท์มือถือ	๐๘-๑๑๔๖-๙๔๑๘
E-mail	sanpkk@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๑

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	ดร.เอนก ไยอินทร์
วัน/เดือน/ปี เกิด	๑๗ ตุลาคม ๒๕๒๔
วุฒิการศึกษา	น.ธ.เอก, ป.ธ.๑-๒, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์	-
โทรศัพท์มือถือ	๐๙-๒๙๑๘-๑๓๑๙
E-mail	anek_2524@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๒

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์
วัน/เดือน/ปี เกิด	๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๒
วุฒิการศึกษา	ธ.ศ.เอก, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษาประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์	-
โทรศัพท์มือถือ	๐๘-๕๙๖๔-๔๙๕๓
E-mail	giggy2009@hotmail.com